

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GENEL DİLBİLİM ANABİLİM DALI
GENEL DİLBİLİM PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKİYE'DEKİ BLOGLARIN BİLİMSEL
METİN TÜRÜ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Hamza ÇINAR

Danışman
Prof. Dr. Kamil İŞERİ

İZMİR - 2019

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : Hamza ÇINAR
Öğrenci No : 2014800751
Tez Başlığı : Türkiye'deki Blogların Bilimsel Metin Türü Açısından İncelenmesi

Savunma Tarihi : 26/07/2019
Danışmanı : Prof.Dr.Kamil İŞERİ

JÜRİ ÜYELERİ

<u>Ünvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>
Prof.Dr.Kamil İŞERİ	- Dokuz Eylül Üniversitesi
Dr.Öğr.Üyesi G.Songül ERCAN	- Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç.Dr.Soner AKŞEHİRLİ	- Ege Üniversitesi

İmza

.....
.....
.....

Hamza ÇINAR tarafından hazırlanmış ve sunulmuş olan bu tez savunmada başarılı bulunarak oy birliği() / oy çokluğu() ile kabul edilmiştir.

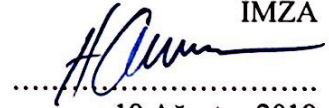
Prof. Dr. Metin ARIKAN
Müdür

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunmuş olduğum “Türkiye’deki Blogların Bilimsel Metin Türü Açısından İncelenmesi” adlı çalışmanın, araştırma aşamasından tamamlanmasına kadar olan tüm süreçte, tarafımdan bilimsel ahlak, gelenek ve temellere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Hamza ÇINAR

İMZA

19 Ağustos 2019

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Türkiye’deki Blogların Bilimsel
Metin Türü Açısından İncelenmesi
Hamza ÇINAR

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Genel Dilbilim Anabilim Dalı
Genel Dilbilim Programı

Gelişen teknoloji ile birlikte iletişim biçimleri son 30 yılda birçok değişikliğe uğramış, insanlar bilgileri daha hızlı üretme ve paylaşma imkanı bulmuşlardır. Çağımızın en önemli gelişmelerinden olan internet işitsel, görsel ve yazınsal içeriklere daha geniş kitlelerin erişmesine imkan sağlamaktadır. Araştırmacılar ve öğrenciler tarafından, eğitim ya da farklı amaçlarla birçok bilgi internet kanalı ile paylaşılmaktadır. Özellikle akademik bilgi paylaşma araçlarından olan blogların kullanımı 2000’li yıllardan itibaren artarak devam etmiştir. Bilimsel içerikli blogların özellikleri ve akademiye uygunluğu sorusu bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

Bu çalışmada Türkçe blogların bilimsel metin türüne uygunluğunun ortaya çıkarılması için blog ortamı (blogalan) taranarak toplamda bir veri tabanı oluşturulmuştur ve metinler, metin türü ve tür çözümlemesine ilişkin alanyazında öne çıkan araştırmacıların kuramları göz önüne alınarak incelenmiştir.

Araştırma sonucunda Türkçe bilimsel içerikli bloglara ilişkin, yapısal özellikler açısından benzerlik oranı yüzdesinin düşük olduğu, ancak birçok dilbilimsel göstergenin %47’lik bir oranla bilimsel metin özellikleri gösterdiği görülmüştür.

Anahtar kelimeler: metin türleri, blog, internet, akademik, web, tür çözümlemesi

ABSTRACT
Master's Thesis
Genre Analysis Of Blogs in Turkey
In Terms Of Academic Text
Hamza ÇINAR

Dokuz Eylül University
Department of Linguistics
Graduate School of Social Sciences
Department of General Linguistics
General Linguistics Program

With the advancing technology, the forms of communication have undergone many changes in the last 30 years and people have had the chance to produce and share information faster thanks to new methods. In our age, the most important of these developments, the Internet allows audio, visual and literary content to be accessed by a wider audience. A lot of information is often shared by researchers and students for educational or other purposes via the Internet. The use of blog, which is one of the methods of sharing of academic information, has continued to increase since the 2000s. The features of academic blogs and their suitability to academia form the basis of this study.

In this study, in order to determine the similarities of Turkish academic blogs to academic text genres, the blog environment (blogosfer) was explored and the texts were examined by considering the theories of the prominent researchers in the literature on text genre and genre analysis.

As a result of the study, it was concluded that the percentage of similarity in terms of structural features of Turkish academic blogs is low, but many linguistic indicators indicate academic text characteristics with a rate of 47%.

Keywords: text genres, blog, internet, academic, web, genre analysis

TÜRKİYE’DEKİ BLOGLARIN BİLİMSEL METİN TÜRÜ AÇISINDAN İNCELENMESİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1
TEZİN AMACI	3
TEZİN ÖNEMİ	3

BİRİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. İLETİŞİM ARAÇLARI VE DİL	5
1.2. BLOG KAVRAMI	8
1.3. BLOGLARIN TARİHÇESİ	12
1.4. BLOG TÜRLERİ	15
1.5. TÜRKİYE’DE BLOGLAR	18
1.6. METİN KAVRAMI	20
1.7. TÜR KAVRAMI	21
1.8. BİLİMSEL METİN TÜRÜ	26
1.9. TÜR ÇÖZÜMLEMESİ	32
1.10. BİLİMSEL METİN TÜRÜ OLARAK BLOGLAR	34

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ	38
2.2. VERİ TABANI VE VERİLERİN TOPLANMASI	38
2.3. SINIRLILIKLAR	38
2.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ	42

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

3.1. BLOGLARIN GENEL ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	46
3.1.1. Alanlara Göre Blogların Genel Özellikleri	50
3.2. BLOGLARIN İLETİŞİMSEL ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	53
3.3. BLOGLARIN YAPISAL ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR	54
3.4. BLOGLARA İLİŞKİN DİLSEL BULGULAR	55
3.4.1. Blogların Bilimsel Metin Özellikleri	56
3.4.2. Farklı Alanlarda Yazılan Blogların Bilimsel Metin Özellikleri	59
SONUÇ	72
KAYNAKÇA	76
EKLER	

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Nüfusa Oranla Dünya İnternet Kullanımı	7
Tablo 2: Web 1.0 ve Web 2.0 Karşılaştırması	10
Tablo 3: Bilimsel Metin Oluşturma Aşamaları	29
Tablo 4: Google Aramalarında Sayfa Sıralamasına Oranla Kullanıcı Yüzdesi	40
Tablo 5: Veri Tabanı Oluşturma Yöntemi	42
Tablo 6: Bilimsel Metin Ortalama Frekans Listesi	44
Tablo 7: Türkçe Bilimsel İçerikli Blogların Alan Bazında Blogalandaki Yüzdesi	52
Tablo 8: Akademik Blogların Dilsel Özelliklerinin Karşılaştırması	57
Tablo 9: Alanlara Göre Bloglar ve Bilimsel Metin Özellikleri	60

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Yıllara Göre İnternet Sitelerindeki Metin Oranı	14
Şekil 2: Yıllara Göre Blog Uzunluğu	15
Şekil 3: Krishnamurty'ye göre Blog Türleri	18
Şekil 4: Örnek Blog Sayfası - 1	47
Şekil 5: Örnek Blog Sayfası - 2	47
Şekil 6: Yıllara Göre Türkçe Bilimsel İçerikli Bloglar	50
Şekil 8: Bloglara İlişkin Alan Bazında Sözcük Oranı	51
Şekil 9: Blog Yazarı ve Okuyucu Etkileşimi	53
Şekil 10: Bloglarda Kaynakça Gösterimi	55
Şekil 11: Güçlendirici - Alanlara Göre Ortalama Frekans	61
Şekil 11: Olumsuzluk - Alanlara Göre Ortalama Frekans	62
Şekil 12: Bağlaç - Alanlara Göre Ortalama Frekans	62
Şekil 13: Söylem Parçacığı - Alanlara Göre Ortalama Frekans	63
Şekil 14: Vurgulama İfade Eden Yapılar - Alanlara Göre Ortalama Frekans	64
Şekil 15: 1. Şahıs Adılı - Alanlara Göre Ortalama Frekans	64
Şekil 16: Belirsizlik - Alanlara Göre Ortalama Frekans	65
Şekil 17: Belirsiz Adıl - Alanlara Göre Ortalama Frekans	66
Şekil 18: Gereklilik - Alanlara Göre Ortalama Frekans	66
Şekil 19: Adlaştırma - Alanlara Göre Ortalama Frekans	67
Şekil 20: Olasılık Kipi - Alanlara Göre Ortalama Frekans	68
Şekil 21: Tahmin İfadesi - Alanlara Göre Ortalama Frekans	68
Şekil 22: İlgeç - Alanlara Göre Ortalama Frekans	69
Şekil 23: 2. Şahıs Adılı - Alanlara Göre Ortalama Frekans	70
Şekil 24: 3. Şahıs Adılı - Alanlara Göre Ortalama Frekans	71

KISALTMALAR

www	World Wide Web
K-Log	Knowledge Blog
ESP	English for Specific Puposes
CMC	Computer Mediated Communication
MF	Multi Feature
MD	Multi Dimensional
MF	Mean Frequency
SEO	Search Engine Optimization
EVDB	Events and Venues Database
UGC	User Generated Content
LF	Linguistic Feature

GİRİŞ

Dil kullanma araçları insan gereksinimleri doğrultusunda yüzyıllar boyunca değişerek gelişmesine devam etmektedir. Her dönemde insanlar duygu ve düşüncelerini aktarma ortamları oluşturmuş ve bu yolla kendilerini başkalarına ifade etme ihtiyacını gidermeye çalışmıştır. Papirüsten günümüze birçok değişik araçlar ve ortamlarda dil aracılığıyla kendini anlatan insanın gününüzde e-posta, facebook, twitter, blog, e-kitap gibi kitle iletişim araçlarında genel ağ aracılığıyla bu gereksinimini giderme eğiliminde olduğu görülmektedir. Başka deyişle geleneksel araçlardan modern araçlara geçilmiş durumdadır. Bu araçlarda farklı bir özelliğe sahip olan ve eskiden günlük ya da günce olarak deftere yazılan yazılar günümüzde bloglarda tutulmaktadır. Dijital çağdaki gelişmelerle birlikte iletişim kanalları da teknolojiye ayak uydurmuş ve bloglar da iletişim araçlarında önemli bir yer kaplamaya başlamıştır. İnternet ortamında oluşturulan, yazıların güncelden eskiye doğru sıralandığı yayınlara kısaca ‘blog’ denmektedir. Türkçe’ye ‘ağ günlüğü’ ya da ‘günce’olarak çevrilen bloglar kişilerin istedikleri konuda ve serbest biçimde oluşturabilecekleri günlükler olarak da tanımlanabilir.

Eskilerden günümüze kadar tutulan günce ya da günlük yazılar son yıllarda tutulma alanları değişmiş dijital çağla birlikte özellikle de 90’lı yılların başından itibaren yaygınlaşmaya başlayan blog ortamı (Blogalan) ilk başlarda sadece bireysel yazarlar tarafından kullanılırken zamanla bloglara gruplar halinde içerik üretilmeye de başlanmıştır. Blog kullanımı özellikle 2000’lerin başından itibaren hızla yayılırken, sadece Wordpress isimli blog platformu üzerinden 2017 yılı itibariyle her ay 409 milyon kişi 22 milyar sayfa içeriğe ulaşmaktadır. Günümüzdeki blog sayısını tam olarak belirlemek, blogların sürekli olarak katlayan rakamlarla açılması sebebiyle mümkün görülmemektedir. 2013 yılı itibariyle ise dünyadaki blog sayısının 173 milyonu aşkın olduğu bilinmektedir.

“Blog” ismi İngilizce’deki ‘web’ ve ‘log’ sözcüklerinin birleşmesiyle oluşan ‘weblog’ kavramının zamanla yaygınlaşmış halidir. Blogların ortak yönü yazarına içerik, uzunluk ve biçim açısından özgür bir yazım olanağı sağlaması ve sıradan internet kullanıcılarına da herhangi bir kodlama dili bilmeden kolay kullanım imkanı sağlamasıdır. Bloglar kullanıcılarına, web sayfası oluşturmaya yönelik teknik bilgi

gerektirmeksizin, kendi sayfalarını düzenleyebilme olanağı sunar. Aynı zamanda yazılanlara okuyucular tarafından yapılacak yorumlarla hem yazar hem de okuyucu için; sosyal etkileşimin sağlanmasına da olanak tanır (Ahumbayeva ve diğerleri, 2013).

Bloglar internet kullanıcılarının diğer insanlarla iletişim kurma, kendilerini ifade etme ve düşünceleri paylaşma ihtiyacına cevap vermiştir (Benoît ve Ducamp, 2005). İşte bu sebeple blog kullanımı çok hızlı bir şekilde yaygınlaşmaktadır ve bloglara olan ilgi dünya çapında sürekli artış eğilimi göstermektedir. Ancak bu hızlı gelişmeye rağmen blog yazımı henüz gelişmekte olan ve evrimini hızla devam ettiren bir yapıya sahiptir. Bu nedenle kullanılan dil de günümüz gereksinimleri ile eşzamanlı olarak değişmekte ve sürekli olarak yeni yazım yöntemleri ve söylem biçimleri ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'deki blog kullanımına baktığımızda ise 2005 yılından itibaren diğer ülkelerle koştur bir görünüm sunmaktadır. Yapılan araştırmalarda Mayıs 2005 itibarıyla Google'da Türkçe sayfalarda "blog" sözcüğü 65.400 kez yer alırken Mayıs 2006'da bu sayı 5 milyona yaklaşmış, Mayıs 2008'de ise 10 milyonun üzerine çıkmıştır (Çevikel, 2010). Bu bilgiden hareketle Türkiye'de ve Türkçe içerikli bloglara ilişkin sürekli bir artış olduğu; yazar ve okuyucuların ilgisinin sürekli arttığı da gözlenmektedir. Günümüzde dünyada olduğu gibi internet ortamında yer alan Türkçe blogların farklı açılardan ele alınması önem taşımaktadır.

Bloglar üzerine yapılan dilbilimsel çalışmalar ise henüz yeni sayılabilir. Alanyazına bakıldığında blogların dilsel özellikleri üzerine yapılmış çalışmaların henüz kullanım sıklığı açısından çok yaygın olan dillerle sınırlı olduğu görülmektedir. Özellikle İngilizce yazılmış bloglardaki dil kullanımına ilişkin çok sayıda çalışmaya rastlanırken Türkiye'deki blog kullanımına yönelik alanyazına ulaşmak oldukça güçtür. Ancak ülkemizde de sosyal medya üzerine yapılan çalışmaların arttığı da gözlenmektedir.

Blogların iletişim, halkla ilişkiler, psikoloji, sosyoloji, dilbilim ve eğitim gibi alanlar ile olan ilişkileri birçok makale ve kitapta ele alınmıştır. Türkiye'de yayımlanan bloglara yönelik olarak ise 2017 yılı itibarıyla çeşitli alanlarda yazılmış 53 adet lisansüstü tez bulunmaktadır. Ancak blogların doğrudan dilbilimsel açıdan, özellikle metin türleri açısından değerlendirmesinin yapıldığı herhangi bir detaylı

çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle, bu çalışma ile günümüzün ve geleceğin en önemli iletişim aracı olan internet üzerinden yayımlanan ve bilinirliği her geçen gün artan bloglara yönelik detaylı bir inceleme ve bilimsel içerikli blogların metin türü açısından bilimsel metin türü özelliklerinin ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

Alanyazındaki metin çözümlemelerine ilişkin çalışmalarda çoğu zaman akademik ve bilimsel sözcüklerinin birbiri yerine kullanıldığı görülmüştür. Ancak bu çalışmada metinlerin içerikleri ve iletişimsel amacı göz önünde bulundurularak bilimsel sözcüğü kullanılmıştır.

Bu araştırma üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde araştırmanın temelini oluşturan kuramsal çerçeve sunulmuş, özellikle metin türleri, tür çözümlemesi ve bloglara ilişkin kuramsal ve tarihsel verilere yer verilmiştir. İkinci bölümde, araştırmanın yöntemi başlığı altında veri toplama araçları, sınırlılıklar ve verilerin çözümlemesi açıklanmıştır. Son bölüm ise veri tabanının alanyazındaki kuramlar ışığında çözümlemesi ve ortaya çıkan bulgulara dayalı çözümlemeler ve ardından sonuç kısmına ayrılmıştır.

TEZİN AMACI

Bu çalışmanın amacı internet ortamında Türkçe yazılan blogların bilimsel metin türüne göre değerlendirilmesidir. Alanyazındaki örneklerle karşılaştırma yapılarak farklı alanlardaki blogların tür çözümlemesinin yapılması ve taşıdıkları metin özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

TEZİN ÖNEMİ

Bilimsel metin türleri ve tür çözümlemesi üzerine Swales (1994), Bhatia (1997, 2012) ve Hyland (2008), Biber (1988) gibi araştırmacıların öncü çalışmaları bulunmaktadır. Bu çalışmalar 90'lı yılların başından itibaren 2006 yılına uzanan bir süreçte yoğun bir biçimde oluşturulmuştur. Bu dönem aynı zamanda dijital yazının da hızlı geliştiği bir döneme denk gelmektedir. Buna karşın blogların karakteristik özellikleri henüz sistematik olarak tanımlanmamıştır (Herring ve diğerleri, 2004).

İngilizce yazılmış bloglarla ilgili bilimsel metin türü çözümlemesi

gerçekleştirmiş olan yabancı kaynaklı çalışmalar olmasına rağmen (Tiainen, 2012; Kirkup, 2010; Gilchrist, 2014; Cocciolo, 2015; Zhuo, 2006; Herring ve Paolillo, 2006), Türkçe yazılmış bilimsel içerikli blogların bilimsel metin türü bağlamında detaylı bir çözümlemesi içeren Türkçe çalışmaya ulaşılmamıştır. Alanyazındaki benzer çalışmalar Türkçe metinlerin farklı disiplinlerdeki metin özelliklerini ya da iletişimsel özelliklerini ortaya koymaya yönelik yapılan çalışmalar olarak görölmektedir. Bu çalışma ile blog yazılarının metin türleri açısından incelenmesi alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırma ile akademi tarafından sık kullanılan bir alan olan blogların bilimsel metin türüne uygunluğu ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır.

Bu çalışma, tür çözümlemesini, Türkçe yazılmış bilimsel bilgi içerikli ve internet ortamında bulunan metinlere yönelik gerçekleştirmeyi amaçlayan özgün bir çalışma niteliği taşımaktadır. Bu yönüyle internet üzerinden yapılan yayınların evrimi sürecinde bazı dilsel göstergeleri ortaya çıkararak gelecekte yapılacak benzer çalışmalar için de katkı sağlaması açısından önem taşıdığı düşünülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde, metin türleri, tür çözümlemesi, internet ve bloglara ilişkin alanyazında ulaşılan kuramsal bilgilere yer verilmiştir. Araştırmanın çözümleme ve sonuçların dayandırılacağı kuramsal çerçeve başlığı altında, henüz yeni bir alan sayılan internet ve bloglara ilişkin kuramsal ve tarihsel bilgilere yer verilirken, araştırmanın temelini oluşturan metin türlerine ilişkin alanyazında en çok rastlanan araştırmacıların farklı yaklaşımlarına yer verilmiştir.

1.1. İLETİŞİM ARAÇLARI VE DİL

Geleneksel iletişim araçları ile kıyaslandığında çok daha demokratik bir iletişim ortamı sağlayan internet 2000’li yıllara gelindiğinde milyonlarca insanın temel iletişim aracı haline gelmiştir. İnsanlar, özellikle 2000’li yıllarda genç olan bireylerin çoğu bilgiyi günümüzde internet aracılığıyla edinmektedir. İnternet, kısa tanımıyla birçok bilgisayar ve bilgisayar sistemlerinin birbirine bağlı olduğu, dünya çapında yaygın ve sürekli büyüyen bir iletişim ağıdır. Bu iletişim ağında bilgisayarlar birbirlerine fiziksel olarak (kablolar, uydu bağlantıları, telsiz bağlantı vb) bağlıdır ve geliştirilen bazı özel protokollerle (TCP/IP) birbirine bağlı bilgisayarlar arasında bilgi paylaşımına dayalı birçok işler yapılabilir (dosya alma/ gönderme, sohbet vb gibi).¹ İnsanların ürettikleri bilgiyi paylaşma, depolama ve kolay erişim ihtiyaçları sonucu özellikleri şekillenen internet, insanların öğrenme ve iletişim şekillerini de yaygınlaştıkça etkilemiştir. Günümüzde geleneksel iletişim araçları hızlı bir şekilde tek bir kanalda toplanmakta ve internet teknolojisi ile birçok iletişim aracı kullanıcılar tarafından kolayca ve çoğu zaman aynı anda kullanılabilmektedir.

İnternet yeni öğrenme yöntemleri sağlayan bir iletişim aracıdır (Crispin ve Lengel, 2004). İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte anlık bilgiye ulaşım da geleneksel bilgi kaynaklarına nazaran çok daha hızlı gerçekleşmektedir. Bu aşamada “İnternet iletişim kurma şeklimizi nasıl değiştiriyor?” sorusu akla gelmektedir.

¹ Kaynak: <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~sadi/dersler/ebb/ebb467-guz2000/umut-p.html> (Ziyaret tarihi: 25.06.2019)

İnternet sanılanın aksine iletişimi daha az resmi yapmamakla birlikte konuşma ve yazma tercihlerini etkilemektedir. İnternet iletişimindeki artış konuşmanın aksine, çoğu zaman eşzamanlı olmayan (Asenkron) olan metne yönelik bir tercihi ortaya koymaktadır (Gernsbacher, 2014).

İnternetin bir iletişim aracı olarak başka bir özelliği ise etkileşimli olmasıdır. İnternet iletişiminde geleneksel medyanın aksine, gecikmeler ortadan kalkmakta ve okurdan anlık tepkiler alınabilmektedir (Çakır, 2005: 71-96). Aynı zamanda internet iletişiminde yazı ses ve görüntü aynı anda kullanılabilmekte geleneksel medyaya kıyasla daha etkin bir iletişim modeli ortaya çıkmaktadır. İnternet iletişimini “sanal iletişim” olarak tanımlayan Çakır (2005), özellikle geleneksel medya ile gerçekleşen iletişim şeklini birden birçoğa, internet üzerinden yapılan iletişimi ise birden çoktan birçoğa olarak tanımlamaktadır ve bilgisayar temelli sanal iletişime ilişkin dört ilke sıralamaktadır:

1. Etkileşimli yaratım süreci
2. Kısa sürede yanıt alma özelliği
3. Evrensel iletişimin ortaya çıkışıyla yazı, ses ve görüntü öğelerinin birlikte sunulabilmesi
4. Evrensel iletişim sayesinde toplumların birbirlerine yakınlaşması ve ortak ilgilerin ortaya çıkması

Sıralanan tüm bu özelliklerin, iletişimi zenginleştirilmesi ve kolaylaştırmasıyla birlikte internet temelli iletişimin insanların günlük hayatlarında tercih ettikleri bir iletişim yöntemi olarak her geçen gün yaygınlaştığı söylenebilir. Bu artış, sosyo-ekonomik şartlar, toplumların alışkanlıkları ve coğrafyaya göre değişkenlik gösterse de, Dünya genelinde insanların kullanım yüzdelere bakılarak eski medya iletişim modellerinin internet temelli iletişime evrilmekte olduğu çıkarımı yapılabilir. Dünya’da internet kullanımının 2017 yılı itibariyle ulaştığı nokta, iletişimde internetin insanlar için önemini anlamakta ipuçları vermektedir. Aşağıdaki tabloda Dünya’daki internet kullanımı ile ilgili 2017 yılı itibariyle veriler sunulmuştur:

Tablo 1: Nüfusa Oranla Dünya İnternet Kullanımı

Bölgeler	Nüfus(2017- Yaklaşık.)	Nüfus Yüzdesi	İnternet Kullanıcıları
<u>Asya</u>	4,148,177,672	55.2 %	1,856,212,654
<u>Avrupa</u>	822,710,362	10.9 %	630,708,269
<u>Latin Amerika, Karayipler</u>	647,604,645	8.6 %	384,766,521
<u>Afrika</u>	1,246,504,865	16.6 %	335,453,374
<u>Kuzey Amerika</u>	363,224,006	4.8 %	320,067,193
<u>Ortadoğu</u>	250,327,574	3.3 %	141,489,765
<u>Okyanusya,Avustralya</u>	40,479,846	0.6 %	27,540,654
<u>Dünya Toplamı</u>	7,519,028,970	100.0 %	3,696,238,430

Kaynak: Pingdom, Internet in numbers, 2017, <https://www.codedb.net/wp-content/uploads/stats.htm> (Erişim tarihi: 18.05.2017).

Tablo 1’de görüldüğü gibi Dünya nüfusunun yarısından fazlası günlük hayatında internet kullanmaktadır. Bu veriden yola çıkarak internetin kişilerarası ve kitlesel iletişim için çok büyük bir potansiyel taşıdığı, mesafeleri ortadan kaldırdığı ve verimli bir biçimde kullanıldığında insanlık yararına değerlendirilebileceği söylenebilir.

İnternet ortamındaki bilgilerin çoğalması ve yaygınlaşmasıyla birlikte bilgisayar temelli iletişim kavramı (CMC) ortaya çıkmıştır. Bu yeni kavramla birlikte, kullanıcılar Web 2.0’ın gelişmesi ve bunun sağladığı yeniliklerle, durağan internet sitelerinin aksine Facebook, Instagram, Twitter, Flickr ve bloglar sayesinde kolay iletişim kurmaya başlamışlardır (Eldursi, 2013). Bilgisayar temelli iletişim kısaca iki veya daha fazla elektronik cihazın kullanımıyla gerçekleşen herhangi bir insan iletişimi olarak tanımlanmaktadır. CMC terimi geleneksel olarak bilgisayar temelli formatlarla (anlık mesajlaşma, e-posta, sohbet odaları, çevrimiçi forumlar, sosyal ağ hizmetleri...) gerçekleşen iletişimlerini ifade etse de, aynı zamanda diğer metin tabanlı etkileşim biçimlerine de atfedilmektedir. Bilgisayar temelli iletişim türleri açısından alanyazında “senkron” ve “senkronize olmayan – asenkron” olarak tanımlanmaktadır. Senkronize bilgisayar temelli iletişime örnek olarak görüntülü sohbetler ve FaceTime sesli aramaları gösterilebilir. Senkronize olmayan bilgisayar

temelli iletişim ise ilgili taraflar birlikte iletişim kurmadığında gerçekleşen iletişimi ifade eder. Bu iletişim biçiminde, gönderen alıcıdan anında bir yanıt alamaz. Bilgisayar aracılı teknolojinin çoğu şekli senkronize olmayan iletişim şeklinde gerçekleşmektedir. Bu tür iletişime metin mesajları ve e-postalar örnek gösterilebilir.

Gelişen ve değişen teknoloji, internet kullanımını da etkilemiş; internet aracılığıyla yazılı ve sözlü iletişimin farklı boyutlara taşınmasını sağlamış ve sınırları ortadan kaldırarak bireyler arası iletişim ve etkileşimi hızlandırmıştır.

1.2. BLOG KAVRAMI

İnternet teknolojisinin yaygınlaşmasıyla birlikte basılı metinler sürekli artan yerini dijital ortamlarda üretilen metinlere bırakmaktadır. Özellikle kullanıcı sayısının internet ortamında artması, her geçen gün basılı kitap ve medya yayınlarını edinen kullanıcı sayısının azalmasına neden olmakta, hatta günümüzün bazı yayın kuruluşları ürettikleri içerikleri sadece internet ortamında yayımlamaktadır. Örneğin ülkemizde yayın yapmakta olan T24 isimli gazete basılı olarak yayımlanmamakta, sadece internet üzerinden okuyucularına ulaşmaktadır.

İnternet kullanıcılarının yoğun olduğu ülkelerden İngiltere’de ise ortaya çıkan rakamlar internet kullanıcıları ve iletişimin evrimi ile ilgili ipuçları vermektedir. İngiltere medya denetim kurumu Ofcom'un verilerine göre, haberleri internet siteleri ve cep telefonu uygulamalarından okuyanların sayısı, gazetelerden okuyanların sayısını geçmiş durumdadır. Bu da yazılı materyallerin internet aracılığıyla okunması konusundaki artışı ortaya koymaktadır.

İnternet üzerinde metin oluşturmaya ve okumaya olanak sağlayan Blog kavramı da bu yazılı materyaller arasında ilgi gören bir alan olarak görülmeye başlanmıştır. Blood (2002), blog sözcüğünün “Web log” sözcüklerinden evrilerek kısaca blog olarak adlandırıldığını belirtmiştir. Blogalan (Blogosfer) ise blog evrenini temsil eden bir sözcük olarak ortaya çıkmıştır.

En genel tanımıyla bloglar “internet günlükleri” olarak ifade edilebilir. Her ne kadar blogları sadece günlükler olarak özetlemek yanlış bir yaklaşım olsa da, ağırlıklı biçimde bireysel olmaları ve yazıların kronolojik sıralanmış olma özelliği blogların ilk bakışta günlükler olarak algılanmasına neden olmaktadır. Blogların en

temel özelliği gelişmeye açık olmalarıdır; herhangi biri ya da kişi grupları blog oluşturarak düşüncelerini dünya ile paylaşabilmektedir. Ancak bu tek başına yeterli değildir. Çünkü blog yazısı oluşturmak için internetin yanı sıra ve bireylerin bazı yeterliliklere sahip olması gerekmektedir (L.A. Clyde, 2004).

Bloglar hızlı biçimde yaygınlaşırken ve birçok insan tarafından desteklenirken, blog kavramı getirdiği yenilikler ve iletişim biçimlerine etkisi açısından da değerlendirilebilir. Blogların kolay ulaşılabilir ve içerik üretilebilir alanlar olması, ayrıca ekonomik ve kağıt kullanımının olmaması dolayısıyla çevreye zarar vermemeleri de yaygınlaşmasına sebep olmuştur. Ancak iletişime etkisi açısından sosyal medyada olduğu gibi, televizyon gibi eski iletişim araçlarının kullanımının evrilmesine ve internet ortamının daha çok kullanılmasına etki ettiği söylenebilir. Yine sosyal medya araçlarına benzer biçimde, blogların kişiler arası doğrudan iletişimi azaltma etkisinden bahsedilebilir. Her durumda blogların artan sayıları göz önüne alındığında dikkate değer bir olgu olduğu söylenebilir. Blog kullanımındaki bu artış Web 2.0’la birlikte kullanıcıların içerikleri daha kolay oluşturabilmeleri ve paylaşabilmelerine de bağlanabilir. Blogları oluşturmak ve blogları güncellemek kolay olduğu için kullanıcıların program diline ve teknik ayrıntıları bilmeye ihtiyaçları bulunmamaktadır (Alikılıç ve Onat, 2007).

İnternetin ilk yıllarında, kişisel bilgisayarların azlığı ve bilgisayarların daha çok kurumlar tarafından kullanılması, ayrıca internet ortamına verilerin çoğunlukla profesyoneller tarafından aktarıldığı ilk versiyonu Web 1.0 olarak adlandırılmıştır. Blog kullanımının internetin ilk versiyonundaki (Web 1.0) geleneksel bilgi paylaşımı platformundan ayrıldığını ve Wikipedia gibi kullanıcıya daha kolay erişim ve kullanım imkanı sağladığı çıkarımı yapılabilir. O’Reilly (2009)’a göre bloglar Web 2.0 teknolojisinin kullanıcılara sunduğu en büyük imkanlardan biridir. Yukarıdaki tablodan da anlaşıldığı üzere “personal websites (kişisel internet siteleri” Web 2.0 ile birlikte yerini bloglara bırakma eğilimindedir.

Kısaca Web 2.0 kavramının kullanıcılar arasında etkileşimi kolaylaştırdığı söylenebilir. Web 1.0 ve Web 2.0 ile ilgili, blogların da evrimi hakkında ipucu bulunabilecek bir tanımlamayı O’Reilly (2009) aşağıdaki tablo ile göstermektedir.

Tablo 2: Web 1.0 ve Web 2.0 Karşılaştırması

Web 1.0	Web 2.0
DoubleClick	Google AdSense
Ofoto	Flickr
Akamai	BitTorrent
Mp3.com	Napster
Britannica Online	Wikipedia
Personal Websites	blogging
Evite	Upcoming.org ve EVDB

Kaynak: What is web 2.0 (2009), O'Reilly Media, Inc.

Yukarıdaki tabloda Web 1.0'ın içerikleri gelişen teknoloji imkanlarıyla ve internet ortamındaki içeriğin artışıyla birlikte kullanımı daha basit olan ve daha geniş kitlelere hitap eden yerini Web 2.0'a bırakmıştır. Görüldüğü gibi kişisel internet siteleri de evrilerek Web 2.0'da blog yazımı olarak değişime uğramıştır.

İnternet iletişiminin yaygınlaşması ile diğer internet temelli iletişim araçlarında olduğu gibi bloglara ilişkin de yeni sözcükler ve kısaltmalar ortaya çıkmıştır. Blood (2002), blog sözcüğünün “Web log” kelimesinden evrilerek kısaca blog olarak adlandırıldığını belirtmiştir. Blogalan (Blogosfer) ise blog evrenini temsil eden bir sözcük olarak ortaya çıkmıştır.

Bloglar, Web 2.0'ın kullanıcılara tanıdığı kolaylıklar sayesinde basit bilgi düzeyine sahip herhangi birinin bilgi paylaşabildiği görece yeni platformlardır. Kullanıcıların içerik üretmesi ise İngilizce “User generated content” kısaca “UGC” olarak adlandırılmaktadır. Kullanıcı temelli içerik olarak Türkçeleştirebileceğimiz UGC kavramı, Herring (2005) tarafından blogların geniş kitlelerce kullanılmasının sebebi olarak açıklanmıştır.

Öncelikle kişisel düşüncelerin aktarıldığı bir platform olarak bilinen bloglar, günümüzde enstitüler ve büyük kurumlar tarafından da kullanılmaktadır. Blogların kendine has özellikleri olmasına karşın gelişen teknoloji ile birlikte blog kullanıcılarının farklı uygulamalar sayesinde yeni tip blog yazıları ortaya koyması mümkün olmakta ve blogların karakteristik yapısı sürekli değişkenlik göstermektedir

(L.A. Clyde, 2004). İnternet, iletişimsel ihtiyaçları yeni dilsel özelliklerle karşılamaktadır. Sahip olduğu özellikleri çok geniş alana yayılan bu yeni iletişim sistemi metni üreten kişi ve alıcının sayısı, yüksek hız ve karşılıklı etkileşim, gibi birçok yenilik barındırmaktadır (Hiltrow ve Stein, 2009).

Bloglarla ilgili yapılmış tanımlamaların ağırlıklı bir bölümü, blogları öncelikle bir format olarak ele almakta ve bu yeni ve farklı formatın araçsallığına vurgu yapmaktadırlar (Çevikel, 2010). Blog için yapılan tanımlamaların çoğu blogları ‘ters kronolojik sıra ile yazılan, kişisel, internet üzerinde oluşturulan günlükler’ olarak özetlemektedir. Çevikel (2010:81-87) bloglara ilişkin tanımlamaları bir araya getirerek, tanımlamalardaki ortak noktaları şu şekilde sıralamıştır:

Sayfalardan değil gönderilerden oluşmaları: Bloglar diğer internet sitelerinden farklı olarak ters kronolojiye sahip gönderilerden oluşmaktadır. Gönderiler üst üste sıralı ve sayfa yapısından farklı olarak dinamik yapıya sahiptirler.

Kullanımlarının basit olması: İnternette ücretsiz olarak sunulan çevrimiçi yazılımlar sayesinde kullanıcılar basit bir arayüz ile blog sayfası oluşturabilmektedir. Çevikel (2010)’in aktardığı bilgiye göre 1999 yılı öncesinde, internetten veri paylaşımı için detaylı bir teknik bilgi gerekirken, blogların kullanıma açılması ile sıradan insanların da kolayca bilgi paylaşması imkanı doğmuştur. Günümüzde bloglara bilgi eklemek herhangi bir basit donanımla mümkündür.

Gönderilerin ters kronolojik olarak sıralanmış olması: Bloglarda okuyucuların güncel yazılara kolayca ulaşabilmesi için gönderilerin tarih sırasına göre paylaşıldığı alanlardır.

Sık güncellenmeleri: Geleneksel internet sitelerinin sayfalarına veri girilmesinin daha detaylı bir işlem gerektirmesi, blogların ise aksine kolay bir arayüz ile veri girişini kolaylaştırması sebebiyle internet sitelerine oranla blogların daha güncel ve dinamik bir yapıya sahip olduğu çıkarımı yapılabilir.

Kişisel olmaları: Bloglar çoğu zaman tek yazar tarafından oluşturulmaları sebebiyle kişiseldirler. Blog yazılarının üzerinde yazardan başkasının ekleme, değiştirme yapamaması da kişisel olmalarını destekleyici sebeplerden sayılabilir.

Etkileşimli olmaları: Blog sayfalarında bulunan yorum yapabilme, yazara

ulaşabilme seçenekleriyle okuyucu ile iletişim kurma özelliği sayesinde blogların içerik üretme sürecine yazarla birlikte okuyucunun da dahil olduğu çıkarımı yapılabilir.

Blogların yukarıda sıralanan özelliklerinin yanı sıra, sıradan internet siteleri ile farklılıklarını ise Ahumbayeva ve Taalaybek Kızı (2013) alışmalarında aşağıdaki gibi özetlemişlerdir:

Güncellik: Bloglar çok sık gncellenirler ve daima taze içerik barındırırlar. Sık güncellenmeyen Bloglar dikkate alınmazlar ve durağan bir Web Sitesi gibi görünürler.

zgnlk: Yazım slubu, içeriği ve tasarımı kişiye özeldir. Bir ansiklopedi gibi düz yazı şeklinde yazılmaz. Kişinin düşünce ve yorumları de mevcuttur. Okunurluk ve etkileşim oranı yüksek bloglar kendi içeriğini ve kendi tasarımını kendisi üretir.

Yorum yapılabilmesi: Yazar yazılarını gelen yorumlara göre şekillendirir. Okuyucular da yazı hakkındaki fikirlerini, yanlış olduğunu düşündüğü noktaları veya önerilerini yorumlar yazarak belirtir. Okuyucu ve yazar arasında bir bağ ve diyalog söz konusudur. Blogları oluşturan bu özellikler internet sitelerinden farklı olarak yazar-okuyucu etkileşimini sağlaması açısından önem taşımaktadır.

1.3. BLOGLARIN TARİHÇESİ

Blog terimi ilk defa 1997 yılında John Barger tarafından kullanılmıştır (Anderson, 2012). Blogları tanımlarken işlevsel ve format yönünden olmak üzere iki ayrı yaklaşım sergilemek mümkündür. Blog kavramının gelişiminden bahsederken kısaca internetin iletişimin evrimini nasıl şekillendirdiğinden bahsetmek gerekmektedir. 1990'lı yıllardan itibaren yaygınlaşan internet ile birlikte bir devrim yaşanmış ve internet insanların en önemli iletişim araçlarından biri haline gelmiştir. İlk yaygınlaşmaya başladığı dönemde özel bir bilgisayar uygulaması (Pitas) gerektiren bloglar, günümüzde internet bağlantısı olan herhangi bir bilgisayar aracılığı ile kolayca oluşturulabilmekte ya da bloglara erişim sağlanarak detaylı bir

internet kullanım bilgisi gerektirmeden okunabilmektedir.

İnternetin bu büyük potansiyeli doğal olarak yazın alanına da etki etmiştir. Günümüzde akademiden gazeteciliğe, eğitimden bilişime birçok alandaki bilgiler, kullanım ve erişilebilirlik kolaylığı sayesinde internet üzerinden paylaşılmaktadır. İnternetin evrimi ve blogların ortaya çıkması ile insanlar fikirlerini paylaşabilecekleri yepyeni bir ortama kavuşmuşlardır.

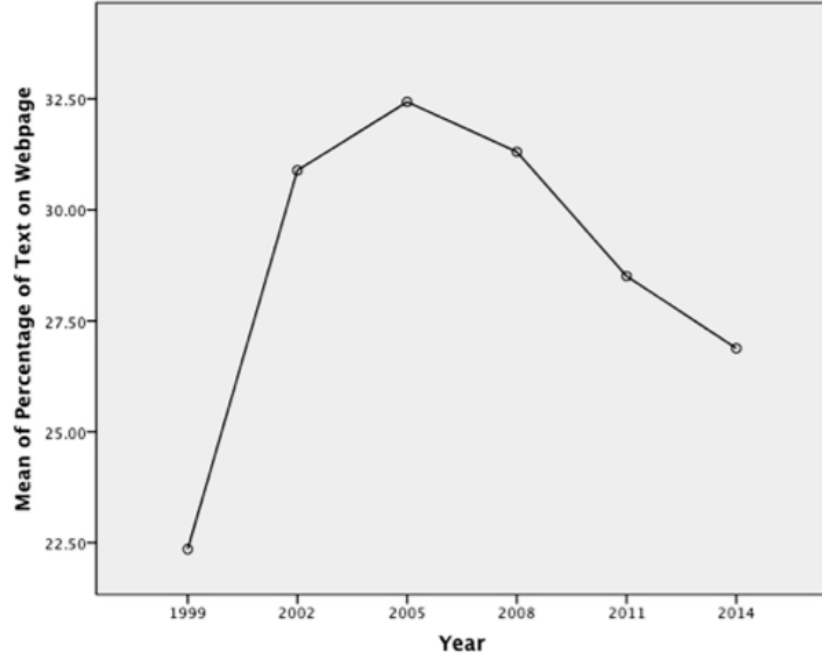
Blog kullanımı 1999 yılında Blogger isimli firmanın internet kullanıcılarına kendi bloglarını oluşturma şansı vermesiyle birlikte kişilere çok fazla teknik bilgi gerektirmeden kolayca kendi bloglarında yazılar paylaşma şansı vermiştir. 2008 yılı itibariyle saat başı yeni bir blog oluşturulmaya başlanmış ve blog sayısı 133 milyona ulaşmıştır. Blogger firmasının yanı sıra Livejournal isimli firma farklı bir hizmet sunarak sadece belirli bir kitlenin okumasına imkan sağlayan bloglar oluşturmaya yönelik hizmet sağlayıcısı olarak aynı dönemde ortaya çıkmıştır.

Blogların gelişimine ilişkin, Microsoft ve Yahoo firmaları da önemli adımlar atmıştır. Daha çok görsel paylaşımlara yönelik olarak ortaya çıkan “Windows Live Spaces” 2010 yılında sonlandırılarak kullanıcılarını daha kapsamlı bir blog paylaşım platform olan Wordpress’e yönlendirmiştir. 2005 yılında açılan Yahoo 360 blog platformu da 2010 yılında sonlandırılmıştır. Günümüzde en çok kullanılan blog platformu halen Wordpress’tir.²

Bloglar, teknolojik imkanlarla birlikte görsel ve işitsel materyallerin de paylaşılabildiği platformlar olması sebebiyle göstergebilimsel açıdan da ele alınabilir. Ancak bu çalışmada metin türleri çerçevesinde bir çözümleme yapıldığından, blogların metin ve söyleme konu olabilecek sadece metinsel içerikleri göz önünde bulundurulacaktır. Blogların metinsel içerik oranına ilişkin doğrudan bir çalışma olmamasına karşın, blog metinlerinin uzunluğuna ilişkin veriler ve internet sitelerindeki metin oranına ilişkin aşağıda verilen tablo ipuçları sunabilecektir.

² Kaynak: <https://websitesetup.org/best-blog-sites/> (Ziyaret tarihi: 16.06.2019).

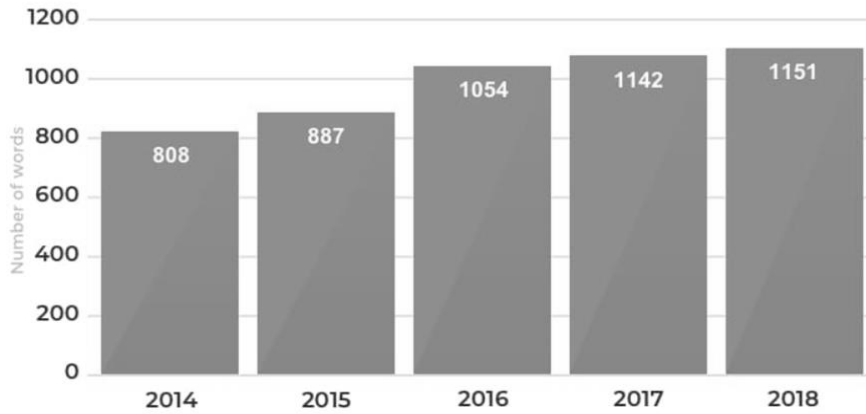
Şekil 1: Yıllara Göre İnternet Sitelerindeki Metin Oranı

Kaynak: The rise and fall of text on the Web: a quantitative study of Web archives,
<http://InformationR.net/ir/20-3/paper682.html>

Blogların da birer internet sitesi olduğundan yola çıkarak, 2005 yılından itibaren metin oranında bir düşüş olduğu çıkarımı yapılabilir. Metinsel içeriklerdeki bu düşüşe rağmen 2019 yılı itibariyle, Hostingribunal isimli teknoloji blogunun verilerine göre 1.6 milyar internet sitesi ve 500 milyon blogun yayında olduğu tahmin edilmektedir. Ancak bu düşüşle ters orantılı olarak, aşağıdaki şekle bakıldığında blog yazılarının uzunluğunda 2014 – 2018 yılları arasında artış gözlemlenmektedir. Kısaca blog yazıları blogların yaygınlaşmasının ardından hızlı bir yükseliş göstermiş, 2014 yılındaki düşüşün ardından ise kullanıcılar tekrar daha uzun bloglar oluşturmaya başlamıştır.

Şekil 2: Yıllara Göre Blog Uzunluğu

Kaynak: <https://www.orbitmedia.com/blog/blogging-statistics/> (Erişim tarihi: 20.06.2019)

1.4. BLOG TÜRLERİ

Metin türlerinin sınıflandırılmasında olduğu gibi, bloglar da özelliklerine göre kendi içinde türlere ayrılabilirler. Bu sınıflandırma blogların yapısal ve işlevsel özellikleri göz önünde bulundurularak yapılmış ve farklı yaklaşımlar sergilenmiştir. Blood (2002)'a göre bloglar türlere ayrılabilir. Ancak blog türleri değişmez olmamakla birlikte, türler arasında geçirgen bir yapıya da sahip olabilirler. Bu sebeple tür sınıflandırmasını kesin ve katı bir biçimde yapmak mümkün olmayabilir.

Blood (2002)'un tanımladığı blog türleri “kişisel günlükler (blog), defterler (notebook) ve filtreler (filter)” olarak isimlendirilmiştir. Kişisel günlükler, kişilerin ürettikleri içeriklerin kendileriyle doğrudan ilişkili olduğu bloglar olarak tanımlanmaktadır. Defterler ise bazen tamamen kişisel, bazen ise dış dünya ile bağlantılı olabilmektedir. Kişisel günlükler ve defterlerden farklı olan filtrelerin ise blog yazarının kendileriyle ilişkili değil, aksine tamamen dış bağlantılı içeriklerden oluştuğunu söyleyebiliriz. Çevikel (2010: 108-109) blog türlerine ilişkin Herring (2005)'in de Blood (2002)'a benzer bir sınıflandırma yaptığından ancak bu sınıflandırmaya ek olarak birden fazla özellik gösteren “karışık” bir blog türünün de olabileceğini aktarmaktadır. Aynı zamanda filtrelerin bilgi bloğu olarak çevrilebilecek olan “k-log” olarak farklı adlandırılması gerektiğini aktarmaktadır. Çevikel (2010)'da “k-log” ve “karışık” türdeki bloglar da göz önüne alınarak 203 adet blog üzerinde yapılan çalışmada %70.4 oranında kişisel günlük, %12.6

filtre, %3 k-log ve %9.5 karışık blog oranına ulaşılmıştır.

Okur (2013)'a göre ise (aktaran Erben, 2014:57) Blog türlerini aşağıdaki başlıklar altında sıralamak mümkündür:

Kişisel: İnternet kullanıcıları istediği konu hakkında bireysel olarak içerik oluşturmaktadır. Ne zaman ve hangi ortamlarla destekleyerek yayımlayacağına blog yazarının kendisi karar vermektedir.

Kurumsal: Şirketler, organizasyonlar gibi yapıların kurum içi etkileşim, haberleşme; halkla ilişkiler, ürün / hizmet ve satış konusunda bilgilendirme gibi amaçlarla oluşturduğu bloglardır. İstenen kitleye ulaşmak için doğru dil veya araçlar kullanılmaktadır; bu durum çoğu zaman uzmanlık gerektirmektedir.

Türe göre: Belirli bir alan üzerine içerik eklenen bloglardır. Teknoloji, siyaset, müzik, yemek, moda, eğitim gibi farklı konular üzerine odaklanılmıştır.

Medya türüne göre: Ziyaretçilere sunduğu ortam öğelerine göre sınıflandırılmış bloglardır. Bir blogda içerik yalnızca video, fotoğraf veya animasyon gibi ortamlarla paylaşılabılır ve içerikler her ne kadar metinle desteklense de metin genellikle çok az bir açıklama bilgisine sahip olur.

Cihaza göre: Akıllı telefon, tablet bilgisayar gibi taşınabilir cihazlar üzerinden içerik üretilbilir ve içerikler Moblog'da (mobil blog) yayımlanmaktadır.

Blogların işlevselliği dışında, blog yazarı ya da yazar grubu göz önüne alınarak bloglar dört türe ayrılabilir (Ahumbayeva ve Taalbek Kızı, 2010):

1. *Kişisel:* Çok fazla deneyimi olmayan kişilerin bile kullanabileceği ve sayfalarını düzenleyebileceği yapıdadır ve daha çok günlük olarak kullanılırlar. En fazla rastlanan blog türü olan kişisel bloglar, kişilerin günlük yaşamda yaşadıkları olayları, karşılaştıkları durumları okurlarıyla paylaşmasını sağlar.
2. *Temasal:* Sadece belirli bir alanda yazılan gönderilerin yer aldığı, belirli bir konuda uzman kişilerin yazdığı ve düzenlediği bloglardır. Politika, pazarlama, yemek, internet, ekonomi, tasarım, fotoğraf, programlama dilleri vb. konulara odaklanmış bloglar bulunmaktadır.

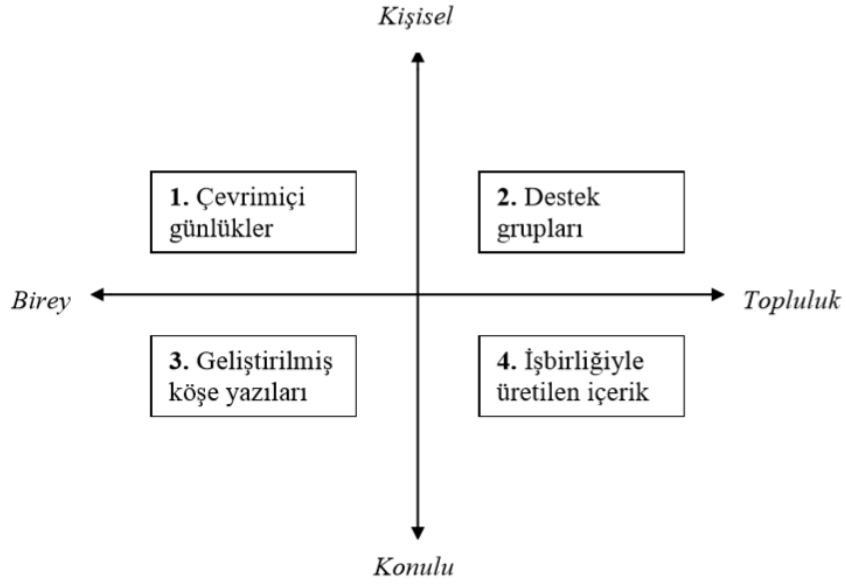
3. Topluluk: Üyelik sistemine sahip olan ve bu üyelerin yazdıkları gönderilerden meydana gelen bloglardır. Komünite olarak da adlandırılan bu türdeki blogların çoğu kendi sunucularındaki blog yazılımını kullanmaktadırlar.
4. Şirket: Şirketlerin kendileri ile ilgili haber ve duygularını daha samimi bir şekilde halka açtıkları bloglar dünyada ve iş hayatında giderek önem kazanmaktadır. Türkiye’de az sayıda olsa da bazı şirketler şirket bloglarını hizmete sunmaya başlamıştır.

Gilchrist (2007) ise blogları odak noktalarını göz önünde bulundurarak aşağıdaki başlıklara ayırmıştır:

1. İçer dönük bloglar: Sadece bir şirketin çalışanları için oluşturulmuş dışarıya kapalı bloglardır.
2. Dışa dönük bloglar: Herkesin kullanımına açık bloglardır.
3. Tematik bloglar: Belirli bir etkinlik ya da proje için özel olarak oluşturulmuş bloglardır.
4. Sponsorlu bloglar: Bir şirketin yetkili bir çalışanı tarafından oluşturulan ancak şirket tarafından özellikle kontrolü yapılmayan bloglardır.
5. Kişisel bloglar: Bireylerin herhangi bir gruba ya da kuruma bağlı olmadan oluşturdukları ve genellikle kendi düşüncelerini yansıttıkları bloglardır.

Blog türlerine ilişkin bir başka yaklaşım ise, Krishnamurty’nin tanımında görülmektedir. Krishnamurty blogları “kişisel-konulu” ve “birey-topluluk” olarak iki boyutta tanımlamaktadır (Krishnamurty’den aktaran Herring ve diğerleri, 2004:3). Bu tanımda bloglar bu iki düzlemde gruplandırılırken, blogları oluşturan yazar ya da yazar toplulukları ve içeriklerin yazara göre bloglarda edindiği yer belirtilmektedir.

Şekil 3: Krishnamurty'ye göre Blog Türleri

Kaynak: Herring ve diğerleri (2004). Bridging the Gap: A Genre Analysis of Weblogs.

Çevrimiçi günlükler kişisel günlüklerle benzerlik gösterirken, geliştirilmiş köşe yazıları ise daha önce bahsi geçen filtrele benzer özellikler göstermektedir. Buna ek olarak, kişisel bir konuda bir topluluk tarafından yazılan bloglar destek grupları, içerikleri yazarlar açısından dışsal olan konularda yazarların işbirliği ile yazılan blog yazıları belirtilmektedir.

1.5. TÜRKİYE'DE BLOGLAR

İnternetin Türkiye'de yaygınlaşmasının ardından blog kullanımının da buna paralel biçimde gün geçtikçe arttığını söylemek mümkündür. Ancak İngilizce bloglara kıyasla Türkiye'deki blog kullanımı oranının daha düşük seviyede olduğunu ve net veri elde etmek için yeterli kaynak bulunmadığı söylenebilir. “2000”li yılların ilk yarısının sonuna gelinceye kadar, teknoloji ve internetle yakından ilgilenen dar bir çevre dışında Türkiye’de bloglarla ve blog yazarlığıyla ilgili bir farkındalığın oluşmadığını söylemek mümkündür” Çevikel (2010:110). Son yıllarda bazı blog yazarlarının büyük kitlelere ulaşmasıyla birlikte bloglar ile ilgili farkındalık da artmış ve ünlü blog yazarları medyada da kendilerine yer

bulmuşlardır. Otomatik blog yazılımlarının kullanılmasıyla hayata geçirilen ilk Türkçe blog ise ‘Chatkapi’ isimli blog iken, 1999 yılında ortaya çıkan Blogger adlı yazılım, Türkiye’de ilk olarak bu blogun yazarı olan Hasan Yalçınkaya tarafından kullanılmıştır. Türkiye’deki blog ortamı, bloglara ilişkin veri paylaşımı ve güncel istatistikler sunan Technorati isimli internet kaynağının da verilerine göre dünya blog ortamının çok küçük bir alanını kaplamaktadır.

Henüz yeni gelişmekte olan blog yazınına ilişkin özgün akademik çalışma sayısı da oldukça sınırlıdır. Bloglar henüz basit bir tanımla sosyal medya ağları ile aynı çatı altında değerlendirilmektedir. Türkiye’deki internetin gelişimi göz önüne alındığında Mynet isimli internet sitesinin, her ne kadar bir kişisel blog sayılmasa da bir blog platformu oluşturması ve ilk kez ulaşılan yüksek kullanıcı rakamlarına ve popülerliğe ulaşması açısından önemlidir. Özellikle genç nüfus tarafından daha aktif biçimde kullanılan internet, blogların okuyucuları ve içerik üreticilerinin de daha ağırlıklı olarak genç nüfustan oluşmasına sebep olmaktadır.

Türkiye’deki genç nüfusun yoğunluğu ve hızla artan internet kullanımı göz önüne alındığında yakın zamanda Türkiye’deki internet kullanıcılarının Avrupa ülkelerindeki blog kullanım sıklığına ulaşacağını öngörebiliriz. “We Are Social ve Hootsuite” tarafından yayınlanan “Digital in 2017 Global Overview” raporu 2017 yılı itibariyle Türkiye’de 48 milyon kişi internete bağlanmaktadır. Türkiye’deki mobil kullanıcı sayısı 71 milyonken, sosyal medyaya mobilden bağlanan kullanıcı sayısı ise 42 milyona ulaşmış durumdadır.

Türkiye’deki blog kullanımına ilişkin ise Alexa isimli internet sitelerine ilişkin bilgi sağlayıcısına göre en yaygın blog platform sağlayıcısı olan “Blogspot” 2018 yılı itibariyle kullanım sıklığı açısından 37. Sırada yer almaktadır. Blogspot sitesi için Türkiye’deki kişi başı ziyaret sayısı ortalaması 2.38, toplam arama trafiğine oranı %41,10, bağlantılı internet sitesi sayısı ise 12.957’dir.³

Blogların son yıllarda artan popülerliği ve ticari getiri sağlama özelliği sayesinde, Dünya ile eşzamanlı olarak Türkiye’de de yaygınlaştığı söylenebilir. Özellikle son yıllarda bloglar Türkiye’de kurumsal kimlikler tarafından da aktif olarak kullanılmakta ve internet kullanıcılarına ulaşma yöntemlerinden biri olarak

³ Kaynak: <https://www.alexa.com/topsites/countries/TR> (Ziyaret tarihi: 10.04.2019)

kabul görmektedir. Dünya'daki örnekleri gibi, şirketler okuyucu kitlelerini analiz etmekte ve kitleye uygun içeriklerin üretilmesi eğilimi yaygınlaşmaktadır. Bu sebeple Türkiye'de de okuyucuların blogların içeriklerini yönlendirdiği çıkarımı yapılabilir.

1.6. METİN KAVRAMI

Metin, basit tanımıyla 'yazı', 'sözcükler bütünü' ve içinde harfler, satırlar bulunduran dilsel yapılardır. Metin kavramı doğru sözcüklerin cümle içerisinde doğru yerde kullanılması ve bu cümlelerin bir araya gelerek anlamsal ve mantıksal açıdan bir bütünlük oluşturması sonucu ortaya çıkan dilsel bir yapı (Balcı 2006:191) olarak açıklanabilir.

Dilbilimde ise metin kavramı geleneksel bir tanımdan ziyade yazılı ya da sözlü bir metin yapısının aslında asıl anlamı ifade eden olgu ya da eleştirel bir çözümlemenin nesnesi olarak kabul edilen bir dil uzantısı olarak tanımlanabilir. Kısaca geleneksel tanım metnin görünen yapıları, dilbilim ise anlamsal üst yapılarını ele almaktadır. Kimi araştırmacılar dilsel biçimlerin ve öğelerin metin tanımlarının zorunlu bir bölümünü oluşturmasını savunurken, kimileri de metinlerin yalnızca dilbilgisi ve mantık terimleriyle tanımlanamayacağını çünkü metin yapısının ve dilsel kuruluşunun bağlam ve bildirişim ortamında kullanıcılar tarafından belirlendiğini savunmaktadır (Aksan ve Aksan, 1991:94-95).

Metin, kelimeler bütünü, harfler vb. dilsel yapıların ötesinde ifadeleri bağlam içinde, tümceüstü yapılar olarak ele almaktadır. Bağlamla birlikte var olan metin, sosyal ilişkiler, iletişimin gerçekleştiği yer bilgisi, beden dili gibi sözel olmayan bilgiler içerebilir. Dilbilim, metni incelerken bağlamsal bilgilerden yola çıkarak metne ilişkin sosyo-kültürel ortamla ilgili bilgilere de ulaşılmasını sağlayabilir.

Metin kavramı çok daha derinlemesine ve farklı kavramları barındıran, sadece yazılı metinleri kapsamayan bir tanıma sahiptir. Bu yönüyle metin kavramı farklı bilim adamları tarafından farklı şekillerde yorumlanmıştır. Metin, söylem çözümlemesinde de birçok kez adı geçen bir kavramdır. Bu sebeple tanımlamalar yapılırken metin ve dilbilimsel açıdan incelendiğinde söylem kavramı ile belirli oranda benzerlik göstermektedir. Bu sebeple dilbilimsel açıdan metni anlayabilmek

için söylem kavramına da değinmek gerekmektedir.

Söylem bazen metnin kendisi, bazen ise metnin özel bir şekli gibi kabul edilmektedir (Novruzova,2012). Özer (2007:41) Metni “bir anlamda kültürün en önemli taşıyıcısı olan dil, rasgele seçilmiş bir takım sözcüklerden ibaret bir yapı değil, derindeki bir takım sosyo-kültürel yapının ve toplumsal reflekslerin ifadesi olan bir aracı ve kurucu unsurdur” şeklinde özetlemiştir. Bu bakış açından da yola çıkarak metin aracılığı ile söylemin soyutluğu somut duruma geçer (İşeri, 2017). Söylem kavramı, çoğu zaman metin kavramının yerine de kullanılmaktadır. Söylem dile getirilen içeriğin kendisidir. Yani söylem dilsel bir birimden ziyade metnin taşıdığı bir üst anlam bütünüdür. (Mainguenu,1976).

Aksan ve Aksan (1991:93)’de ise metin ve söylem ilişkisine dair metin tanımı “söylemsiz metin” ve “söylem” olarak ikiye ayrılarak söylem için belirli bir izlek aktaran metin tanımı yapılmıştır. Herhangi bir söylem özelliği taşımayan metin ise söylemsiz metin olarak tanımlanmıştır. Metin ile söylem birbirinin yerine de kullınılsa günümüzde her ikisi de birbiriyle ilişkili kavramlar olarak ortaya çıkmaktadır.

1.7. TÜR KAVRAMI

Geleneksel metin türlerinin aksine, akademik ve dilbilimsel anlamıyla tür kavramının sınırları tamamen belirlenmiş tek bir tanım bulunmamaktadır. Tür, en genel çerçevesiyle, Swales (1994) tarafından belirli bir akademik birliğin üyelerince anlaşılan, tanımlanmış amaçları olan bir iletişimsel olay olarak tanımlanmaktadır. Türler belirli sosyal durumlardan ortaya çıkarlar; belirli bir amaca yöneliktirler, bir veya daha fazla katılımcı ile gerçekleşirler ve kendilerine has özellik ve yapıları vardır (Özyıldırım, 2001:20). Swales tür kavramının özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır (Swales, 1985’ten akt. Özyıldırım, 2001:20-21).

- 1) Türler geleneksel olarak kabul görmüş ve herkes tarafından paylaşılan ortak bir amacı olan iletişimsel olaylardır.
- 2) Bir tür belirli özgürlük sınırları içerisinde yapılaşarak standartlaşan bir olaydır ve amaç ve yapı olarak sınırlamaları vardır.

- 3) Bir türün geleneksel bilgisi bu işin içinde olan uzmanlarda diğerlerine göre daha fazladır.
- 4) Toplumlar sürekli tekrarladığını düşündükleri iletişimsel olaylara tür adını verirler.
- 5) Aynı şekilde alt-türlerin ortaya çıkması da tekrarlayan ve dikkat çekici ortak özellikler üzerine kurulmuştur.

Swales (1990) tür kavramını kısaca iletişimsel amaçları aynı olan üyelerin oluşturduğu iletişimsel bir olay olarak tanımlamaktadır. Ortak amaçlar bir topluluğun üyeleri tarafından bilinmekte ve bu bilgiler ışığında topluluk üyeleri söylemin içerik ve dilsel seçimlerini belirlemektedirler.

Yukarıda belirtilen tür özelliklerine ilişkin, türlerin geleneksel bilgilerinin toplumların daha önceki deneyimleri sonucunda şekillendiğini ve amaca uygun biçimde yapılaştığını söyleyebiliriz. Swales (1994)'e benzer biçimde Bhatia (1997:181) da türü tanımlarken dilin gelenekselleşmiş iletişimsel amaçlarını öne çıkarmaktadır. Belirli bir akademik topluluğun (discourse community) iletişimsel amaçlarına yönelik olan tür özellikleri belirli bir noktaya kadar sabit yapısal formları, hatta görece sözcüksel ve dilsel bazı yapıların kullanımını da zorunlu kılabilmektedir.

En yalın anlamıyla tür (genre) belli bir metin ya da söyleme özgü yazma gelenekleri olarak betimlenebilir (Coffin, 2000:94'ten aktaran Ercan, 2008). Tür kavramı, dilbilim, edimbilim, eleştirel çözümleme, retorik, metin dilbilim, edebi çalışmalar ve uygulamalı dilbilimde kendini göstermektedir. Çalışmalarında tür kavramını ve tür kavramının internet ortamındaki karakteristiğini inceleyen Hiltrow ve Stein (2009), her türün bir başka türün alanına geçişler yapan, ancak yine de kendine ait özellikleri olan yapıya sahip olduğunu belirtmişlerdir. Metin türlerini oluşturan karakteristik özellikler ile biçimi karıştırmamak gerekir. Bir metnin biçimi, metni dilsel özelliklerini temel alarak tanımlarken, metin türü çözümlemesi metni içinde bulunduğu durum, fonksiyon ve amaç açısından da değerlendirmektedir.

Metin türüne ilişkin yapılan tanımlamalarda, metin tipi ve tür kavramı arasındaki farklılık da göz önüne alınmalıdır. Örneğin “tarih metinleri bir metin türü ulamıdır; çünkü bu metinlerin kendilerine özgü biçimleri vardır” (Ercan, 2008:44).

Ancak tarih metinleri aynı zamanda anlatı, açıklama ve sav metin tiplerinin özelliklerini taşıyabilir (2008:46).

Bhatia (2012: 18), türü tanımlarken üç ana yaklaşıma odaklanmaktadır; “tür çözümlemesi”, “eleştirel tür çözümlemesi” ve “söylemdeşlik”. Tür çözümlemesi çalışmalarına öncelikle hukuk alanında yaptığı yazılı çalışmalardan sonra, hukuksal metinlerin neden kendine has özellikler gösterdiği sorusundan yola çıkarak felsefi yaklaşan Bhatia, diğer alanlarda yazılan metinlerin de kendilerine has yazım özelliklerini ortaya koymaya çalışmıştır. Ardından tür kavramını anlamlandırma ve tür çözümlemesi yapma çabasını “Özel amaçlar için İngilizce” (English for specific purposes) derslerinde öğretim amaçlı devam ettiren Bhatia, 2004 yılına ait “World of Written Discourse: A Genre-Based View” isimli kitabında yazılı metnin çok daha kapsamlı ve gerçekçi bir tür çözümlemesi yapmaya çalışmaktadır. Eğitim amaçlı çalışmalarını geride bırakarak tür çözümlemesine çok yönlü ve çok perspektifli bir bakış açısı ile yaklaşmaktadır. Bhatia’nın yukarıda bahsedilen üç ana yaklaşımı da bu çok yönlü çözümleme ihtiyacını görmesinden kaynaklanmaktadır.

Bhatia (2012:19) tür çözümlemesini, önceki yıllarda yapılan kısıtlı söylem çözümlemesinin ardından son yıllarda alanyazına kapsamlı tür çözümlemesine dair çalışmaların eklenmesiyle dilin rolünün daha iyi anlaşılması gerekliliğinden ortaya çıktığını belirtmektedir. Bu sayede dilin sadece yapısal çözümlemesi değil, tıp, hukuk, muhasebe gibi dallarda metin çözümlemesi yapmak mümkün olabilmektedir. Tür çözümlemesi, akademik ve mesleki bağlamdaki dilsel uygulamaları anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Bhatia, eleştirel tür çözümlemesinde (Critical Genre Analysis) ise “tür teorisini” bir ileri noktaya taşıyarak, eleştirel söylem çözümlemesinden farklı olarak metnin kültürel çözümlemesini, sosyal ilişkileri temeline alarak oluşturmakta, özellikle güç ve hakimiyet kurmaya yönelik sosyal davranışları, açık ya da üstü kapalı iletişimsel amaçları ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Bunun yanında eleştirel tür çözümlemesi, bilgisayar tabanlı iletişimde teknolojinin gücünü hesaba katarak, bunun iletişime nasıl etki ettiğini ve mesleki amaçlara ulaşmak için kullanıcıların bunu nasıl kullandığını açıklamak amacını da taşımaktadır. Bhatia (2012:24) türü tanımlarken üçüncü yaklaşımı olarak ise söylemdeşlik kavramını öne sürmektedir. Söylemdeşlik iki ya da daha fazla metin yapısının bağlamsal ya da türe özgü

karakteristik özelliklere sahip olmasıdır. Böylece bir ya da daha fazla metnin sahip olduğu ortak söylem özelliklerini anlayarak tür çözümlemesi yapmak mümkün olabilmektedir. Swales (1994) ve Bhatia (1997, 2012)'nın yaklaşımlarından tür kavramının sadece yazılı metinleri biçimsel açıdan incelemeyi amaçlamadığı görülebilir. Önceleri yalnızca yazınsal eserlerle sınırlı olan 'tür' kavramı daha sonra dini eserleri antlaşmalar, reklamlar, yasa metinleri, bilimsel araştırma makaleleri, gazete haberleri vb. gibi çok farklı türleri de kapsayacak şekilde genişlemiştir (Özyıldırım, 2010:19). Zamanla Swales (1994)'in ortaya koyduğu 'iletişimsel amaç' tür tanımının temel çıkış noktalarından biri haline gelmiştir. İletişimsel amaç türün bir diğer türle farklılıklarını ve kendi içinde olan benzerliklerini ortaya koymaktadır.

Swales (1994) ve Bhatia (1997, 2012)'nın tür kavramına ilişkin öne sürdükleri kuramlar hali hazırda tür tanımına ilişkin en kapsamlı bilgileri aktarmaktadırlar. Bu tanımlara ek olarak bilimsel metinler üzerine çalışma gerçekleştiren Uzun (2001), bilimsel metnin özelliklerini açıklarken metne ilişkin beklentiler üzerinde durmuş, bu beklentilerin metni işlevsel ve etkileşimsel olarak diğer metinlerden ayırdığını belirtmiştir.

Hyland (2008) ise Swales ve Bhatia'nın çalışmalarına benzer biçimde tür kavramını yazarların genellikle ortaya çıkan farklı durumlara göre dili nasıl kullandıkları, metinlerin bir söylem grubunun üyelerine aşına geldiği zaman nasıl daha güçlü bir etki yarattığı üzerinde durarak açıklamaya çalışmıştır (Hyland, 2008:543). Hyland (2008) çalışmasında tür kavramını daha çok öğretmenlerin öğrencileri için ürettikleri dilsel içeriğin tür kavramını göz önünde bulundurarak oluşturulması halinde, öğretim kalitesinin artacağını savunarak açıklamaktadır. Her ne kadar öğretim temelli bir yaklaşım ortaya koysa da, Hyland (2008)'in ilgili makaledeki bulguları tür kavramını anlamak açısından kayda değer özelliğe sahiptir. Hyland (2008)'e göre tür, yazarların (eğitim uzmanlarının) ürettiği içeriğin ötesinde, içeriğin üretilme süreci; okuyucularla sosyal olarak bir iletişim kurma çabasını açıklayan olgudur. Daha basit bir anlatımla Hyland (2008:544) türü metinleri bir arada tutmanın yoluna verilen isim olarak tanımlamaktadır. Farklı dilbilimcilerin tür kavramına, öğretim materyalleri, günlük konuşma ve bilimsel metinler gibi farklı başlıklardan bakarak tanımlama yapmaya çalıştıklarını, ancak genel anlayışın benzer olduğunu görmekteyiz. Tür kavramını daha basit biçimde anlayabilmek için Hyland

(2008:544)'in de bahsettiği, aynı sosyal topluluğa mensup bireylerin kendi aralarında kullandıkları dili anlamakta ve üretmekte çok az zorlandıklarını kanıtlayan örnekler verebiliriz. Basit bir örnekle; Tıp doktorlarının kendi aralarında geçen konuşmaları kolayca anlayabilmelerinin sebebi ve üretebilmeleri, kullandıkları dilin farklılığından değil, ürettikleri metinlerin tür olarak günlük hayatta sıkça kullanılan metin türlerinden farklı olma ihtimalidir.

Hyland (2008), tür kavramını makalesinde yazılı metinler üzerinden değerlendirirken, okuyucunun da tıpkı aynı topluluktaki bireylerin iletişiminde birbirlerinden beklenen ve olası metinler duyacak olmaları gibi bir beklenti içinde olduğunu ve yazarın bu beklentiyi karşılamaya çalıştığını belirtmektedir. Okuyucu, önceden sahip olduğu bilgilerle, yazarın kendisine aktarmak istedikleri hakkında bir ön bilgi ve beklenti içine girer ve iletişimin kalitesi yazarın, okuyucunun beklentisini ne oranda sağladığı, ya da doğru metnin doğru okuyucuya ulaşip ulaşmaması ile ilgilidir. Tür kavramına ilişkin Biber (1988) ise yazılı ve sözlü metinleri temel alarak “Çok özellikli” ve “Çok Boyutlu Yaklaşım” (MF-Multi Functional / MD-Multi Dimensional approach) kuramını öne sürmüştür. Biber öncelikle metni tanımlarken sözlü ve yazılı metinler arasında ayırt edici bir metinsellik olup olmadığını ortaya koymaya çalışmış, ancak ayırt edilmeleri için bir çok etken olduğu ve basitçe açıklanamayacağını belirtmiştir. Biber (1986:55-56) metinleri iletişimsel amaçları açısından incelemiş ve aşağıdaki özellikleri belirlemiştir:

1. Yazmanın, edilgen yapıların yanı sıra isimlendirmelerin sıklığı ile kanıtlanabilecek daha ayrı bir yapıya sahip olduğu söylenebilir.
2. Yazmanın, yazı / simge oranı, yani farklı sözcük sayısının toplam sözcük sayısına veya kesin sözcük sayısına oranıyla görülebilen daha açık bir ifade seviyesine sahip olduğu söylenebilir.
3. Konuşmanın, resmi olmayan sözcük öğelerinin yanı sıra zamir olan 'o' (ing:it) ile nitelendirilen daha açık, resmi olmayan bir ifade biçimi bulunmaktadır.
4. Konuşmanın, yer ve zaman zarfları tarafından desteklenen fiziksel ve zamansal bir bağlamda yer aldığı belirtilmektedir.

1.8. BİLİMSEL METİN TÜRÜ

Metnin dilbilimsel tanımında olduğu gibi, metin türleri ve tür çözümlemesi de yine dilbilimsel bir bakış açısıyla gerçekleştirilebilir. Yani bilimsel metin türünün tanımında metnin yüzeysel tanımından ziyade, metne ilişkin bağlam, söylem, işlev ve söylem gruplarının göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bilimsel metinlerin belirgin bir iletişimsel amacı ve geleneksel özelliklerinin bir parçası olarak biçimsel, işlevsel ve düzen açısından kendine has özellikleri vardır (Özyıldırım, 2010). Örneğin Özyıldırım (2010) bilimsel araştırma makalelerinin editör ve hakemler tarafından düzeltilmeleri sebebiyle başkaları tarafından katkı yapılan ve üretim koşulu açısından kendine has özellik taşıyan metinler olduğunu belirtmektedir. Buna ek olarak bilimsel araştırma yazıları belirli bir iletişimsel amaca sahiptir. Temel amaç bilginin metni anlayabilmek için gerekli donanımına sahip bir alıcı topluluğuna iletilmesidir.

Barthes (1984) metnin hesaplanabilir bir nesne olarak algılanmaması gerektiğini belirtmiştir. Barthes (1984)'e göre metin ancak söylem haline dönüştüğü zaman varolmaktadır ve aynı zamanda basit bir biçimde türlere ayrılamaz. Barthes (1984)'in de belirttiği gibi, metne dilbilimsel yaklaşım, metni geleneksel biçimde sınıflandırmaya ve sadece yapısal ya da işlevsel açıdan değerlendirmeye sıcak bakmamaktadır. Bu yaklaşıma göre metnin sadece görünen kısmı dışında aslında söylem özelliklerinin dilsel anlamda metni tanımlayıcı unsur olduğu çıkarımı yapılabilir.

Diğer bir yaklaşıma göre ise metin türleri sınıflamalarında dikkat edilmesi gereken ölçütler bulunmaktadır. Bu iki biçimde kendini göstermektedir: Yapısal ve işlevsel. Metin türlerine ilişkin günümüzdeki farklı bakış açılarının çeşitliliği sebebiyle uzlaşılmış bir tür tanımı (İşeri, 2017) bulunmamaktadır. Ancak en azından metin türlerine ilişkin, önceleri yapılmış geleneksel tanımlamaların metni yazınsal- edebi açıdan değerlendirdiği, dilbilimin ise yeni bir bakış açısı getirerek metni yazınsal olmasına bakılmaksızın, sözlü metin olarak da değerlendirdiği aktarılmaktadır.

Geleneksel metin türü sınıflandırmalarından bağımsız olarak dilbilimde metin türleri sınıflandırmaları Swales (1994), Bhatia (1997,2012) ve Hyland (2008) gibi

konunun önde gelen isimleri tarafından metnin amacı ve işlevselliği ekseninde şekillenmektedir. Bir metin türünün aşağıdaki kıstasları karşılaması gerekmektedir (Swales,1990’dan akt. Tiainen, 2012).

1. Türler, bir sınıfa ait olan iletişimsel olaylardır.
2. İletişimsel bir olaylar toplamını bir tür haline getiren kıstas paylaşılan bazı ortak iletişim amaçlarıdır.
3. Türlerin örnekleri kendi içinde, diğerleri için örnek teşkil edebilecek farklılığa sahiptirler.
4. Bir türün ardında bulunan mantık, içerik, konumlama ve form açısından metin oluşumu süreci üzerinde baskı uygular.
5. Bir söylem topluluğunun metin türlerini terimlendirme süreci kendi içeriğini anlaması açısından önemlidir.

Swales (1994:7), çalışmasında yüksek lisans öğrencileri için bilimsel metin yazımına yönelik rehber niteliğinde bilgileri derlemiştir. Swales (1994)’e göre, henüz akademik yazmadan önce bile okuyucuyu hesaba katmak gerekmektedir. Örneğin çoğu yüksek lisans öğrencisi için okuyucu (audience) konu ile ilgili oldukça bilgisi olan bir akademisyendir. Bu sebeple yazımda başarılı olmak için, okuyucunun beklentilerinin ve bilgi birikiminin önceden biliniyor olması gerekmektedir ve bu yazımın içeriğine etki edecektir. Swales’ın çalışmasında aktardığı okuyucuya yönelik olarak metni ortaya koyma gerekliliği metnin sadece metni oluşturan yazar hesaba katılarak tanımlanmaması gerektiği, okuyucu etkileşimi açısından da değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Swales (1994:15), okuyucunun yanı sıra, akademik yazmada “sözcük seçimi”ne de değinmiştir. Sözcük seçiminin önemi benzer şekilde Biber (1988)’de bilimsel metin özelliklerine ilişkin sözcük sıklıklarının verildiği çalışmasında da görülmektedir. Akademik yazmanın belirgin bir özelliği fiil, isim ya da herhangi bir dilsel öge seçerken daha fazla formal yapının kullanılıyor olmasıdır. Swales (1994) bilimsel bir metnin özelliklerinden sözcük kullanımını bu şekilde belirtirken, Biber (1988) ise bir kıstas belirtmeden bilimsel metin ve diğer metinlerin sözcük sıklıklarını karşılaştırarak ortaya koymaktadır. Sözcük seçimlerinin ardından dilsel

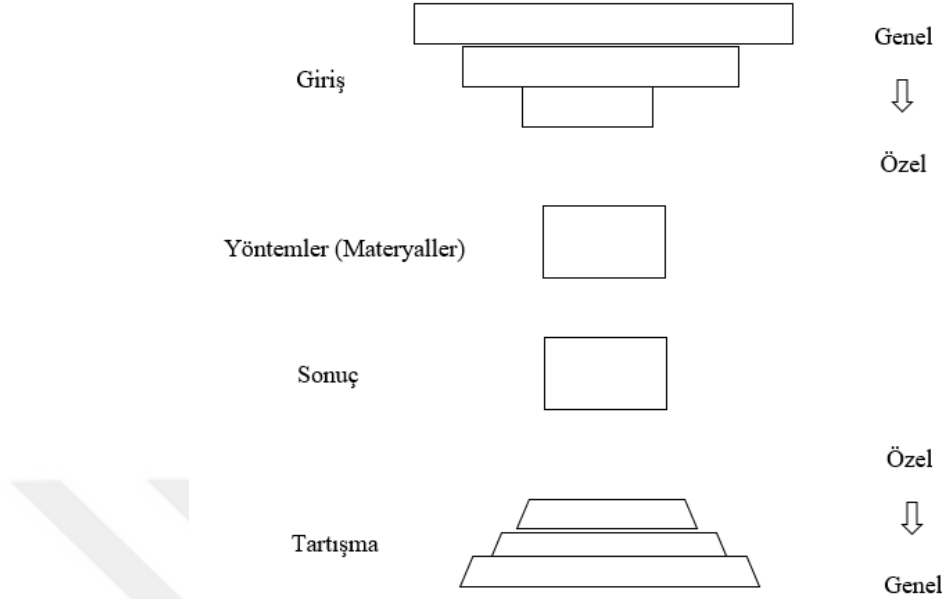
olarak da akademik yazmanın kendine has özellikler taşıdığından bahsedilmektedir. Swales (1994)'e göre akademik yazma dilsel açıdan aşağıdaki özellikleri barındırmaktadır:

- Kısaltmaktan kaçınma: İngilizcedeki “won’t, don’t” gibi kısaltmaları “will not, do not” gibi tam olarak yazmanın akademik yazmaya daha uygundur.
- Olumsuzluk bildiren tümcelerde “not..any yerine no, not..much” yerine “little” gibi doğrudan olumsuzluk bildiren yapıları kullanmak gerekir.
- Vb. gibi kaçış sözcüklerinin kullanmamak gerekir.
- Okuyucuya “sen” diye hitap etmemek gerekir. Tümceyi edilgen kurmak daha iyi olabilir.
- Doğrudan soruların bulunmaması gerekir. Dolaylı kullanım daha iyi olacaktır: “Tutarlar nasıl azaltılabilir?” Yerine; Tutarların nasıl azaldığına bir göz atalım.
- Zarfları tümcenin başında değil ortasında kullanmak gerekir: “Then the solution can be discarded.” Yerine; “The solution can then be discarded” (Öyleyse çözüm iptal edilebilir – Çözüm öyleyse iptal edilebilir).

Swales (1994), yukarıda belirtilen ve akademik yazma için gerekli dilsel ölçütler dışında retorik olarak bir bilimsel metnin aşağıdaki (Tablo 3) aşamalardan oluştuğunu belirtmektedir.

Bilimsel bir metnin yazılış sebebi ve hipotezin verildiği kısmı “Giriş”, kullanılan yöntem ve materyallerin bahsedildiği kısmı “Yöntem”, bulguların yer aldığı kısmı “Sonuç”, bulgulara ilişkin farklı görüşlerin yer aldığı kısmı ise “Tartışma” başlıkları adı altında özetlenmektedir. Bilimsel bir metinde giriş kısmı metinle ilgili genel bilgi verici özellik taşıırken genelden özele bir yaklaşım görülmektedir. Ardından metne ilişkin yöntemler ve materyaller, daha sonra ise sonuç kısmına yer verilmektedir. Son olarak ise tartışma kısmı girişten farklı olarak özelden genele bir yapıya sahiptir ve metinde verilen bulguların yorumlandığı, bilimsel metnin kaynaklarla olan ilişkisi ve daha sonraki çalışmalara yol gösterici nitelikte bilgilerin verildiği kısımdır. Kısaca tartışma bölümü neden-sonuç ilişkisinin açıklandığı ve bulguların geçerliliğini savunucu nitelikte olan bir bölümdür.

Tablo 3: Bilimsel Metin Oluşturma Aşamaları

Kaynak: Swales 1994: 157

Türkçede, kendine has dil özellikleri ile akademik yazmada Swales (1994) tarafından belirtilen yapısal kuralların tümünün uygulanması mümkün olmayabilir, ancak akademik bir metnin bölümleri adımları açısından benzer özellikleri taşıması beklenmektedir.

Swales (2004), bilimsel metin özelliklerine ilişkin bir başka çalışmada “C.A.R.S. – Creating a Research Space” isimli modeli öne sürmektedir. İlgili çalışma bilimsel bir metnin başlangıç kısmının oluşturulma aşamasındaki hareketlere yönelik aşamalardan bahsetmektedir. Bu adımların metnin oluşturulduğu dilden bağımsız olarak, içeriğe yönelik “bilgiyi düzenleme” adımları olduğu söylenebilir. Kısaca bilimsel bir metin oluşturulurken metnin bilgi verici özellikte ve özeti niteliğindeki başlangıç kısmında aşağıdaki adımlar takip edilmektedir.

1. Adım: Durum Tespiti: Bu aşamada yazar öncelikle çalışmanın önemini, genel başlıklarını ortaya koyar ve daha önce yapılmış çalışmalara değinir.
2. Adım: Sorun Tespiti: Bu aşamada en önemli adım daha önce yapılmış çalışmalardaki boşluklardan bahsederek, karşı açıklamaları ortaya koymak ve

araştırma sorularını belirlemektir. Ardından ise yazar geleneksel olarak konuya ilişkin alıntılara dayalı bilgi verir.

3. Adım: Çözüm: Bu aşamda yazar çalışmasının hangi soruna açıklama getireceğini amaçları, bulgularını ortaya koyarak açıklar ve bilimsel metnin nasıl oluşturulduğunu betimler.

Yukarıdaki tablo 3'e göre her bir metin yazım aşamasını da kendi içinde incelemek ve tür çözümlemesi çerçevesinde değerlendirmek mümkündür. Öyle ki, tür için somut sadece tek tanım olmaması, türe yaklaşılacak bağlama göre değişiklik gösterebilir. Örneğin Bhatia (1997:182) bilimsel giriş metnlerini tür çözümlemesi kapsamında incelediği makalesinde, bilimsel metnin ilk kısımlarında bulunan ve neredeyse tüm bilimsel metinlerde kullanılan giriş metninin işlevini anlatmaya çalışmıştır. Bu kapsamda sadece giriş metnlerini 10 alt başlıkta sınıflandırarak farklı giriş metni türlerini açıklamaya çalışmıştır. Bilimsel bir metnin öğelerini, genel bir amaç ile açıklamak yeterli olmamakla birlikte her bilimsel metnin kendi içinde de amaca yönelik farklılıklar gösterebilmektedir.

Swales (1994) akademik yazmanın özelliklerini bilimsel tez ve makale yazan yüksek lisans öğrencileri için oluşturmuştur. Bu özelliklerin blog yazılarında tam olarak yer alması beklenmeyebilir. Bilimsel bilgi içeren her blog yazısı, akademik metin özelliklerinin tümünü göstermiyor olabilir. Bu açıdan bakıldığında bu çalışmanın amacı doğrultusunda Türkiye'deki blogların bilimsel metin özelliklerini ne oranda gösterdiğini ortaya koymak başka çalışmalara temel olabilir. Blog yazılarının gelişmesiyle Bhatia'nın da (1993) dediği gibi kendine özgü özellikler sunabilir.

Swales (1994)'in yüksek lisans öğrencilerinin bilimsel metin oluşturabilmeleri için derlediği özellikler bilimsel metin özellikleri açısından ipuçları vermektedir. Ancak metin türlerinin daha detaylı bir şekilde "Tür çözümlemesi" başlığı altında incelenerek farklı bilimsel metin türleri, metin türlerinin özellikleri ve ortaya çıkış sebeplerine yönelik kuramlarla karşılaşmaktayız. Metin türlerinin nasıl ortaya çıktığını anlayabilmek için öncelikle Swales (1994) ve Bhatia (1997, 2012)'nin benzer biçimde açıkladıkları "Tür" tanımını incelemek gerekmektedir.

Alanyazında başka bir tür tanımına ise Hyland (2004)'in çalışmasında rastlanmaktadır. Hyland (2004) bir metin türünün tanımını en basit haliyle yazarların benzer durumlar için dili tipik biçimlerde kullanma biçimleri olarak tanımlamaktadır. Yani Hyland tür tanımını söylem topluluğu çerçevesinde değerlendirmektedir. Buradan hareketle aynı söylem topluluğunda bulunan kişilerin benzer metinler üretmesi beklenebilir ve bir söylem topluluğuna ait bir metin, aynı söylem topluluğu tarafından daha kolay anlaşılacaktır. Bilimsel bir metni de yine ilgili bilim dalı ile ilgilenen profesyonel kişilerin daha kolay anlaması beklenebilir. Biber ise (1986) bu tanıma benzer biçimde metin türlerinin konuşmacının amacı ve konusu ile ilgili dış kriterler temelinde belirlendiğini belirtmektedir.

Biber (1986,1988) bilimsel metin türünü dış ölçütler temelinde nitelendirirken, genel anlamıyla metin türlerini ise formları itibariyle birbirlerine benzeyen ve gruplandırılan yapılar olarak tanımlamaktadır. Örneğin, Asya tarihi üzerine yazılmış bir bilimsel makale, yazarın amacı açısından resmi ve akademik bir ifadeyi temsil eder, ancak dilsel formu anlatıya benzer ve bilimsel veya mühendislik bilimsel makalelerine göre bazı kurgu türlerine daha benzer yapıya sahip olabilir. Böyle bir metnin türü akademik anlatım olacaktır, ancak metin tipi anlatı olabilir (Biber 1988:170). Metin türleri sınıflamasında bilimsel metinlerin bilgilendirici metinler olduğu söylenebilir. “Bilgilendirici metinler dilin bilgi verme amacına amacına dönük kullanımını içeren metinler olarak değerlendirilebilir” (İşeri, 2017:155). Öykü, roman, şiir vb. metinler ise bilgilendirici metinlerden farklı olarak anlatısal metinler olarak değerlendirilebilir.

Türler gösterdikleri karakteristik özellikleri açısından eşit derecede tutarlı değildirler. Bazı türlerin birbirinden oldukça farklı olan birkaç alt sınıfı vardır; Örneğin, akademik uzmanların mühendislikle ilgili makaleleri, siyasi ve tarihsel çözümlemeleri ve edebi tartışmaları da içerebilir. Ya da özel akademik ortamlarda yüz yüze konuşmanın dilsel özellikleri, kamusal sosyal ortamlar ve kişilerin yüzyüze bulunduğu ortamların hepsi birbirinden farklı metin türlerinin iç içe geçmesine neden olabilir. Metin türlerine ait bu özellik sebebiyle, her bir türün sadece o türe ait salt özellikler taşıması beklenmemektedir. Genel hatları bir metin türüne ait olan, örneğin bilimsel bir metin, kendi içinde başka türlere ait özellikler de barındırabilir.

1.9. TÜR ÇÖZÜMLEMESİ

Tür çözümlemesi, metinlerin daha iyi anlaşılmasını sağlamakla birlikte, metni üretenin söylemek istediğinin daha kolay anlaşılmasını sağlamaktadır. Tür çözümlemesinin yöntemi metinlerin yüzey yapıda ‘bağlaşık’, derin yapıda ‘bağdaşık’ olmalarını, belli bir ‘amaç’ için üretilmelerini, ‘bilgisellik’, ‘kabul edilebilirlik’, ‘durumsallık’ ve ‘metinlerarasılık’ özelliklerini taşımalarını gerektirir (Torusdağ ve Aydın, 2017:6).

Metinlerin geleneksel tanımı ve sadece biçimsel özelliklerinin dışında, aslında metinüstü yapıların bağlam temelinde değerlendirilmesini öneren tür çözümlemesine ilişkin çok sayıda araştırmacı farklı yaklaşımlar ortaya koymuşlardır. Ancak alanyazında en sık Swales (1990), Bhatia (1993), Biber (1988) ve Hyland (2004)’ın çalışmalarına rastlanmaktadır. Metinlerin amaçlarına göre farklılıklarını ve benzerliklerini ortaya çıkararak metin türünü ortaya çıkarmak olarak tanımlanabilecek tür çözümlemesi 1960’larda “Özel Amaçlar için İngilizce (ESP)” yaklaşımıyla ortaya çıkmasına rağmen, dilbilimsel anlamda ilk metin türü tanımlamalarının ve tür çözümlemesinin Swales (1990)’la birlikte netlik kazanmaya başladığı söylenebilir. Metin türü çözümlemelerine ilişkin alanyazında İngilizce metinlerin çözümlemelerine daha fazla rastlanmaktadır. Türkçe metinlerin incelendiği çalışmalar görece sınırlı olmakla birlikte ağırlıkla edebi metinlerin çözümlemelerine rastlanmaktadır.

Türkçe metinlerin çözümlemesine ilişkin en kapsamlı tanımlamaları bir araya getirmiş olan Özyıldırım (2010), yasa metinleri, dergiler, reklam metinleri gibi farklı alanlardaki metinlerin yapısal ve söylemsel özelliklerini incelerken, bilimsel araştırma makalelerine ilişkin de genel düzen ve söylem yapıları üzerine özelliklerini ortaya koymaktadır.

Biber (1988:170)’e göre bir metin türünün çözümlemesinde, farklı türlerden gelen metinler dilsel biçimleriyle benzer olduklarında gruplandırılır. Tek bir türden gelen metinler ise birkaç farklı metin türünü temsil edebilir. Biber (1988:255) dilsel özelliklerine göre tür çözümleme yöntemlerini ortaya koyduğu çalışmasında biyografi, resmi dökümanlar, romanlar gibi farklı İngilizce metinlerin içerdiği sözcük ve yapıların sıklıklarından yola çıkarak benzer ve farklı özelliklerini tabloştürmüştür.

Biber çalışmasının bir bölümünde akademik yazmaya ilişkin de metin türü çözümlemesine yer vermektedir. Bu çalışmanın bulgular kısmında da temel olarak alınacak olan, bilimsel bir metnin özelliklerine ilişkin, sıklıklarını değerlendirdiği yapıları Biber (1988:224-245) aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

1. Güçlendirici (Amplifiers)

Fiilin gücünü arttırıcı yapılar olan güçlendiriciler, metindeki bir önermeyi destekleyerek kesinlik ya da kişi görüşü ifade edebilirler.

2. Olumsuzluk (Analytic Negation)

İngilizce’de “-neither, -nor” ifadeleri ile gerçekleştirilen olumsuzluk ifadesi Türkçe’de “-değil” ifadesi ile gerçekleştirilmekte ve bilimsel metinlerde sıklık olarak daha fazla görülmektedir.

3. Bağlaç (Conjuncts)

Bağlaçlar tümceler arasındaki mantıksal ilişkileri belirtmeye yardımcı olmaktadır. Biber (1986)’ya göre bağlaçlar özellikle bilimsel metinlerde ilgeçler, edilgen yapılar ve adlaştırma yapıları ile birlikte görülür.

4. Söylem Parçacığı (Discourse Particles)

Akademik metinlerde daha az görülen söylem parçacığı yapıları, konuşma metinlerinde daha sık görülmektedir. Genel anlamıyla konuşma tutarlılığını sağlama görevi gören söylem parçacığı fonksiyonları açısından da genellenen bir tanıma sahiptirler.

5. Vurgulama (Emphatics)

Bir metindeki vurgulama ifade eden “Kesinlikle, mutlaka, şüphesiz, elbette, asla, tabi ki” gibi yapıları tanımlamaktadır. Biber (1986) vurgulama ifade eden yapılarla belirsizlik ifade eden yapıların konuşma metinlerinde bir arada ortaya çıktıklarını belirtmektedir.

6. Şahıs Adılları (Personal Pronouns)

Bir metinde birinci şahıs adılları benliğin (Ego) varlığına işaret ederken daha çok bilişsel fiil içeren tümcelerde görülmektedir. İkinci şahıs adılları belirli bir muhatap ve bu muhatapla yüksek derecede iletişim gerektirir. Üçüncü şahıs adılları ise Biber (1988) tarafından anlık etkileşim dışındaki kişilerle- göreceli olarak kesin olmayan -ilgiyi belirtmektedir.

7. Kaçınma (Hedges)

“Aşağı yukarı, gibi, neredeyse” gibi yapılar bir metinde kaçınma ifade etmekte ve daha az resmi biçimde olasılığa da işaret etmektedirler.

8. Belirsiz Adıl (Indefinite Pronouns)

“Biri, birisi, hepsi, kimi, kimisi, hepsi, tamamı, herkes, kimse, hiç kimse, çoğu, bazıları, birkaçı, birazı, birçoğu, başkası, her biri, şey” yapılarının da frekans sıklıkları Biber (1988)’ın bilimsel metin özelliklerine ilişkin incelediği yapılarıdır.

9. Gereklilik Kipi (Necessity Modals), Adlaştırma (Nominalisation) Olasılık Kipi (Possibility Modals), Tahmin İfadesi (Predictive Modals)

Biber’ın belirttiği bilimsel metin özelliklerine ilişkin bahsedilen gereklik için Türkçe’de “-meli –malı”, adlaştırma için “-ma, -ış, -mak”, olasılık için “-ebilir”, ve tahmin ifadeleri için “-dir, -ecek, -meli, belki, galiba, sanırım, zannedirim, herhalde, sanki, gibi, -ebilmek” ifadelerinden bahsedilebilir.

10. İlgeç (Prepositions)

Akademik metin özellikleri incelenirken sıklık oranına bakılması gereken ve “gibi, sanki, göre, kadar, için, üzere, -e doğru, -e karşı, -e karşın, -e rağmen, -e değin, -e dek, -den dolayı, -den başka, ile, yalnız, ancak, sade, sadece, tek, bir, denli, değil” sözcükleri ile oluşturulan yapılara, bilimsel metinlerde sıklıkla karşılaşılmakta ve genelde yüksek oranda soyut anlamlar ifade etmektedirler.

11. Sözcük uzunluğu

Akademik bir metnin özellikleri ortaya çıkarılırken, değerlendirilmesi gereken özelliklerden biri olan sözcük uzunluklarına ilişkin karşılaştırmalar da yapılmaktadır.

1.10. BİLİMSEL METİN TÜRÜ OLARAK BLOGLAR

Bloglar, blog tanımı kısmında bahsedildiği gibi öncelikle kişisel platformlardır ve biçim ve içerik açısından yazarı kısıtlamayan yapıya sahiptirler. Türkçe’ye kişisel günlükler olarak çevrilen “weblog” kavramı, kendi evrimi süresince sadece kişilerin duygu ve düşüncelerini paylaştıkları platformlar olma özelliğini aşarak akademik, politik, kültürel, sanatsal birçok alanda bilgilerin paylaşıldığı önemli bir iletişim aracı olma özelliği taşımaya başlamıştır. Blogların bu

hızlı evriminde ticari ve kullanım kolaylığının etkisinin yanı sıra bilginin dağıtımının kolaylığı ve güncellenebilir olmasının da büyük etkisi olduğu söylenebilir.

Blogların kullanım kolaylığı akademiye de blog yazmaya yönlendirmiş ve blog gelişimi ile eşzamanlı olarak blogalandaki akademik yazma oranı da artma eğilimine girmiştir ve blogalan akademinin de yer aldığı bir alan haline dönüşmektedir. Akademik bloglar bilimsel metin temeline bağlı kalınmaksızın bilgi veren metinler olarak karşımıza çıkmaktadır. Akademik kurumların internet sitesi uzantılarının yanı sıra, akademide hemen herkesin içerik üretebileceği ve paylaşabileceği bir alan olan blog ortamındaki çoğu metnin akademik yazma kurallarını biçem olarak karşılamadığı gözlemlenebilir. Ayrıca Kirkup (2010), akademik blog yazımını incelediği makalesinde, bloglardaki akademik yazmanın henüz geleneksel akademik yazma çerçevesine giremediğini ve bunun içeriği yazan (akademisyen) ve öğrenci arasında bir kopukluğa neden olduğunu belirtmektedir. Ancak her ne kadar akademik blog yazımının gelenekselin yerini alamayacağını savunanlar olsa da çok sayıda kişi blogların daha kullanışlı ve daha büyük kitlelerce anlaşılabilirliğini düşünmektedir. Blog yazımını akademik anlamda henüz yüksek oranda kabul etmeyen kesim ise genellikle akademisyenlerden oluşmaktadır. Bunun önemli bir sebebi, geleneksel bilimsel yazım kurallarının blogları tam anlamıyla akademik metin olarak görmemesi ve blogların bilimsel makale olarak kabul edilmemesidir (Lovink, 2008:4'ten aktaran Kirkup, 2010). Kirkup (2010), makalesinde akademik camianın bloglara olan yaklaşımını ortaya koyarken, belirli sayıda akademisyenin genel kanının tersine bloglar aracılığıyla profesyonel bir üne kavuştuğunu da eklemektedir.

Bloglar tamamen bilimsel metinler olarak kabul görmese de günümüzde bloglar aracılığıyla alıntı yapmak akademik olarak kabul görmüştür. Saper (2006) akademik blogları “Blogademia” olarak adlandırarak ilk defa akademik blogları, bloglar içinde bir tür olarak nitelendirmiştir. Ancak bilimsel içerikli blogların, blogosfer içinde bir tür olmasının yanı sıra, dilbilimsel açıdan, bilimsel metin türleri içinde de yeni bir tür olarak ne oranda kabul gördüğünü değerlendirmek gerekmektedir.

McNeill (2005), internet günlüklerini, geleneksel bir metin türü olan günlüklerin dijital ortama aktarılması çerçevesinde incelediği makalesinde geleneksel

günlükler ile blogların oluşturulma sürecinde yazar açısından ne gibi farklılıklar olduğunu ortaya koymaya çalışmıştır. McNeill (2005), geleneksel günlüklerin yüzyıllara dayanan ve görece kişiye özel ve bazen gizli sayılabilecek bir yazınsal türün, internetle birlikte tersine bir özelliğe bürünerek herkesin ulaşımına açık hale gelmesinin yazarın yaklaşımını değiştirdiğini ve günlükün bir değişim içine girdiğini belirtmektedir. Çoğu yazar ve okur tarafından henüz “gelişmekte olan” bir metin türü olarak nitelendirilen blogların net biçimde bir metin türü kalıbına sokulamamasının nedeni, geleneksel türlerin yazarlarının, yazım aşamasında herhangi bir sorun yaşamaması ve türün gerekliliklerini yerine getirmenin kolaylığı, blogların ise gelenekselleşmiş bir gerekliliğe henüz sahip olmaması olarak belirtilmektedir. Başka bir deyişle, bir yazar geleneksel bir günlük yazacağı zaman hali hazırda uzun zamandır kalıplaşmış kuralları kullanabilir ve bu türde bir yazıyı kolayca oluşturabilir. Ancak blog yazısı oluşturmak isteyen bir yazar, türün özellikleri net olmadığı için büyük oranda gelenekselleşmiş tür özelliklerini dijital ortama aktarmakla sınırlı kalacaktır. Kısaca, metin türü olarak “blog” kavramının henüz dilbilim alanyazını tarafından tamamıyla kabul görmediği çıkarımı yapılabilir. Gelenekseli dijitale dönüştüren blog yazarı, bu sınırlılığın yanı sıra, yazıya biçim açısından yenilik getireceği için okuyucuda oluşan yeni beklentilere, linkler, e-posta adresleri, tartışma bölümleri gibi yeni özelliklerle cevap verebilmektedir.

McNeill’e göre modern toplumun kültürüne cevap verebilecek, bloglara yönelik bir tür tanımı arayışı henüz devam etmektedir ve bu tür eski ile yeninin birleşiminden ortaya çıkacaktır. Hiltrow ve Stein (2009), geleneksel türler ile internet üzerindeki metin türlerinin farklı olup olmadığını sorgulamıştır.

Henüz internetteki metin türlerine ilişkin tartışmalar yokken, daha öncesinde de metin türlerinin karakterlerindeki değişimin varolduğunu aktaran Hiltrow ve Stein (2009), Metin türleri üzerindeki değişikliğin en önemli unsurunun pragmatik olduğu ve bu yönünün internet üzerindeki türler üzerinde de belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. Bunun yanında Hiltrow ve Stein (2009) metin türleri ve internet ilişkisine ilişkin aşağıdaki soruları sorarak yanıt aramaya çalışmışlardır:

- Bir metnin yeni bir ortamda bulunması yeni bir tür olduğu anlamına mı gelir? Geleneksel bir metin türünün internet ortamına aktarıldığı zaman karakteristik özelliklerini koruması mümkün müdür?

- İnternet üzerindeki metinler, internette olmayan metinlerden farklı özellikler sunmakta mıdır?

- “Yeni metin türleri” bulunursa, bu türlerin bir önceki metin türleri ile ilişkisi nedir? Tüm metin türlerinin buna benzer bir geçmişı var mıdır? Bu geçmiş nasıl sınıflandırılabilir?

Bu soruların yanıtını, bir önceki bölümde farklı yaklaşımları sunulan “Bilimsel metin türü”nü göz önüne alarak, aynı zamanda akademik blog yazını örneklerini ve özelliklerini karşılaştırmalı biçimde inceleyerek aramak gerekmektedir. Metin türlerini çözümlemek için, Swales (1994), Swales (2004) ve Bhatia (1997, 2012) gibi dilbilimciler öncü çalışmalar ortaya koymuşlardır. Blogların bir metin türü olup olmadığı, bir sonraki aşamada akademik blog yazımı biçiminde isimlendirilebilecek, bilimsel içerikli blogların genel çerçevesini ortaya çıkarmak ve belirli yazım kuralları oluşup oluşmadığını belirlemek için yine metin türü çözümlemesine yönelik çalışmalardan faydalanmak gerekmektedir.

Geleneksel bilimsel metinler, tarih içindeki evrimi sonucunda kurumsal ve kuralları belli olan, esneklik oranı çoğu yazın türüne göre daha düşük olan bir kimliğe ulaşmıştır. Bilimsel söylemin aynı kişiler tarafından üretilen ve bloglarda yayımlanan içeriklerinin, bilimsel metin türleri göz önüne alındığında bir farklılık gösterip göstermediğı de yine metin türleri üzerine çalışmalar yapmış olan dilbilimcilerin ortaya çıkardığı, metin türlerine dair çerçeveleri göz önüne alarak ve karşılaştırma yapılarak anlaşılabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, veri tabanı oluşturma süreci, verilerin toplanması sürecinde kullanılan yöntem ve ardından verilerin çözümlenmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Aynı zamanda veri tabanı oluştururken belirlenen sınırlılıklar ve sebepleri de açıklanmıştır.

2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma gözlem, döküman ve gözlemlere dayalı çözümleme içeren, algı ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik araştırma sürecidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu aşamada Biber'in metin türü çözümlemesine ilişkin bulgularına blogların dilsel çözümleme aşamasında başvurulmuştur.

Bilimsel metin türü ve tür çözümlemesine ilişkin alanyazında var olan kaynaklar da göz önüne alınarak bir iletişim aracı olan bloglarda yer alan metinler incelenmiş ve aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Türkiye'deki bilimsel içerikli blogların genel özellikleri nelerdir?
2. Farklı alanlarda yazılmış bilimsel içerikli bloglar metin türü açısından nasıl bir görünüm sergilemektedir?
3. Bloglar hangi iletişimsel özellikleri taşımaktadır?

2.2. VERİ TABANI VE VERİLERİN TOPLANMASI

Çalışmanın verileri nitel veri elde etme yollarından belge tarama yoluyla elde edilmiştir. Yazılı doküman ve belgelerin çözümlemesi nitel araştırmada gerek kendi başına gerekse görüşme ve gözlemle elde edilen bilgilere destek amacıyla kullanılan bir bilgi toplama yöntemidir (Yıldırım, 1999). Bu bilgi toplama yönteminden yola çıkılarak internette bulunan Türkçe akademik içerikli bloglarda yer alan metinler derlenerek veri tabanı oluşturma yoluna gidilmiştir. Bu çerçevede çalışmanın

amacına uygun olarak Türkiye’deki bilimsel içerikli blog yazılarının bilimsel metin türlerine uygunluğu incelenmek üzere, bloglara ait metinler incelenmiştir.

Bloglar özelinde yapılan çalışmalar internetin yaygınlaşması ile başladığı için henüz çok yeni ve göreceli olarak az sayıda rastlandığı görülmektedir. Blogların yaygınlaşmaya başlaması 2000’li yılların başına dayanmaktadır. Veri tabanının oluşturulması için internetteki en çok kullanılan arama motoru olan Google kullanılırken, Google’ın “Arama Algoritmaları” ve ulaşılan istatistiki bilgiler göz önünde bulundurulmuştur.

Google’ın çalışma prensibine göre bir sözcük ya da sözcük grubu, anahtar sözcük olarak aratıldığında aşağıdaki başlıklar altında oluşturulmuş bir yazılımdan geçmektedir⁴:

1. Sözcüklerin incelenmesi
2. Aramanın eşleştirilmesi
3. Yararlı sayfaların sıralanması
4. En iyi sonuçların getirilmesi
5. Bağlamın dikkate alınması

“Arama Motoru Uyumlaştırıcısı” (Search Engine Optimization) olarak adlandırılan ve arama nasıl çalışır sorusuna yanıt veren yazılım ayrıca 200’ün üzerindeki ön filtreleme yaparak aratılan sözcüklerle, aranan web sitelerini eşleştirmektedir. Kısaca arama motoru uyumlaştırıcısına (SEO) göre, tıklanma sayısı arttıkça ilgili internet siteleri sayfalarda öncelikli olarak listelenmekte, ayrıca bir internet sitesinin içerdiği anahtar sözcükler ve içerik oranı da tıklanma sayısını arttırmaktadır. Başka bir deyişle internet sitelerinin tıklanma sayıları ve listelenme önceliklerinin birbirini etkileyen yapıda oldukları çıkarımı yapılabilir. Doğru verilere ulaşabilmek için arama motoru uyumlaştırıcısına doğru veri girişinin yapılması gerekmektedir. Veri tabanı oluşturma sürecinde Google aramalarında öncelikli çıkan sayfalar, kullanılan anahtar sözcükler ve ulaşılan içeriğin uyumlu olması amacıyla öncelikli tutulmuştur.

⁴ <https://www.google.com/search/howsearchworks/algorithms/> (Ziyaret tarihi: 05.06.2019)

Tablo 4: Google Aramalarında Sayfa Sıralamasına Oranla Kullanıcı Yüzdesi

Google - Sayfa Sonuç Sırası (Google Result Page Rank)	Ortalama Trafik Paylaşımı (Average Traffic Share)
1	32.5
2	17.6
3	11.4
4	8.1
5	6.1
6	4.4
7	3.5
8	3.1
9	2.6
10	2.4

Kaynak: The value of positions on page 1, <https://www.conversionguru.co.za/2017/05/29/90-people-dont-go-past-page-1-google-search-results-searching/>

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, Chitika isimli bilişim firmasının Google üzerinde yaptığı bir araştırmaya göre, bir sözcük ya da sözcük grubu arandığında ilk üç sayfaya yapılan ziyaretler kullanıcıların %61'ini oluşturmaktadır. ⁶ Üçüncü sayfadan itibaren ise tıklanma sayısı göreceli olarak %8'in altına düşmekte ve onuncu sayfada %2.4'e kadar inmektedir. Araştırmanın sınırlılıklarını oluştururken %61'lik görüntülenme oranı anlamlı bilgi elde etmek için yeterli görülmüş ve “anahtar sözcük” olarak belirlenen sözcük ve sözcük grupları belirtilen aşamalar ile verilere ulaşmak için temel yöntem olarak belirlenmiştir.

Belirtilen yıl sınırlamasına uyan ancak bilimsel içerikli olmayan ya da sadece “pdf, video, görsel ya da sunum” gibi döküman paylaşımlarının yapıldığı ve anlamlı veri sağlayamayacak kadar az metin içeren sayfalar ise dahil edilmemiştir.

Veri tabanı oluşturulurken belirlenen bir başka ölçüt ise blog yazısının en az 400 sözcükten oluşmasıdır. Biber (1988:239)'e göre bir metindeki ilk 100 sözcükten

⁶ <https://www.mr-seo.com/seo-articles/importance-first-page-rankings/> (Ziyaret tarihi: 05.06.2019)

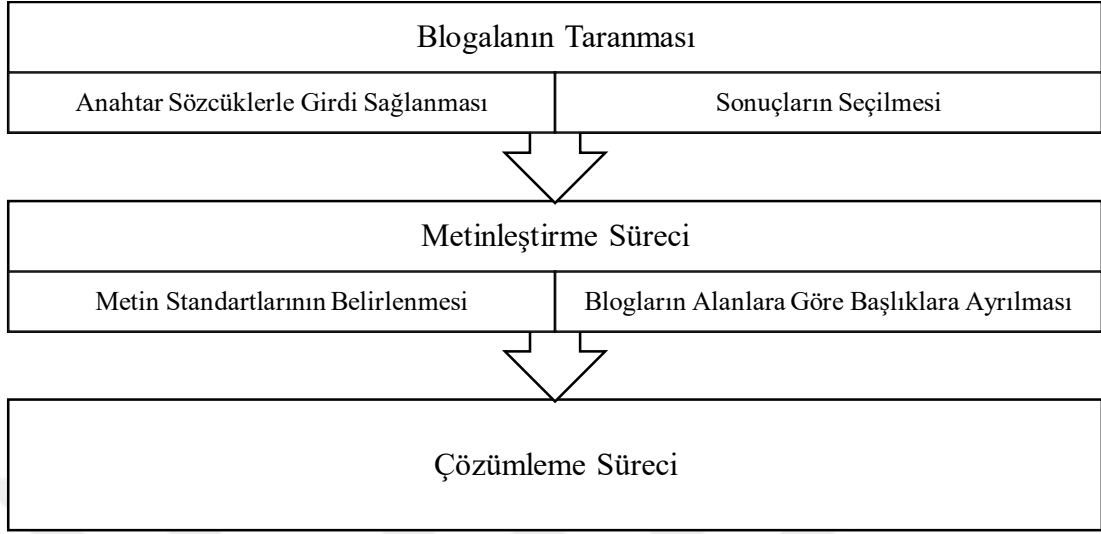
sonra eklenen her 100 sözcük tekrar oranını arttırmakta ve aynı sözcüklerin daha fazla kullanımına yol açmaktadır. Ayrıca bir metne ilişkin genel bilgileri elde etmek için Biber çalışmasında ilk 400 sözcüğü temel almaktadır. Buradan hareketle blog yazılarının bu özelliği taşıması ölçütü aranmış ancak üst limit olarak sözcük sayısı belirlenmemiştir.

Araştırma için veri tabanı oluşturma aşamasında doğrudan internet ortamında yer alan bloglar “akademik blog, bilimsel blog, Türkiye’de bloglar, akademisyen bloğu, üniversite bloğu, sosyoloji, eğitim, tıp, sanat, psikoloji, edebiyat, dilbilim, mühendislik, bilişim, tarih” anahtar sözcükleri kullanılarak, ayrıca bu anahtar sözcüklerin blog ve weblog sözcükleri ile birlikte kullanılması ile taranmıştır. Anahtar kelimeler özellikle Türkçe sözcüklerden seçilerek, alan bazında Türkçe birleşimleri ile kullanılmış ve sadece Türkçe içerikli blog metinlerine ulaşmak amaçlanmıştır.

Verilerin toplanması sürecinde Google arama algoritması göz önüne alınarak hali hazırda yayında olan bilimsel içerikli blog sayısına kesin erişimin mümkün olmaması sebebiyle, örneklem sınırlandırılması için Google’ın sunduğu algoritmaya ilişkin bilgilerden faydalanılmıştır. Bu sebeple farklı alanlardan internet aramalarında ilk 3 sayfada çıkan ve belirtilen arama kriterlerine uyan bloglar göz önünde bulundurularak, toplamda 10 başlık (Bilişim, dilbilim, edebiyat, eğitim, mühendislik, psikoloji, sanat, sosyoloji, tarih, tıp) altında 60 blog yazısına ulaşılmıştır.

Ulaşılan bloglardaki metinler çözümlenmek üzere alanlarına göre on ayrı kategoriye ayrılarak benzeşen metin formatları haline getirilmiştir. Bu aşamada metinler farklı yazılımlarda kullanılmak üzere “.txt” ve “.doc” formatlarında ve alan bazında ayrı ayrı sınıflandırılmıştır. Çözümleme süreci öncesinde gerçekleştirilen veri toplama adımları aşağıdaki tabloda verilmektedir.

Tablo 5: Veri Tabanı Oluşturma Yöntemi

Veri toplama sürecinde, sözcük sayılarına ulaşmak ve metinleri görsel ve internet bağlantı adresleri gibi sözcük sayısını etkileyebilecek öğelerden arındırmak için ise “textalyser” ve “Antconc” isimli yazılımlardan ve çeşitli metin ve veri düzenleme yazılımlarından faydalanılmıştır (Microsoft word, excel vb.).

2.3. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma Türkiye’de yayında olan bloglardan, 2014-2018 yılları arasında yayımlanmış son 5 yıla ait bloglarla sınırlandırılmıştır.

2.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Araştırma için oluşturulan veri tabanının çözümleme sürecinde, nitel araştırma yöntemlerinden belge tarama ve içerik çözümlemesi kullanılmıştır. Araştırma blog yazılarının metinsel kısımlarının çözümlemesine odaklandığından her bir blog yazısı “yazılı doküman” olarak ele alınmıştır ve nitel araştırma yöntemi kapsamında “belge tarama” çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Bu sebeple görsel ve işitsel içerikler (fotoğraf, resim, video vb.) tezin doğrudan kapsamı dışında tutulmuştur ancak iletişimsel özellikleri açısından genel gözlemlere de yer verilmiştir. Çözümleme yapılırken içerik ve söylem çözümlemesi,

metinlerin dilsel özellikleri ve metin türlerine uygunluk özellikleri sözcük ve sözcük gruplarının sıklıkları, ortalama sözcük uzunlukları ve alanlara göre tümce uzunlukları nitel verilerle birlikte elde edilen nicel verilerle de desteklenerek tespit edilmeye çalışılmıştır. Bloglara ilişkin genel özellikler, yapısal ve dilsel özellikler daha çok sözcük ve sözcük gruplarının sıklıkları aranarak, iletişimsel özellikler ise bloglara ilişkin nitel verilerin gözlem ve yorumlaması ile ortaya çıkarılmaya çalışılmış ve bulgular bölümünde verilmiştir.

Verilerin çözümlenmesi sürecinde, karşılaştırma yapabilmek adına normalizasyon⁷ yöntemi kullanılmıştır. Bu aşamada sözcük ve sözcük gruplarına ait frekans ortalamaları, her bir blog metnine uygulanarak standart sonuç oluşturulmuş ve her bir dilsel özellik için frekans ortalaması ortaya çıkarılmıştır. Ardından bu özellikler alanyazındaki bilimsel metin türü özelliklerine ilişkin örneklerle tablo aracılığı ile karşılaştırılmıştır.

Buna ek olarak Biber (1988)'ın metin türü tanımlamalarına ilişkin sözcük sıklıkları ve bilimsel metin özelliklerine ilişkin veriler ışığında, veri tabanındaki metinlerde bulunan dilsel yapıların sıklıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Verilerin çözümlenmesi sürecinde, çözümleme adımları aşağıdaki gibi alt başlıklara ayrılarak genelden özele bir çözümleme gerçekleştirilmiştir.

Çözümleme Adımları

- Genel özelliklerin çözümlenmesi
- Yapısal özelliklerin çözümlenmesi
- Dilsel özelliklerin çözümlenmesi

Ölçütler

- Blogların bilim dallarına göre oranlarının ortaya çıkarılması
- Bloglar ve sözcük oranlarının ortaya çıkarılması
- Blogların yıl, kaynakça ve kullanıcı etkileşimi oranlarının belirlenmesi
- İçerik düzeni bilgilerinin incelenmesi
- Blogların farklı alanlardaki farklılıklarının ortaya çıkarılması

⁷ Normalizasyon (Ayrıştırma), veritabanlarında çok fazla sütun ve satırdan oluşan bir tabloyu tekrarlardan arındırmak için daha az satır ve sütun içeren alt kumelerine ayrıştırma işlemidir.

- Bilimsel metin ve blogların yapısal karşılaştırılması
- Blogların bilimsel metin türüne uygunluğunun incelenmesi

Yukarıdaki çözümleme adımlarından yola çıkarak, her bir ölçüte ait bilgiler için tablolaştırma yapılmıştır. Bloglara ilişkin gözleme dayalı nitel veriler için ise alanyazında yer alan örneklerle dayanarak karşılaştırma ve yorumlara yer verilmiştir. Listelenen çözümleme adımları ve ölçütler temel alınarak öncelikle veri tabanında yer alan blogların demografik özellikleri incelenmiş ve nicel veriler karşılaştırılmıştır. Bu sayede bloglara ilişkin genel bir değerlendirme yapılmış, ardından ise bloglara ait yapısal özelliklerin alan temelinde ve içeriğin düzenlemesi açısından genel olarak bilimsel metin özelliklerine uygunluğu değerlendirilmiştir. Blogların dilsel özellikleri ise alanyazında sık rastlanan kuramlardan Biber (1988)'de sunulan bilimsel metin özelliklerine ilişkin, metinlerde bulunan yapıların sıklık ve çözümlemeleri göz önüne alınarak gerçekleştirilmiştir.

Biber (1988:255) çalışmasında farklı metin türlerindeki yapıların sıklıklarını karşılaştırarak aralarındaki farkları ortaya koymuştur. İncelediği metin türlerinden biri de bilimsel metin türüdür ve bu çalışmanın çözümleme aşamasında özel olarak çalışmanın ilgili bölümleri temelinde çözümleme yapılmıştır. Aşağıda çözümleme aşamasında temel alınan metin özelliklerinin (Boyut) ortalama frekans listesi verilmektedir. Verilerin çözümlenmesi aşamasında, veri tabanındaki metinlerin frekans ortalamaları bilimsel metin frekans listesi ile karşılaştırılmıştır. Daha sonra her bir boyut için farklı alanlarda yazılmış blogların içerdiği metinlerin sıklık ortalamaları değerlendirilmiştir.

Tablo 6: Bilimsel Metin Ortalama Frekans Listesi

Özellik / Boyut (Linguistic Feature)	Ortalama Frekans (MF)
Güçlendiriciler	1,4
Olumsuzluk	4,3
Bağlaç	3,0
Söylem İlgeci	0,0
Vurgulama	3,6
1.Şahıs Adılı	5,7
Kaçınma	0,2
Belirsiz Adıl	0,2
Gereklilik Kipi	2,2
Adlaştırma	35,8
Olasılık Kipi	5,6
Tahmin İfadesi	3,7
İlgeç	139,5
2.Şahıs Adılı	5,9
3.Şahıs Adılı	11,5
Sözcük uzunluğu	4,8

Kaynak: Biber (1988:255)

Tür çözümlemesi aşamasında Biber (1988)'in yanında, Swales (1985) ve Bhatia (1997, 2012)'nin bilimsel metin türleri üzerine ortaya koyduğu kuramlardan da yola çıkarak blog metinlerinin iletişimsel ve yapısal özellikleri de değerlendirilmiş ve araştırmanın konusu olan Türkçe bilimsel içerikli blogların metin türü çözümlemesinde farklı metin türlerinin yanı sıra bilimsel metin özelliklerinin de incelendiği yayınlardan geniş ölçüde faydalanılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Akademik içerikli Türkçe bloglarla, bilimsel metin türlerine ait özelliklerin karşılaştırılmasını ve blogların bu metin türlerine uygunluğunu ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan araştırmanın bu bölümünde, ulaşılan veri tabanı metin çözümlemesi çerçevesinde değerlendirilerek, metinlerin içindeki amaç, dil seçimi, üst metin gibi özellikler açısından benzer ve farklı yapılar ortaya çıkarmaya çalışılmıştır. Biber (1988)'in öne sürdüğü bilimsel metin özellikleri göz önüne alınarak Türkçe oluşturulmuş blog yazılarının değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu aşamada öncelikle Türkçe bilimsel içerikli blogların demografik ve yapısal özellikleri incelenerek ardından dilbilimsel açıdan bulgular ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın yöntem bölümünde de belirtilen aşağıdaki araştırma sorularının cevapları bulgular bölümünde, edinilen nitel ve nicel verilerle birlikte değerlendirilerek yanıtlanmaya çalışılmıştır.

3.1. BLOGLARIN GENEL ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Akademik bilgi içerikli blogların bilimsel söylem özelliklerine uygun gerçekleşme durumlarının incelendiği bu çalışmada ilk araştırma sorusunu yanıtlayabilmek için veri tabanını oluşturan blogların genel özellikleri incelenmiştir. Araştırmanın veri tabanı göz önüne alınarak Türkçe bilimsel içerikli bloglara ilişkin yapılan internet taraması sonucunda ulaşılan nicel ve nitel verilere yer verilmiştir. İlk olarak on ayrı bilimsel kategoride incelenen blogların metin yoğunlukları incelenmiş ardından alanlara göre blogların bloglarda bulunma oranları tespit edilmeye çalışılmış ve tablolaştırılarak istatistiki bilgiler ışığında ortaya konmuştur. Türkçe bilimsel içerikli bloglara ilişkin tezin sınırlılığı kapsamında yapılan tarama sonucunda blog yazısı sayısı açısından yıl bazında ve alan bazında farklı sonuçlara ulaşılmıştır.

Türkiye’de yayımlanmış blogların içinde akademik bilgi paylaşma amacı taşıyan blogların, ticari ya da hobi amaçlı (seyahat blogları vb.) bloglara oranla, ilk

üç sayfa taramasına bakıldığında daha az sayıda olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bilgiye ek olarak, ulaşılan blogların tamamına yakını, İngilizce yazılmış akademik blogların aksine üniversite internet siteleri uzantılarına sahip olmayıp, bu blogların %13'ü doğrudan kişi ad ve soyadlarıyla, %87'si ise çeşitli blog isimleri altında açılmıştır. Ayrıca blogların yapısal özellikleri bakımından belirli bir standartta olmadığı, içerdikleri görseller, metin oranı, ve metin kompozisyonu açısından çok farklı özellikler taşıdıkları gözlemlenmiştir.

Aşağıda (Şekil 4), veri tabanında da yer alan, tıp alanındaki örnek bir bilimsel içerikli Türkçe blog görülmektedir.

Şekil 4: Örnek Blog Sayfası - 1

Kaynak: <https://bilimblogum.wordpress.com/> (Ziyaret tarihi: 20.06.2019)

Yukarıdaki örnekte tıp alanında oluşturulmuş bir blog sayfası görülmektedir. Genel yapısı ile sayfa başlık ve başlık altında kısa bir bilgi ile ana butonlardan oluşturulmuştur. Blog yazısına ilişkin başlık daha aşağıda gönderi tarihi ve yazar

bilgileri ile birlikte verilmektedir. Sol tarafta yazıya ilişkin bir görselle birlikte blog yazısının metni, sağda ise iletişim bilgileri ve bloğu takip etmek için okuyucu etkileşimine dair bir bölüm bulunmaktadır.

Bloglar yazarlara biçim olarak bağımsız içerik oluşturma alanı sağlamaktadır. Bunun örneği veri tabanındaki tüm blog sayfalarında görülmektedir. Örnek olarak şekil 4 ve 5'te iki ayrı alanda yazılmış blogların genel bir karşılaştırması görülmektedir. Tıp alanındaki bir blog sayfasından farklı olarak, aşağıda (Şekil 5) görülen, sosyoloji alanındaki bir blog sayfasında bazı farklılıklara rastlanmıştır.

Şekil 5: Örnek Blog Sayfası – 2

Kaynak: <http://blog.ilem.org.tr/modernlesmenin-paradokslari/> (Ziyaret tarihi: 20.06.2019)

Bu blog sayfasında bir önceki örnekten farklı olarak blog için genel bir başlık bulunmamaktadır ve her blog yazısı için başlıklandırma yapılmıştır. Sayfa başlangıcında blog isminin altında bloğa ilişkin alt başlıkların butonları görülmekte, daha aşağıda ise blog yazısı başlığı ve yazar bilgisinin ardından tarih bilgisi verilmektedir. Okuyucu ile etkileşime dair bağlantılar tarih bilgisinin hemen altında verilişken bir önceki örnekten farklı olarak güncel okur sayısı ve paylaşma bilgisi

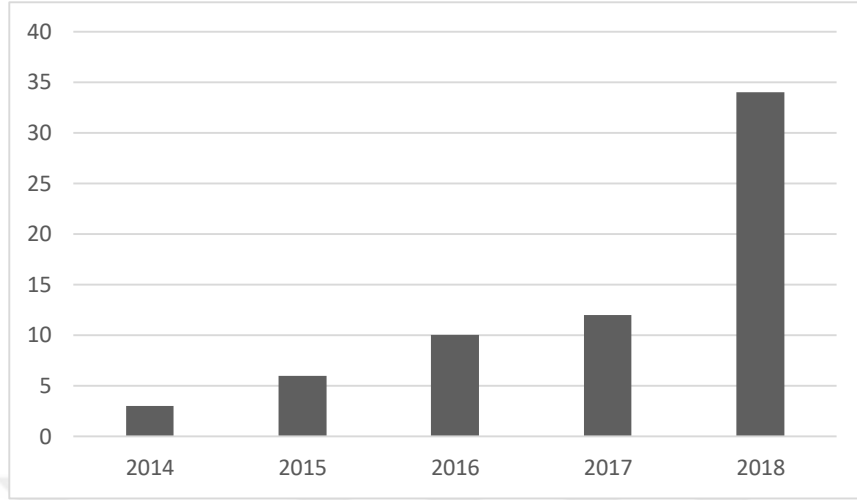
verilmektedir. Bloglarda ayrıca görsel kullanımı, yazı tipi ve yerleşim düzeni açısından bir standart olmadığı ancak içerdikleri öğeler açısından benzeştikleri görülmektedir.

Bu çalışmanın temeli blogların içerdiği metinlerin detaylı bir çözümlemesini sunmak ve bilimsel metin özelliklerini ortaya çıkarmaktır. Ancak tür çözümleme sürecini destekleyebilecek olan söylem grupları, okuyucular ve bazı yapısal özelliklere ilişkin gözlemler de yapılmıştır. Yukarıda verilen iki örnekle benzer olarak, veri tabanında ulaşılan bloglara ilişkin aşağıdakiler söylenebilir:

- Türkçe bilimsel içerikli bloglarda görsel kullanımı sıklıkla görülmektedir. Ulaşılan bloglarda en fazla görsel içeriğe bilişim, sanat ve tıp alanlarında rastlanmaktadır. Bilişim ve tıp alanlarında karşılaşılan görseller daha çok metin içeriği ile ilgili destekleyici grafikler ve tablolar olarak görülmektedir. Sanat alanında ise ulaşılan bloglardaki görseller ile metin arasında daha az ilişki bulunduğu gözlemlenmiştir. En az görsele rastlanan alan ise sosyoloji alanıdır.
- Blogların % 93'lük bir kısmında tarih bilgisi doğrudan blog sayfasında yer alırken, %7'lik kısmına ait tarih bilgisine dolaylı yöntemlerle ulaşılmıştır.
- Blogların tamamında okuyucuların yorum yapmasına izin verilmiştir ancak blogların tamamında yorum ve okuyucu ile etkileşim söz konusu değildir (Bkz. Şekil 8).
- Blogların %89'unda yazar bilgisine yer verilmiştir.
- Blogların %13'ünde yazara ait eğitim bilgisi (uzmanlık alanı, akademik ünvan vb.) paylaşılmıştır. Geri kalanında ise uzmanlık alanı blog konusu ve metnin bağlamı içinde tahmin edilebilmektedir.

Bloglara ilişkin genel özellikler incelenirken elde edilen bir başka bulgu da Türkçe bilimsel içerikli blogların blogalandaki varlığına ilişkindir. Veri tabanından yola çıkarak ulaşılan bloglar temelinde blog sayıları yıl temelinde (Belirlenen yıl aralığına göre) verilmektedir.

Şekil 6: Yıllara Göre Türkçe Bilimsel İçerikli Bloglar

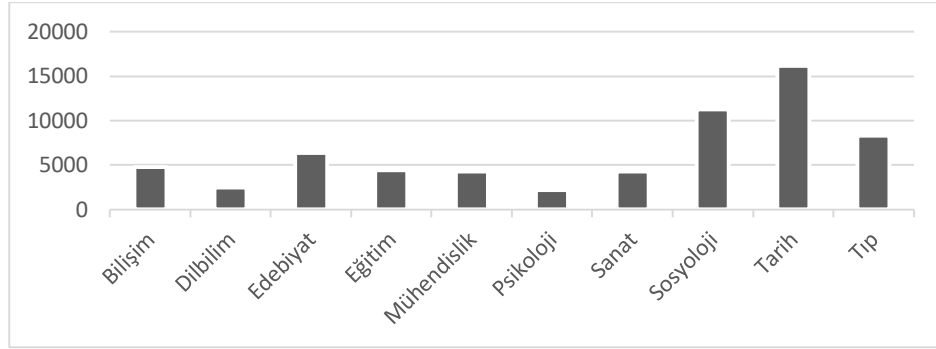
Şekil 6’da görüldüğü üzere ulaşılan Türkçe bilimsel içerikli blogların internet ortamında 2014-2018 yılları arasındaki dağılımına bakıldığında 2018 yılına doğru sürekli bir artış olduğu gözlemlenmektedir. 2014 yılında, veri tabanı sınırlılıklarına uyan 2 adet blog yazısına ulaşılırken, 2015 yılında 6, 2016 yılında 10, 2017 yılında 12 ve 2018 yılında 34 blog yazısına ulaşılmıştır. Yıllara göre sürekli artış gösteren yapıdaki bilimsel içerikli blogların, artış sebebine ilişkin istatistiki veriye rastlanmamıştır.

Tarih yakınlaştıkça blog yazılarına erişimin daha kolay olduğu söylenebilir. Bunun sebebi blog yazarlarının içerik üretimindeki artış olabilir. Ayrıca alan adı (domain) sürdürülebilirliği gibi teknik sebepler de daha eski tarihli blogların internet ortamında daha az bulunmasına neden olabilir.

3.1.1. Alanlarına Göre Blogların Genel Özellikleri

Araştırmanın yöntem başlığı altında bahsedilen arama motoru optimizasyonu (SEO) adı verilen “Google algoritmasına” göre yapılan tarama sonucunda ulaşılan bilimsel içerikli bloglara ilişkin alan bazındaki veriler aşağıdaki gibidir.

Şekil 7: Bloglara İlişkin Alan Bazında Sözcük Oranı

Yukarıdaki şekle bakıldığında (Şekil 6), 2014-2018 yılları arasında yazılan ve Türkçe içerikli bilimsel bilgi içeren bloglarda en fazla sözcük sayısı tıp alanında görülürken, sosyoloji ve tarih de sözcük sayısı açısından diğer alanlara oranla daha yüksek değer taşımaktadır. Bloglarda en az sözcük sayısı görülen alanlar ise dilbilim ve psikoloji alanlarıdır. Bilişim, edebiyat, eğitim, mühendislik ve sanat alanlarında ise birbirine yakın değerler gözlemlenmektedir.

Biber (1988:239) bilimsel bir metindeki özelliklere ilişkin, sözcük ve sözcük gruplarının uzunluklarına ilişkin “daha detaylı ve özgün” bilgi verme özellikleri sayesinde bilimsel metinlerde daha fazla bulunduklarını belirtmektedir. Ancak bir metinde daha fazla sözcük bulunması ile ilgili, metnin doğrudan bilimsel metin özelliği taşıdığı bilgisine ulaşmak zor olabilir.

Biber (1988:239) bir metnin ilk 100 sözcüğünden sonra tekrar oranının artacağını belirtmektedir. Veri tabanını oluştururken de Biber’in belirttiği bu özelliğe dikkat edilerek metinlerin 400 sözcükten daha kısa olmamaları şartı aranmıştır. Buradan hareketle, bazı alanlarda sözcük sayıları daha az da olsa, Biber’in belirttiği metin özelliği şartlarına göre, bu alanlarda yazılmış blog yazılarının da yüksek sözcük sayısı taşıyan alanlarla benzer oranda bilimsel metin özelliği taşıma olasılığı bulunmaktadır.

Tablo 7: Türkçe Bilimsel İçerikli Blogların Alan Bazında Blogalandaki Yüzdesi

Blog Alanı	Blog Yazısı Sayısı	Yüzde
Bilişim	6	9.6
Dilbilim	4	6.4
Edebiyat	4	6.4
Eğitim	6	9.6
Mühendislik	3	4.8
Psikoloji	4	6.4
Sanat	6	9.6
Sosyoloji	9	14.5
Tarih	10	16.1
Tıp	10	16.1

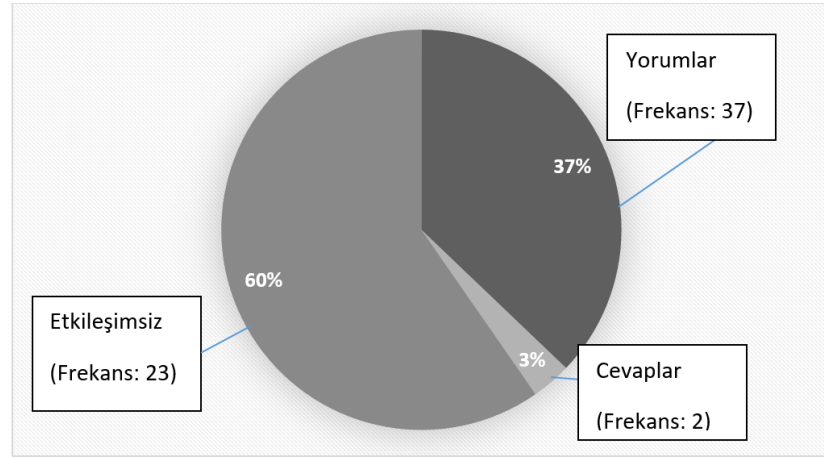
Tablo 7’de Türkçe bilimsel içerikli bloglara ilişkin, tez sınırlılıkları çerçevesinde ulaşılan bloglara bakıldığında, tarih ve tıp alanlarındaki blogların hem toplam sözcük sayısı, hem de toplam blog yazısı sayısı olarak en yüksek sayıya sahip oldukları görülmektedir. En düşük blog yazısı sayısı ise mühendislik alanındadır. Ulaşılan blogların toplamının %9.6 sını bilişim alanındaki bloglar, %6.4’ünü dilbilim, %6.4’ünü edebiyat, %9.6’sını sanat, %14.5’ini sosyoloji, %16.1’ini tarih ve %16.1’ini tıp alanındaki bloglar oluşturmaktadır.

Türkçe bilimsel içerikli blogların blogalandaki yüzdesine ilişkin, elde edilen verilere göre bir genelleme yapıldığında sosyal bilimler alanı altında sayılabilecek alanlardaki blog sayıları %70 iken, fen bilimlerine daha yakın alanlardaki blog sayıları %30 olarak görülmektedir. Bu bulgular alanyazında rastlanan ve İngilizce içerikli blogların bilimsel metin türlerini değerlendiren çalışmaların sonuçları ile benzeşmektedir. Bu yönüyle Türkçe bilimsel içerikli blogların alanyazında bulunan örnekleri ile alan bazında blog sayıları açısından benzer özelliklere sahip oldukları söylenebilir.

3.2. BLOGLARIN İLETİŞİMSEL ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Türkçe bilimsel içerikli blogların, bilimsel metin özellikleri incelenirken iletişim özellikleri de göz önünde bulundurularak, söylemi oluşturan yazar ve okuyucu arasındaki etkileşime dair ipucu veren yorumlar da ele alınmıştır. Blogların yazılı metinler olması sebebiyle, okuyucu ve yazar arasındaki iletişim incelenirken metinsel paylaşımın olduğu ve görülebilen tek alanın yorum bölümü olduğu gözlemlenmiştir. Okuyucu ile yazarın etkileşimine ilişkin ikinci veri kaynağı olarak iletişim bilgileri aracılığıyla okuyucuların yazara ulaşması düşünülebilir, ancak buna ilişkin veri elde edilememiştir.

Şekil 8: Blog Yazarı ve Okuyucu Etkileşimi

Şekil 8’de Türkçe bilimsel içerikli bloglardaki yazar ve okuyucu etkileşimine ilişkin değerlere yer verilmiştir. Ulaşılan bloglardaki %37’lik bir kısmında kullanıcılar tarafından yazılan yorum ve sorulara rastlanırken, blog yazarları tarafından verilen cevapların %2 ile çok kısıtlı bir oranda olduğu söylenebilir. Blogların %60’ında ise etkileşime rastlanmamaktadır. Buradan hareketle, blogların yarısından fazlasında yazarın doğrudan düşüncelerini yansıttığını ve okur odaklı bir kaygı ile yazılmadığı tahmini yapılabilir. Ayrıca okur açısından bakıldığında, okuyucuların blogları çoğunlukla bilgi edinme amaçlı ziyaret ettikleri ve geri bildirimde bulunmadıkları söylenebilir.

Herring ve diğerkleri (2005)'nin çalışmasında aktarılan, Krishnamurty'nin blog türleri tanımına göre (Bkz. Şekil: 3), Türkçe bilimsel içerikli blogların daha çok alanlarından bağımsız olarak kişisel günlükler olarak yazıldıkları söylenebilir. Yani Türkçe bilimsel içerikli blogların oğru, bir çalışma grubu tarafından ya da şirketler tarafından değıl, doğrudan gerçek kişiler tarafından yazılmaktadır. Türkçe bilimsel içerikli blogların bu yönüyle de alanyazında bulunan örnekleri ile okuyucu ve yazar etkileşimi açısından benzer iletişim özelliklere sahip oldukları söylenebilir. Ancak Türkçe bloglarda yazarlar tarafından okuyucu sorularına daha az oranda cevap verildiğı ve blogların büyük kısmında yazarların blog yazısının yayımlanmasından sonra etkileşimde bulunmadıkları gözlemlenmiştir. Bu bilgiden yola çıkarak Türkçe blogların bloglarda görece daha az yer aldığı ve okuyucular tarafından özellikle İngilizce bloglara göre daha az okunduğı çıkarımı yapılabilir.

3.3. BLOGLARIN YAPISAL ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

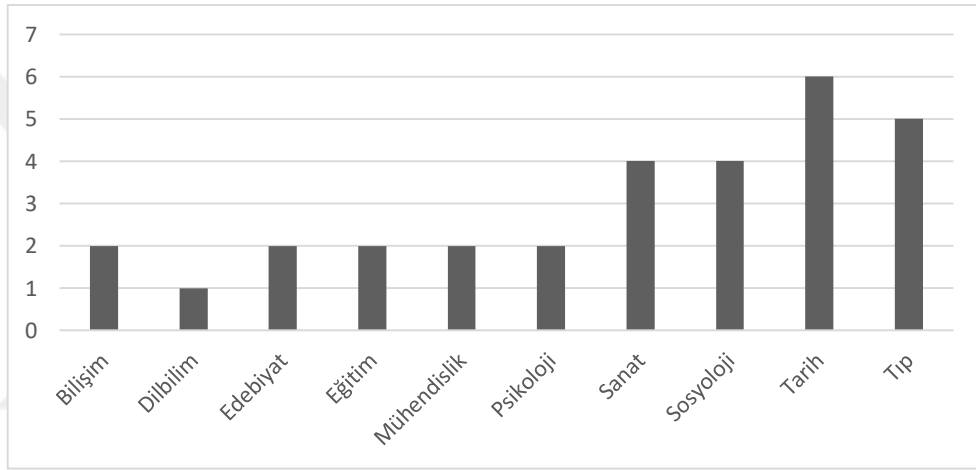
Blogların yapısal özelliklerini değıerlendirirken, Swales (1994:157) bilimsel metin oluşturma aşamalarından yola çıkarak bloglar değıerlendirilmiş ve metin oluşturma aşamalarına ilişkin karşılaştırma yapılmıştır (Bkz: Tablo 3). Ulaşılan blogları incelediğimizde, Swales (1994)'ın belirttiğı giriş, yöntemler, sonuç ve tartışma bölümlerine ilişkin; blogların %78'inde giriş özelliğı taşıyan metinlere, %41'inde ise sonuç özelliğı taşıyan metinlere rastlanmıştır. Yöntemler ve tartışma bölümlerine ilişkin ise bilgiye ulaşılmamıştır. Ayrıca giriş ve sonuç bölümlerinde yer alan metinler, biçimsel açıdan akademik yazmada görülen giriş (abstract) formatında yazılmamakla beraber, içerik olarak değıerlendirilerek Swales (1994) tarafından bilimsel metin açıklanan özellikleri ile karşılaştırılmıştır. Ancak genel bir değıerlendirme yapılacak olursa, bloglarda yapısal olarak genelden özele anlatım görölme oranı yaklaşık %55'tir (Bu veri blog metinlerinin veri tabanındaki blog yazısı sayısı göz önüne alınarak yüzde hesabı ile oluşturulmuştur).

Blogların önemli kısmında giriş bölümünden itibaren söylem parçacığı ve doğrudan özel bilgi ile başlayan tümcelere de rastlanmıştır. Bloglarda tartışma bölümüne ilişkin ise yeterli veri elde edilemediğinden Swales (1994)'te belirtilen

sonuç-tartışma bölümlerinde özelden genele doğru bir anlatım olması gerekliliği değerlendirilememiştir.

Bloglara ilişkin yapısal özelliklerine ilişkin ulaşılan bir diğer veri de kaynakça kullanımıdır. Akademik yazmanın göstergelerinden olan kaynakça gösterimine ilişkin veriler derlenerek farklı alanlardaki oranları sunulmuştur. Bu veriyle birlikte alan temelinde blogların akademik yazmaya uygunluğuna dair bulgular elde edilmiştir.

Şekil 9: Bloglarda Kaynakça Gösterimi

Akademik yazmanın özelliklerinden olan kaynakça gösterimi (Swales, 1990), Türkçe bilimsel içerikli bloglarda metin içi ve akademik yazmaya uygun oranda çok az verilmesine rağmen, yazıların sonunda alanlara göre en çok tarih ve tıp alanlarında görülmektedir. Sosyoloji ve sanat alanlarındaki kaynakça gösterimi birbirine yakın görünürken, psikoloji, mühendislik, eğitim, edebiyat ve bilişim alanlarında ise dilbilim alanının iki katı oranında kaynakça gösterimi yapıldığı ve birbirlerine yakın değerler taşıdıkları görülmektedir. Bu bulguya göre kaynakça gösterimi açısından akademik yazma özelliğini en fazla gösteren alan tarih ve birbirine yakın değerlerle sanat, sosyoloji ve tıp alanlarıdır.

3.4. BLOGLARA İLİŞKİN DİLSEL BULGULAR

Bu bölümde kuramsal çerçevede de bahsedilen, Biber (1988)'ın öne sürdüğü

“Metin türlerine göre, metin özelliklerinin ortalama frekansı (sıklıkları)” başlığındaki dilbilimsel açıdan bilimsel metin özellikleri göz önüne alınarak, blog metnindeki sözcük ve sözcük gruplarının sıklık ortalamaları ile Biber’in çalışmasındaki sıklıklar karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma Biber (1988:45)’ın öne sürdüğü, bilimsel metinlerin sözlü metinlerden farklı olarak daha formal ve edebi içerikli olduğundan yola çıkarak, blogların içerdiği metinsel yapılarla birlikte benzer özellikleri taşıyıp taşımadığını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Biber çalışmasının ilgili bölümünde bilimsel metinlere ilişkin, listelenen boyutlarla ilgili bir yeterlilik kriteri tanımlamazken, metinlerin içerdikleri yapıların sıklıklarını listeleterek, farklı metinlerle karşılaştırma ve buradan hareketle çıkarım yapma imkanı sunmaktadır.

3.4.1. Blogların Bilimsel Metin Özellikleri

Bu başlık altında Türkçe bilimsel içerikli blog metnlerinin ile ne oranda akademik özellikler gösterdiği ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu aşamada araştırma sorularından olan bilimsel içerikli blog metinleri ile bilimsel metinlerin dilsel özelliklerini karşılaştırabilmek amacıyla, sözcük ve sözcük gruplarına ait frekans ortalamaları “Toplam Frekans / Toplam Sözcük Sayısı x 1000” formülü ile normalize edilerek her bir dilsel özellik için frekans ortalaması ortaya çıkarılmıştır. Örneğin “Olasılık kipi”ne ilişkin toplam frekans 272’dir. Bu rakam veri tabanındaki toplam sözcük sayısı olan 62.461’e bölünerek 4.35 sonucuna ulaşılmıştır. Çıkan sonuç, normalize etmek için 1000’le çarğılarak ortalama frekansa (Mean Frequency – MF) ulaşılmıştır.

Aşağıdaki tabloda Biber (1988:45)’ın “Academic Prose” listesindeki bilimsel metinlere ilişkin dilsel özelliklerin, Türkçe bilimsel içerikli bloglar ile karşılaştırması görölmektedir. Biber (1988)’deki liste bloglar temel alınarak özellikler (Boyut: Metinlerde yer alan yapılar), toplam ve ortalama frekanslar verilerek incelenmiştir. İlk aşamada bloglarda karşılaşılan sözcük yapılarının toplam frekansı, ardından ise ortalama frekansı ve alanyazında bulunan ortalama frekans yatay düzlemde boyut bazında listelenmektedir.

Tablo 8: Akademik Blogların Dilsel Özelliklerinin Karşılaştırması

Özellik (Boyut)	Toplam Frekans (Bloglardaki Metinler)	Ortalama Frekans (Bloglardaki Metinler)	Ortalama Frekans (Bilimsel Metin)
Güçlendiriciler	347	5,6	1,4
Olumsuzluk	138	2,2	4,3
Bağlaç	146	2,3	3,0
Söylem Parçacığı	87	1,4	0,0
Vurgulama	25	0,4	3,6
1.Şahıs Adılı	27	0,4	5,7
Kaçınma	295	4,7	0,2
Belirsiz Adıl	168	2,7	0,2
Gereklilik Kipi	83	1,3	2,2
Adlaştırma	971	15,5	35,8
Olasılık Kipi	330	5,3	5,6
Tahmin İfadesi	212	3,4	3,7
İlgeç	3825	61,2	139,5
2.Şahıs Adılı	7	0,1	5,9
3.Şahıs Adılı	15	0,2	11,5
Sözcük uzunluğu	-	4.5	4,8

Kaynak: Biber (1988:255)

Yukarıdaki tabloda yapılan karşılaştırmada, önemli frekans farklılıklarının güçlendiriciler, olumsuzluk, söylem parçacığı, kaçınma, belirsiz adıl, adlaştırma, vurgulama, ilgeç ve şahıs adıları başlıklarında olduğu görülmektedir. Bağlaç, vurgulama, gereklilik kipi, olasılık kipi, tahmin ifadesi ve ortalama sözcük uzunluklarında ise bloglarla bilimsel metin frekanslarının birbirine yakın olduğu gözlemlenmektedir.

Özellikle güçlendiricilere ilişkin tarama yapıldığında (Örn: “kesinlikle, tamamen, çok, yoğunlukla, mükemmel, güçlü, iyice” ve güçlendirici anlam ifade eden tümceler) blog yazılarında bilimsel metinlerdekine oranla çok daha yüksek bir frekansa sahip oldukları görülmektedir.

Olumsuzluk ifade eden tümcelelerin ise bilimsel içerikli bloglarda, bilimsel metinlere oranla yarıya yakın bir frekansa sahip olduğu görülmektedir. Buna karşın

belirsiz adılların (biri, birisi, hepsi, kimi, kimisi, hepsi, tamamı, herkes, kimse, hiç kimse, çoğu, bazıları, birkaçı, birazı, birçoğu, başkası, her biri, şey...) ve belirsizlik ifade eden (Aşağı yukarı, gibi, neredeyse...) sözcük ve sözcük gruplarının bilimsel içerikli bloglarda, bilimsel metinlere oranla daha fazla frekansa sahip olduğu görülmektedir.

Dilsel özelliklerden bir diğeri ise ise “Neyse, yani...” gibi söylem ifade eden ilgeçlerin bloglardaki frekans ortalaması 1.4 iken, bilimsel metinlerde böyle bir frekansa rastlanmamasıdır.

Söylem parçacığı frekansından farklı olarak bilimsel metinlerde gözlemlenen ve vurgulama ifade eden “Kesinlikle, mutlaka, şüphesiz, elbette, asla, tabi ki...” yapıları rastlanırken frekans ortalamasının bilimsel metinlerde bloglara oranla daha fazla olduğu söylenebilir.

Bloglardaki en düşük frekans oranları ise birinci, ikinci ve üçüncü tekil ve çoğul adılarda gözlemlenmektedir. Bilimsel metinlerde İkinci ve üçüncü şahıs adıları 5.9 ve 11.5 frekanslarında yer alırken, bloglarda frekans ortalamaları 1. Şahıs adılı için 0.4, 2. Şahıs adılı için 0.1 ve 3. Şahıs adılı için 0.2 olarak hesaplanmıştır. 2. Şahıs adılı ise bilimsel metinlerdeki 5.7’lik frekansa oranla 0.4 frekansıyla düşük düzeyde görülmektedir.

İlgeç yapılarına bakıldığında bloglarda bilimsel metinlere oranla adlaştırmının yaklaşık %57, ilgeç yapılarının ise yaklaşık %56 oranında daha düşük oranda bulunduğu söylenebilir. Bloglarda Türkçe’de “-ma, -ış, -mak” ekleri ile gerçekleştirilen adlaştırma ve “gibi, sanki, göre, kadar, için, üzere, -e doğru, -e karşı, -e karşın, -e rağmen, -e değin, -e dek, -den dolayı, -den başka, ile, yalnız, ancak, sade, sadece, tek, bir, denli, değil” ilgeç yapılarına rastlanmıştır.

Ulaşılan oran özellikle Biber (1986)’ın belirttiği adlaştırma ve ilgeçlerin bilimsel bir metinde daha fazla soyut bilgi bulunması göz önüne alındığında blogların bu alanda bilimsel metinlerle yarıya yakın daha düşük oranda benzeştiğini göstermektedir.

Vurgulama ifade eden yapılardan “Kesinlikle, mutlaka, şüphesiz, elbette, asla, tabi ki...” yapılarına rastlanmış ve yine bilimsel metinlere oranla 0.4’e 5.7 gibi bir karşılaştırma ile daha düşük frekansa sahip olduğu söylenebilir.

Akademik metinler ile benzeşen frekanslara sahip olan “alternatif olarak,

tamamen, sonuç olarak, örneğin, başka bir deyişle, bununla birlikte, dolayısıyla, bunun yerine, aynı şekilde, benzer şekilde, bu nedenle..” bağlaç yapıları, “-meli –malı” ekleri ile yapılan gereklilik ifade eden yapılar, “-ebilir” ekiyle yapılan ve olasılık ifade eden yapılar, “-dir, -ecek, -meli, belki, galiba, sanırım, zannederim, herhalde, sanki, gibi, -ebilmek...” ek ve sözcükleri ile yapılan tahmin ifadesi içeren yapılara rastlanmıştır. Bu özelliği ile blogların bu alanlarda bilimsel metinlerle benzerlik taşıdığı söylenebilir.

Özellikle sözcük uzunluklarının bloglarla bilimsel metinler arasında 0.3’lük bir frekans farkına sahip olması blogların da bilimsel metinler kadar özgül bilgi içerdiğini göstermektedir. Biber (1988:104) uzun sözcüklerin daha detaylı ve özelleştirilmiş bilgi sağladığından yola çıkarak akademik blogların da sözcük uzunluklarına bakılmıştır. Biber’in Chafe and Danielewicz (1986)’ten aktardığına göre konuşmada zor olan sözcüksel seçim metinlerde çok özgül bir anlam ifade edebilir.

3.4.2. Farklı Alanlarda Yazılan Blogların Bilimsel Metin Özellikleri

Araştırmanın bu bölümünde kuramsal çerçevede aktarılan ve tür çözümlemesi başlığı altında açıklanan, Biber (1988)’in bilimsel metinlerdeki incelediği dilsel yapıların sıklıkları alan bazında da değerlendirilerek “Bilişim, dilbilim, edebiyat, eğitim, mühendislik, psikoloji, sanat, sosyoloji, tarih ve tıp alanları” için tablolarda verilmiştir. Bu aşamada da, yöntem bölümünde de belirtilen ortalama sıklık bulma formülü kullanılmış ve alanyazında yer alan bilimsel metinlere ilişkin sıklıklar ile karşılaştırma yapılmıştır. Elde edilen bulgular, bir önceki bölümde verilen (Tablo 8) bilgilere benzer biçimde tablolaştırılarak bu defa sıralanan farklı alanlar temelinde karşılaştırma yapılmıştır.

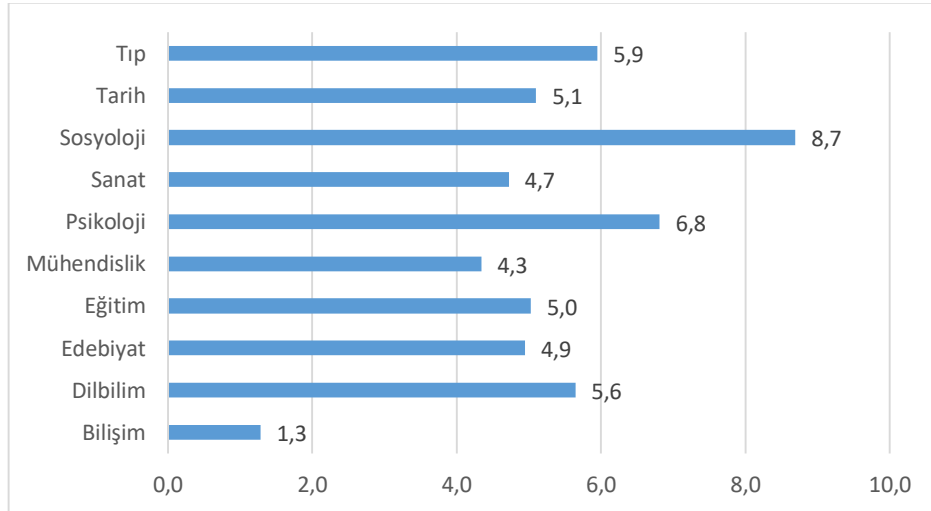
Tablo 9: Alanlara Göre Bloglar ve Bilimsel Metin Özellikleri

Özellik (Boyut)	Bilişim	Dilbilim	Edebiyat	Eğitim	Mühendislik	Psikoloji	Sanat	Sosyoloji	Tarih	Tıp	Ortalama Frekans (Bilimsel Metin)
Güçlendiriciler	1,3	5,6	4,9	5,0	4,3	6,8	4,7	8,7	5,1	5,9	1.4
Olumsuzluk	3,0	7,3	2,7	4,1	1,9	3,6	1,9	1,6	1,1	1,7	4.3
Bağlaç	1,3	3,6	2,6	3,7	4,6	7,7	3,1	1,6	1,3	1,6	3.0
Söylem Parçacığı	1,7	1,2	1,4	1,6	2,2	1,8	1,9	1,2	0,9	1,7	0.0
Vurgulama	0,6	0,8	1,0	0,7	0,2	0,5	0,0	0,1	0,5	0,1	3.6
1.Şahıs Adılı	1,3	1,2	0,3	1,6	0,5	0,0	0,5	0,1	0,1	0,2	5.7
Kaçınma	4,9	6,0	4,6	5,7	3,9	2,3	5,2	5,1	4,6	4,4	0.2
Belirsiz Adıl	1,7	1,2	4,9	5,7	2,7	2,7	3,1	3,3	1,2	2,2	0.2
Gereklilik Kipi	2,8	1,2	3,1	1,1	3,6	3,6	0,7	0,5	0,3	0,8	2.2
Adlaştırma	19,3	10,1	15,0	17,4	7,7	25,0	9,2	15,6	14,2	21,6	35.8
Olasılık Kipi	5,8	2,0	2,0	3,4	5,1	8,6	8,5	3,8	4,4	10,4	5.6
Tahmin İfadesi	3,2	7,7	4,3	1,6	4,6	12,3	4,7	2,2	1,9	3,3	3.7
İlgeç	48,8	70,6	72,5	54,6	67,1	57,2	70,3	59,1	59,1	61,2	139.5
2.Şahıs Adılı	0,4	0,0	0,0	0,7	0,2	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	5.9
3.Şahıs Adılı	0,2	0,0	0,3	0,2	1,2	0,5	0,0	0,1	0,3	0,0	11.5

Yukarıdaki tabloya bakıldığında, bilimsel bir metinde bulunan yapıların sıklık ortalamaları toplamının 227,4 olduğunu söyleyebiliriz. On farklı alanda yayımlanmış, Türkçe bilimsel içerikli bloglara ilişkin olarak genel değerlendirme yapıldığında ise tarih alanının bilimsel metin özelliklerine ilişkin frekans değerleri toplamda “95” frekans ortalaması ile en düşük seviyede görülmektedir. “96.3” frekans ortalaması değeriyle bilişim alanı tarih alanından sonra en düşük seviyededir. Diğer alanlara bakıldığında ise sosyoloji “103”, eğitim “107.2”, mühendislik “107.2”, sanat “114”, tıp “115.2”, dilbilim “118.5”, edebiyat “119.7”, psikoloji ise “132,6” lık bir toplam frekans ortalaması değerine sahiptir.

Yukarıda belirtilen frekans değerleri ortalamaları alanlar temelinde genel bir bakış özelliği taşımakta olup alan – özellik (boyut) bazında bilimsel metin özelliği frekansları incelendiğinde tabloda da görüleceği üzere her alanın farklı boyutlarda, toplam frekans ortalamasından bağımsız olarak diğer alanlara oranla daha yüksek ya da daha düşük değerler taşıyabildiği gözlemlenmiştir. Buradan hareketle her bir boyuta ilişkin detaylı karşılaştırma aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

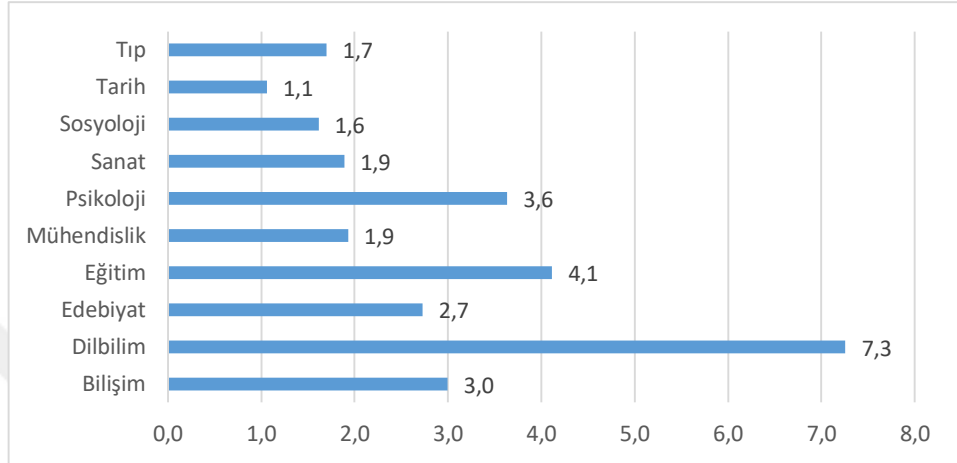
Şekil 10: Güçlendiriciler - Alanlara Göre Ortalama Frekans

Akademik metin özelliklerine ilişkin öncelikle güçlendiricilere (amplifiers) bakıldığında (Bkz. Şekil 10), sosyoloji alanının en yüksek frekans ortalamasına sahip olduğu görülebilir. Tıp ve dilbilim alanları, güçlendirici frekansları açısından 5.9 ve 5.6 ortalama ile yakın değerlere sahipken, tarih, sanat, mühendislik, eğitim ve

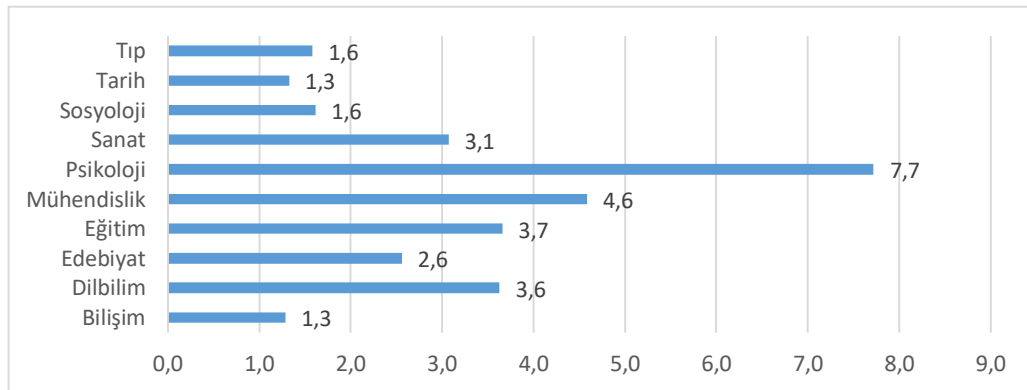
edebiyat alanları en düşük 4.3 ve en yüksek 5.1 değerleri arasında ortalamalara sahiptir. Bilişim alanının ise güçlendiriciler açısından 1.3 ile en düşük frekans ortalaması taşıdığı görülmektedir.

Şekil 11: Olumsuzluk - Alanlara Göre Ortalama Frekans

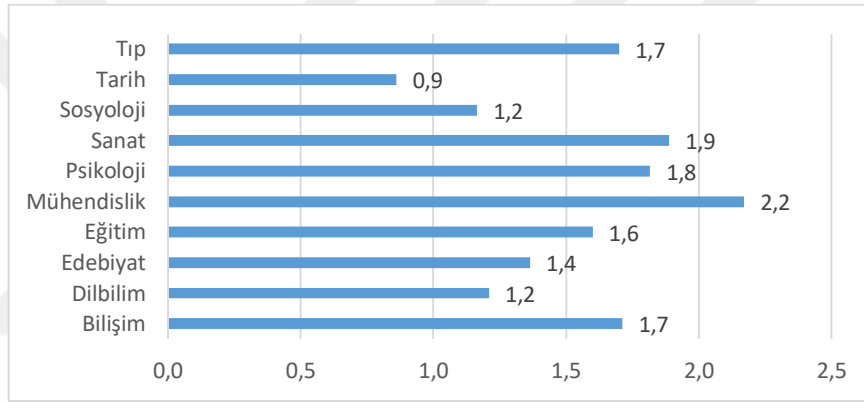
Tükçe’de “değil” ifadesi ile gerçekleştirilmekte olan olumsuzluk ifade eden yapılar (Analytic Negation) frekans değerlerine bakıldığında (Bkz. Şekil 11), en fazla dilbilim alanında rastlandığı söylenebilir. Olumsuzluk yapılarına ilişkin en düşük frekans ortalaması tıp alanında görülürken, sosyoloji, sanat, mühendislik alanlarında birbirine yakın frekans ortalamaları görülmektedir. Psikoloji alanında “3.6”, eğitim alanında “4.1” ile yine yakın değerler görülmekte, edebiyat alanında “2.7”, bilişim alanında ise “3.0” frekans ortalamaları görülmektedir.

Şekil 12: Bağlaç - Alanlara Göre Ortalama Frekans

Tümceler arasındaki mantıksal ilişkileri belirtmeye yardımcı olan bağlaçlar Biber (1986)'a göre bilimsel metinlerde ilgeçler, pasif yapılar ve adlaştırma yapıları ile birlikte görülmektedir. Yukarıdaki şekle (Şekil 12) bakıldığında tıp, tarih, sosyoloji ve bilişim alanlarının “1.3” ile “1.6” arasında, sanat mühendislik, eğitim ve dilbilim alanlarının “3.1” ile “4.6” arasındaki değerlere sahip olduğu görülmektedir. Edebiyat alanı ise “2.6” lık bir frekans ortalamasına sahipken, en düşük frekans ortalama değeri bilişim ve tarih alanlarında, en yüksek ortalama değeri ise “7.7” değeri ile psikoloji alanında görülmektedir.

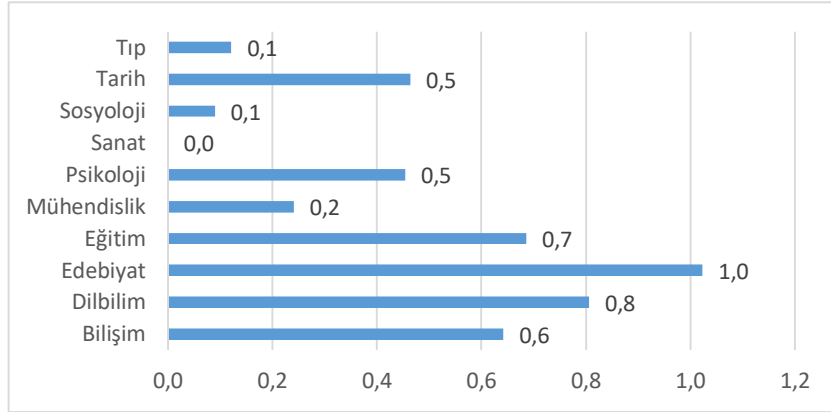
Şekil 13: Söylem Parçacığı - Alanlara Göre Ortalama Frekans

Akademik metinlerde daha az, konuşmada ise daha fazla görülen söylem parçacığı yapılarına ilişkin ulaşılan değerlerin verildiği yukarıdaki tablodan (Şekil 13) hareketle, diğer boyutlara kıyasla alan bazında daha homojenik bir frekans ortalaması dağılımı olduğu gözlemlenmektedir.

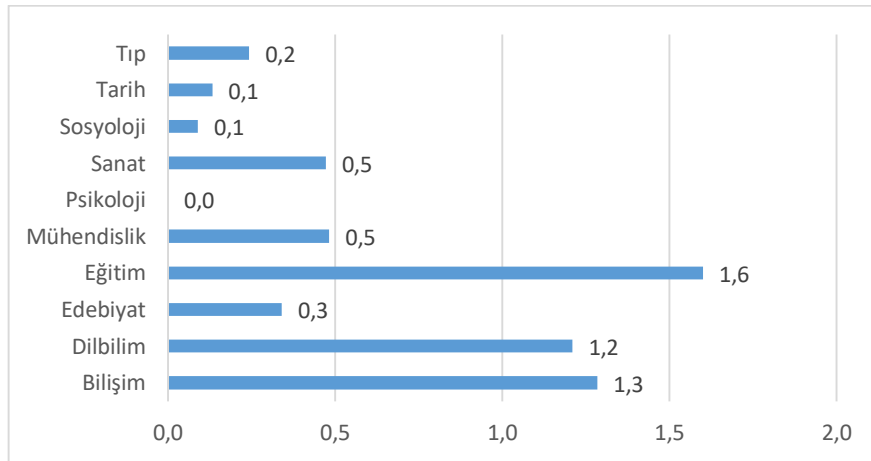
Söylem parçacığı yapılarının en fazla görüldüğü alan mühendislik, en az görüldüğü alan ise tarih alanı olarak gözlemlenmektedir. Tıp ve bilişim alanı “1.7” frekans ortalaması ile benzerlik gösterirken, psikoloji ve eğitim alanları da “1.8” ve “1.6” frekans ortalamaları ile birbirine yakın değer taşımaktadır. Diğer frekans ortalamaları ise dilbilim için “1.2”, edebiyat için “1.4”, sosyoloji için “1.2” ve sanat alanı için “1.9” olarak görülmektedir.

Şekil 14: Vurgulama İfade Eden Yapılar - Alanlara Göre Ortalama Frekans

Türkçe bilimsel içerikli bloglarda vurgulama ifade eden yapılara bilimsel metinlere ait ortalamanın altında düzeyde rastlanmıştır. Biber (1988)’de “3.7” olan frekans ortalamasına karşın bloglarda en fazla “1.0” frekans ortalaması edebiyat alanında görülmektedir. Sanat alanında vurgulama ifade eden yapılara ilişkin frekans görülmezken diğer alanlarda “0.1” ile en fazla “0.8” frekans ortalaması görülmektedir.

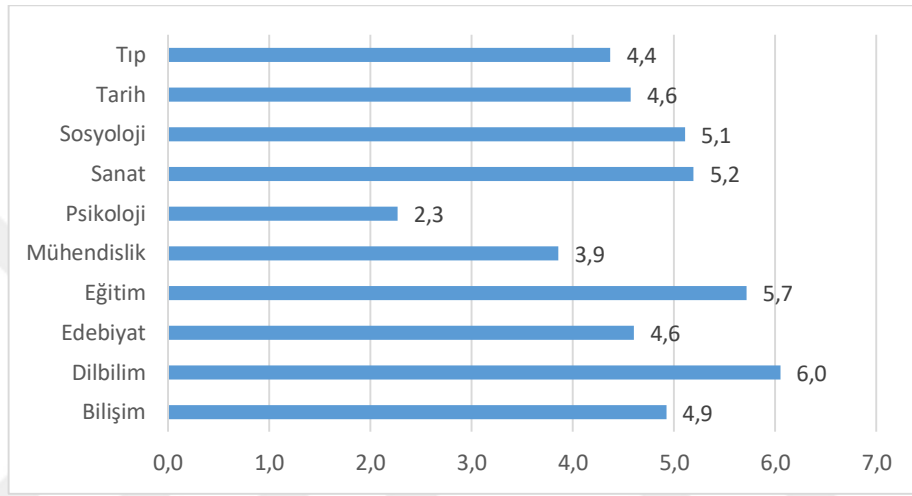
Şekil 15: 1. Şahıs Adılı - Alanlara Göre Ortalama Frekans

Bloglardaki adılara ilişkin frekans ortalamalarına bakıldığında (Şekil 15) 1. Şahıs adılarının 2. Ve 3. Şahıs adılarına oranla daha fazla görüldüğü söylenebilir. En fazla şahıs adılı frekanslı “1.6” ortalaması ile eğitim alanında görülürken, bunu

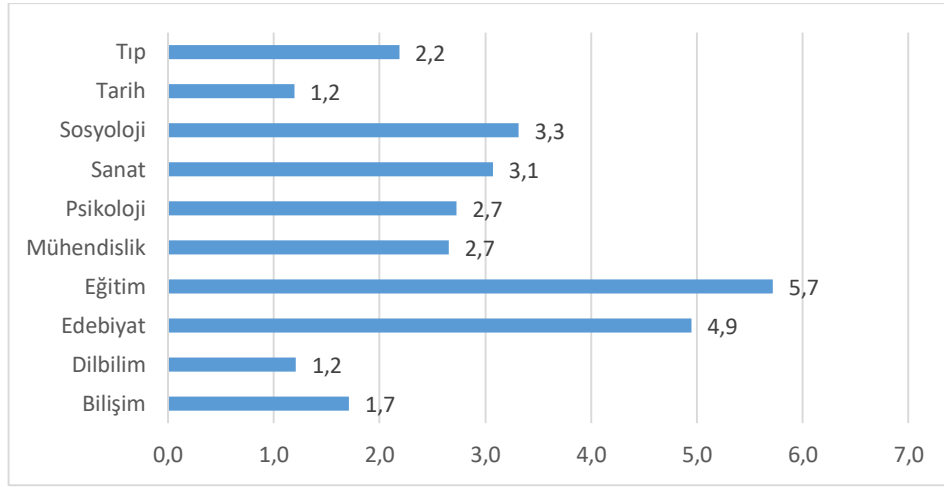
“1.2” ve “1.3” ortalama ile dilbilim ve bilişim alanları takip etmektedir. Edebiyat, tarih, tıp, sosyoloji ve mühendislik alanlarında “0.5” frekansın altında ortalama görülürken, psikoloji alanında ise 1. Şahıs adına rastlanmadığı görülmektedir. Tüm alanların görülen frekans aralığı ile birlikte alanyazında görülen, adılara ilişkin frekans ortalamaları ile benzeştiği söylenebilir.

Şekil 16: Kaçınma - Alanlara Göre Ortalama Frekans

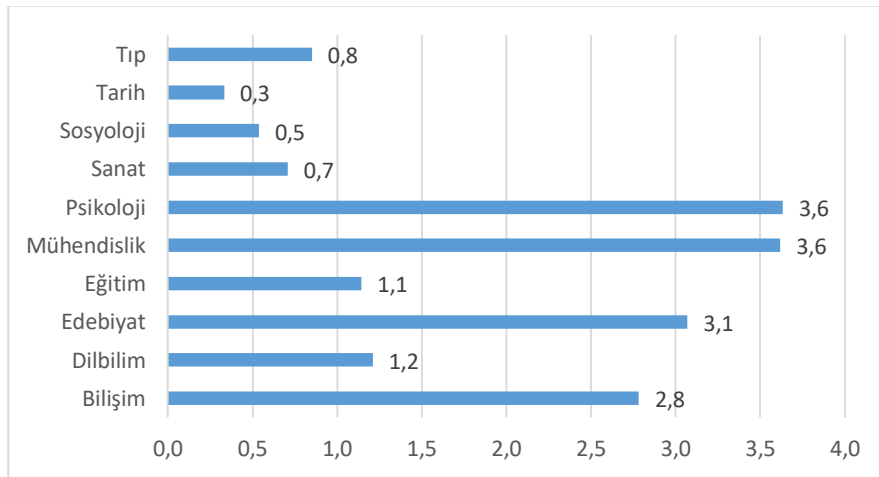
“Aşağı yukarı, gibi, neredeyse” benzeri sözcükler ile bir metinde kaçınma ifade eden yapılara ilişkin frekans ortalamalarına bakıldığında “2.3” frekans ortalaması ile en düşük değere sahip olan psikoloji alanı dışında “3.9” ve “6.0” frekans aralığında alan bazında homojene yakın bir tablo görülmektedir (Şekil 16). “6.0” frekans ortalaması ile dilbilim en yüksek frekans ortalamasına sahiptir. Tıp, tarih, edebiyat ve bilişim alanları “4.4” ve “4.9” frekansları ile birbirlerine yakın dururken, sosyoloji, sanat ve eğitim alanları da “5.1” ile “5.7” frekans aralığında görülmektedir. Kaçınma ifade eden yapıların tüm alanlarda Biber (1988)’de belirtilen “0.2” lik ortalamanın çok üstünde olduğu görülmektedir.

Şekil 17: Belirsiz Adıl - Alanlara Göre Ortalama Frekans

Belirsiz adılara ilişkin tabloya bakıldığında (Bkz. Şekil 17) tarih ve dilbilim alanlarının “1.2”, psikoloji ve mühendislik alanlarının “2.7” frekans ortalaması ile benzeştiği görülmektedir. En yüksek belirsiz adıl frekans ortalamasına sahip alan “5.7” frekans ortalaması ile eğitim alanı, en düşük frekans ortalamasına sahip alan ise “1.2” ile dilbilim alanıdır.

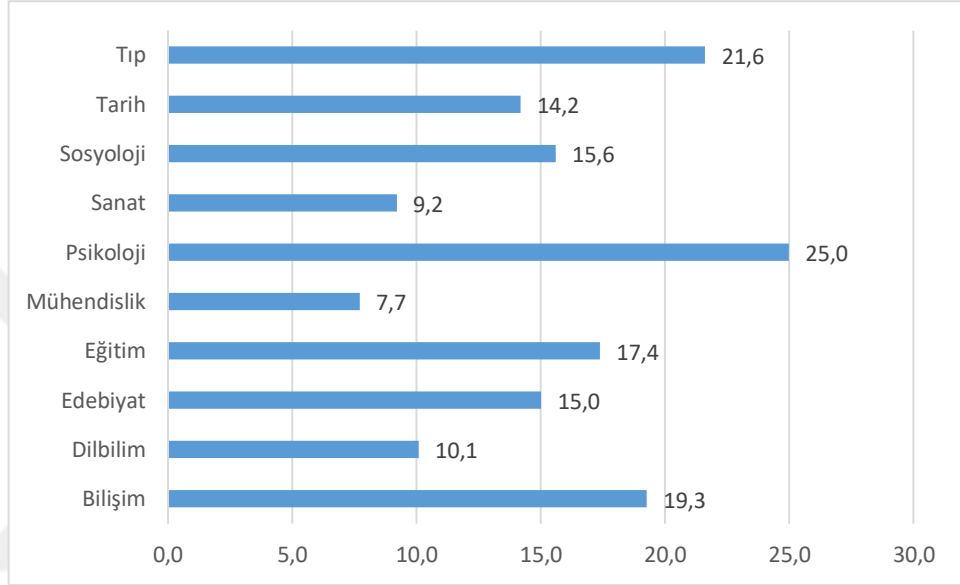
Şekil 18: Gereklilik - Alanlara Göre Ortalama Frekans

Türkçe’de “-meli –malı” ekleri ile oluşturulan gereklilik kipine (Necessity modals) ilişkin frekans ortalamalarına bakıldığında (Şekil 18) “3.6” ile psikoloji ve mühendislik alanlarının en fazla ortalama frekans değerini taşıdığı görülmektedir.

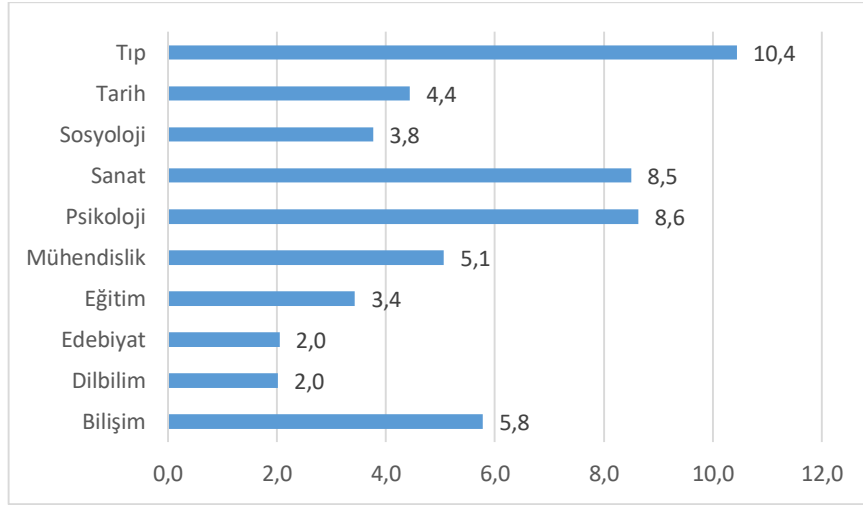
Eğitim ve edebiyat alanları “1.1” ve 1.2” değerleri ile benzeşirken, tıp, tarih, sosyoloji ve sanat alanları en az “0.3” ile en fazla “0.7” frekans ortalaması aralığında görülmektedir. Edebiyat alanı ise “4.9” frekans ortalaması ile eğitim alanından sonraki en yüksek frekans ortalaması değerini taşımaktadır.

Şekil 19: Adlaştırma - Alanlara Göre Ortalama Frekans

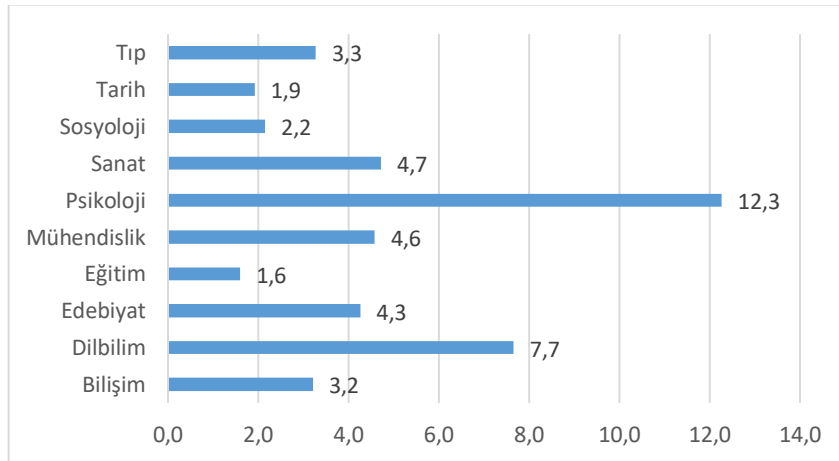
Adlaştırma Türkçe’de ekler ile yapılmaktadır. Veri tabanında ilgili adlaştırma eklerine sahip sözcüklerin frekansları yukarıdaki tabloda verilmektedir. Şekil 19’da görüldüğü üzere en fazla adlaştırmaya psikoloji alanında rastlanmıştır. Bu frekans ortalaması ile psikoloji alanının Biber (1988)’de belirtilen bilimsel metinlere ait frekans ortalaması olan “35.8” oranına en yakın değeri taşıdığı görülmektedir. Bilişim ve tıp alanları “19.3” ve “21.6” frekans ortalamaları ile benzer özellikler taşıırken, tarih, sosyoloji, eğitim ve edebiyat alanları “14.2” ile “17.4” arasındaki ortalama frekans değerleri ile yakın özellikler taşımaktadır. Dilbilim alanında “10.1”, sanat alanında “9.2” frekans ortalaması gözlemlenirken en düşük frekans ortalaması “7.7” ile mühendislik alanında görülmektedir.

Şekil 20: Olasılık Kipi - Alanlara Göre Ortalama Frekans

Bloglara ilişkin olasılık kipi frekans ortalamalarına bakıldığında, bilimsel metinlere ilişkin ortalama olan “5.6” ya en yakın alanlar “5.1” frekans ortalaması ile mühendislik ve “5.8” frekans ortalaması ile bilişim alanlarıdır. Edebiyat ve dilbilim alanlarının “2.0” ile en düşük, tıp alanının ise “10.4” ile en yüksek frekans ortalamasına sahip oldukları görülmektedir.

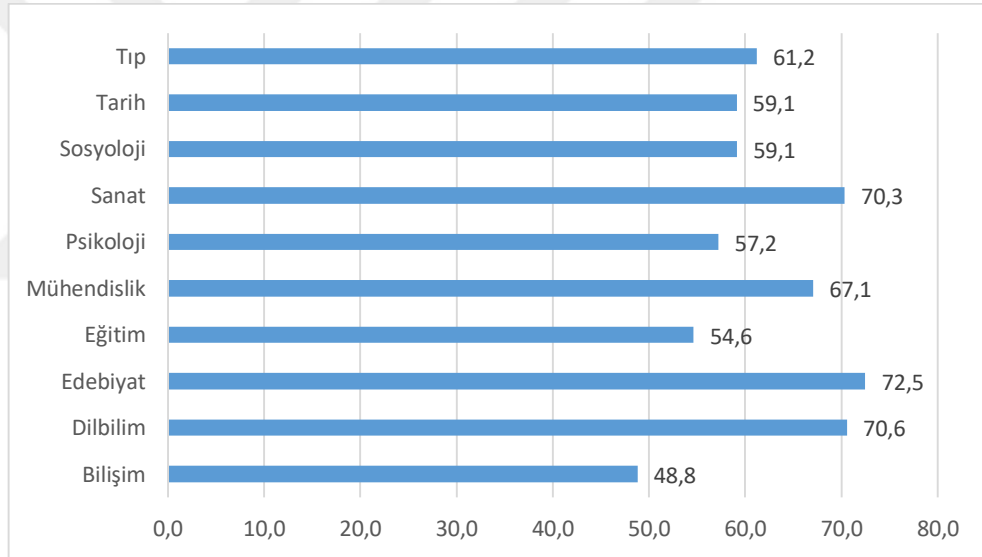
Şekil 21: Tahmin İfadesi - Alanlara Göre Ortalama Frekans

Türkçe’de “belki, galiba, sanırım, -dir vb.” yapılarla ifade edilen ve tahmin belirten tahmin ifadelerine de yine Biber (1988)’in farklı metinlerin özelliklerini

incelediği ve bilimsel metin özellikleri için frekans değerlerini verdiği çalışmasında “Predictive modals” adı altında yer verilmiştir. Biber’in araştırmasında bilimsel metinlerdeki tahmin ifadelerine ait frekans ortalaması 3.7 iken, alan bazında yukarıdaki şekle (Şekil 21) bakıldığında çok homojen olmayan bir dağılım görülmektedir. En fazla tahmin ifadesine “12.3” oranı ile psikoloji alanında rastlanırken, ardından “7.7” frekans ortalaması ile dilbilim gelmektedir. Tarih, tıp, sosyoloji, eğitim ve bilişim alanları “1.9” ve “3.3” arasındaki oranlarla birbirine daha yakın ortalamalara sahiptir. Diğer yandan sanat, mühendislik ve edebiyat alanları da “4.3” ile “4.7” lik frekans aralığındaki değerler ile benzeşmektedir.

Şekil 22: İlgeç - Alanlara Göre Ortalama Frekans

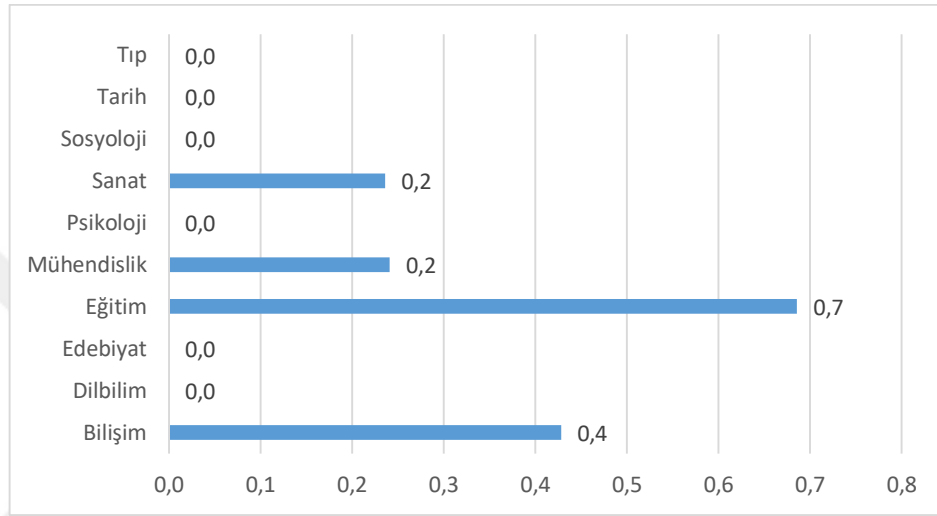

Şekil 22’de ilgeç yapılarının Türkçe bilimsel içerikli sıklıklarına bakıldığında hem alan bazında görece homojenik bir tablo ile karşılaşmakta, hem de sıklık oranı olarak diğer boyutlara kıyasla en yüksek sıklık oranları ile karşılaşılmaktadır. İlgeç yapılarına ilişkin sıklık oranı Biber (1988)’in çalışmasında da diğer boyutlara göre en yüksek oranda görülmekle beraber, akademik bloglarda tüm alanların ortalaması “61.2” dir. Biber’in ilgili çalışmasında ise bu oran “139.5” olarak görülmektedir.

Alan bazında detaylı bakıldığında ise en fazla ilgeç yapısı sıklığına rastlanan alan “72.5” frekans ortalaması ile edebiyat alanıdır. En düşük frekans ortalamasına sahip alan ise “48.8” değeri ile bilişim alanıdır. Tarih ve sosyoloji alanları “59.1” ile

aynı frekans ortalamasına sahiptir. Tıp alanı “61.2”, sanat alanı “70.3”, psikoloji alanı “57.2”, mühendislik alanı “67.1”, eğitim alanı “54.6” frekans ortalamasına sahiptir. Dilbilim alanı ise “70.6” frekans ortalama değeri ile edebiyat alanına en yakın frekans ortalaması değerine sahiptir.

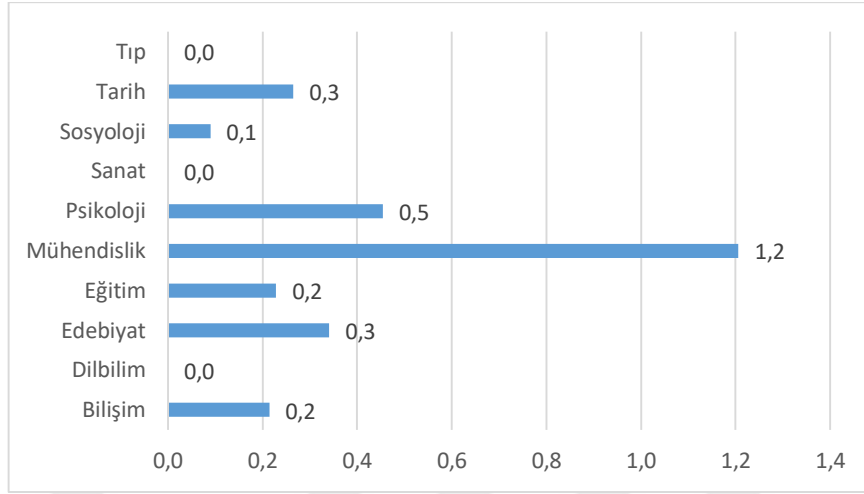
Şekil 23: 2. Şahıs Adılı - Alanlara Göre Ortalama Frekans

Şekil 23’te bilimsel içerikli blogların bilimsel metin özellikleri açısından 2. Şahıs adılarına ilişkin frekans ortalamaları da ipucu verebilmektedir. Swales (1990)’a göre özellikle “sen” adılına bilimsel metinlerde daha az rastlanmaktadır. Biber (1988)’de bilimsel metinlerdeki şahıs adılarının frekanslarına da yer vermiştir.

Alanların tamamında genel olarak 2. Şahıs adılı kullanımının “0” değerinde ya da görece düşük değerlerde olduğu gözlemlenmektedir. “0.7” lik bir frekans ortalaması ile ikinci şahıs adıları en fazla eğitim alanında görülürken ardından “0.4” değeri ile bilişim ve “0.2” aynı değerine sahip olan mühendislik ve sanat alanları gelmektedir. Diğer alanlarda ise ikinci şahıs adılı kullanımına rastlanmamaktadır. Bu özelliği ile blogların şahıs adıları bağlamında bilimsel metin özelliklerine en fazla benzeştiği alan olduğu çıkarımı yapılabilir.

Şekil 24: 3. Şahıs Adılı - Alanlara Göre Ortalama Frekans

Şekil 24’te bilimsel içerikli Türkçe bloglarda 3. Şahıs adılı frekansına bakıldığında mühendislik alanı “1.2” frekans ortalaması ile diğer alanlarla farklılık gösterirken, tıp sanat ve dilbilim alanlarında 3. Şahıs adılı kullanımına rastlanmamış, tarih, sosyoloji, psikoloji, eğitim, edebiyat ve bilişim alanlarında ise en düşük “0.1” en yüksek ise “0.5” oranında bir frekans ortalamasına rastlanmıştır.

Bulgular bölümünde ulaşılan blog yazılarına ilişkin demografik özellikler, yapısal özellikler ve iletişim özelliklerinden bahsedilmiş, tablo 9’dan itibaren dilbilimsel genel özelliklere ilişkin veriler, tablo 10 ve şekil 7-14 arasında ise alan bazında ulaşılan verilere yer verilmiştir.

Yöntem kısmında belirtilen “Türkiye’deki blogların genel özellikleri, Türkiye’deki bilimsel içerikli blogların bilimsel metin türleri açısından taşıdığı özellikler, bilimsel içerikli blogların ne türden bilimsel söylem özellikleri taşıdığı ve farklı alanlarda yazılmış blogların bilimsel metin türü açısından farklılık gösterip göstermediği” soruların cevabını aramak için değerlendirilmiştir ve yukarıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

SONUÇ

Bu çalışmada Türkçe yazılmış bilimsel içerikli blogların, bilimsel metin türüne uygunluğu araştırılmıştır. Alanyazında bulunan daha önce yapılmış çalışmalardan farklı olarak, bloglar bilimsel metin türü özellikleri göz önüne alınarak değerlendirilmiş ve sadece Türkçe yazılmış blogların özellikleri bilimsel metin türü çerçevesinde incelenmiştir. Araştırmaya ilişkin veri tabanı oluşturulurken bloglara ilişkin evren çok geniş olduğundan 2014-2018 yılları arasındaki ve bilişim, dilbilim, edebiyat, eğitim, mühendislik, psikoloji, sanat, sosyoloji, tarih, tıp alanındaki blog yazıları ile sınırlandırılmış ve ayrıca içerik ve yapısal özelliklere ilişkin bazı sınırlılıklar çerçevesinde ulaşılan Türkçe yazılmış bloglar incelenmiştir.

Araştırmada Türkiye'deki blogların genel özelliklerine ilişkin elde edilen bulgular Türkiye'deki bilimsel içerikli blogların belirli bir bölümünde yazar, kaynakça, yorum, etkileşim (okuyucu, yazar ve söylem grupları etkileşimi) bilgilerinin açıkça belirtildiğini ortaya çıkarmıştır. İncelenen blogların tamamında yazarların kişilerden oluştuğu ve yazar gruplarına ait blog türüne rastlanmamış, tek yazarlı metin üretiminin benimsendiği görülmüştür.

Bloglar metinleri oluşturma yıllara göre incelendiğinde ise 2014-2018 yılları arasında blog yazılarının sayısındaki artışın sözcük sayılarına da yansıdığı sözcük sayılarının da artış eğilimi gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu da, akademik yazmada blogların kullanımının sürekli artmakta olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra Türkiyede blog yazımında kimi alanlarda diğerlerine göre daha fazla artış görülmüştür. Sosyoloji, tarih ve tıp alanlarında blogların kullanımı ve sözcük sayıları açısından en fazla artış gösteren alanlardır. Bu durum, bu alanlara ilişkin blog yazımını destekleyici unsurların olmasından kaynaklanabilir. Sosyoloji, tarih ve tıp alanlarında blogların daha geniş bir kitle tarafından okunması ve buna bağlı olarak da bu alanlara yönelik blog oluşturulmasının hızla artış göstermesi olarak yorumlanabilir.

Türkiye'deki bilimsel içerikli blogların bilimsel metin türü açısından ne gibi özellikler taşıdığına ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır. Alanyazında öne çıkan bilimsel metin türüne ilişkin tanımlamalar ve tür çözümleme yöntemleri temel alınarak gerçekleştirilen araştırmada, Türkçe içerikli akademik blogların dilbilimsel açıdan,

Biber (1988)'in kuramına göre toplam temel alınan sözcük frekanslarına bakılarak %47 oranında bilimsel metin özelliklerine ilişkin frekans ortalamaları ile benzeştiği görülmektedir. Buna göre akademik amaçlı yazılan bloglar, bilimsel metin türü özellikleri açısından kabuledilebilir bir düzeyde oluşturulmamaktadır. İnternet ortamında ve farklı toplumsal sınıflardan kullanıcılara açık olan, herhangi bir değerlendirmeye dahil tutulmayan bilimsel içerikli blog yazılarının bilimsel metin özelliklerine yeterince uygun biçimde düzenlenmediği görülmüştür. Bu durumun, blog yazarlarının metinlerin oluşturulması açısından daha geniş bir okuyucu kitlesine ulaşma, daha çok bilgilendirme amacı taşıma ve bunun yanı sıra biçimsel yapının yazarın kendisi tarafından belirlenmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bilimsel metin türü özelliklerine benzemesi açısından düşük düzeyde bir gerçekleşme görülmesinin bir başka nedeni ise kaynakça gösteriminden kaynaklanmaktadır. Blogların bilimsel metin özelliği taşıyıp taşımadığına ilişkin bir başka gösterge olan kaynakça gösteriminde de tıp, tarih, sanat ve sosyoloji alanları dışındaki diğer alanlarda daha düşük düzeyde bir gerçekleşme oranına rastlanmıştır. Bu özelliği ile yazarların bloglarda daha serbest bir yazım biçimi benimsediği sonucuna ulaşılmaktadır.

Blogların iletişimsel özellikleri incelenmesinde yalnızca makalelere yapılan yorumlar belirleyici olmuştur. Blog yazılarına yapılan yorumlar incelendiğinde, okuyucu ve yazar etkileşiminin düşük olduğu gözlemlenmiştir. Bu özelliği ile akademik yazmaya kıyasla söylem grupları açısından daha fazla imkan sunan blog ortamının kullanıcılar tarafından etkin kullanılmadığı çıkarımı yapılabilir. Türkçe yazılmış bloglar İngilizce yazılmış bloglarla karşılaştırıldığında iletişimsel özelliklerin daha düşük düzeyde gerçekleştiği görülmektedir. İngilizce bilimsel içerikli bloglarda okuyucu-yazar etkileşimi, metin başına yapılan yorum ve değerlendirme sayısı açısından daha fazla etkileşimin olduğunu göstermektedir.

Araştırmada farklı alanlarda yazılmış bilimsel içerikli blogların bilimsel metin türü açısından farklılık gösterip göstermedikleri ve ne gibi söylem özellikleri içerdikleri incelendiğinde elde edilen bulgular on ayrı alanda yapılan değerlendirme sonucunda genele bakıldığında ilgeç yapılarının kullanım sıklığından yola çıkarak sosyal bilimlere dahil alanlarda soyut ifadelerin daha fazla yer aldığı ve fen bilimlerinde görece daha düşük oranda yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak tüm

alanların ortalamasına bakıldığında her durumda bilimsel metinlerde bulunan ilgeç kullanımı sıklığından daha düşük oranda kullanıma rastlanmıştır. Bu sonuçların yanı sıra ise en yüksek soyut ifade taşıyan alan edebiyat, en az soyut ifade taşıyan alan ise bilişim alanıdır. Blogların dilsel özelliklerinde genel çerçevede alanyazın ile benzerlik görülürken, en fazla farklılık kaçınma, adlaştırma, şahıs adları ve ilgeç kullanımında görülmektedir. Özellikle en büyük farklılık sıklık karşılaştırmalarında ilgeç yapılarında görülmüştür. Buradan hareketle Türkçe bilimsel içerikli bloglarda, benzer İngilizce bloglara oranla soyut ifadelerin çok daha düşük seviyede görüldüğü çıkarımı yapılabilir.

Bilimsel içerikli Türkçe bloglar ile bilimsel metin özellikleri karşılaştırmasında ise söylem parçacığı, güçlendiriciler, belirsizlik ve belirsiz adıl içeren yapılarının sıklıklarından yola çıkarak, bloglarda bilimsel metin türlerine oranla “resmi olmayan” dil kullanımının daha fazla olduğu çıkarımı yapılabilir. Bilimsel içerikli bloglara ilişkin ulaşılan bir başka sonuç ise bloglarda şahıs adlarının kullanımlarına bilimsel metinlere oranla çok daha düşük oranda rastlanmasıdır. Buradan hareketle, Türkçe’nin kendine has sözcüksel özelliklerinin de blog metinlerinin bilimsel metin özellikleri ve kendi içinde blog metinlerindeki kullanımları da etkilediği söylenebilir.

Ulaşılan sonuçların alanyazındaki İngilizce blogların incelendiği benzer çalışmalarla (Tiainen, 2012, Kirkup, 2010, Gilchrist, 2014, Cocciolo, 2015, Zhuo, 2006, Herring ve Paolillo, 2006) benzeştiği görülmektedir. Örneğin İngilizce blogların bilimsel metin türlerine uygunluğunun incelendiği Tiainen (2012)’de, bilimsel içerikli blogların Türkçe bilimsel içerikli bloglara benzer oranlarda bilimsel metin özelliği taşıdıkları görülmüştür.

Bilimsel içerikli bloglar, metin türü açısından incelendiğinde blog metinlerinin kendi başlarına bir tür olabilecekleri ya da tam olarak bilimsel metin özelliği taşıyamamalarından ötürü bir ara tür olabilecekleri sonucuna ulaşmak mümkündür.

Bu çalışmada değerlendirilen bilimsel içerikli blogların, genel blog özellikleri açısından alanyazındaki ve blogalandaki örnekleri ile benzeştiği, yapısal ve dilsel özellikleri açısından ise alan bazında kendi içinde de farklılıklar taşıdığı, alanyazın

karşılaştırmasında ise güçlendiriciler, adlaştırma, ilgeç yapıları ve şahıs adıları kullanımlarına ilişkin önemli farklılıklar gösterdiği söylenebilir.

Blogların henüz net biçimde bir “metin türü” olup olmadığı tartışılmakla birlikte, edinilen bulgular ve sonuçların ışığında blog metinleri yeni sayılabilecek “internet türleri (internet genres)” bağlamında yeni bir tür olarak da değerlendirilebileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın sonucuna dayanarak günümüzde önemli bir iletişim aracı olan bloglar ve bloglarda yer alan metinler türleri açısından ne tür özellikler gösterdiğine yönelik çalışma yapılabileceği önerilmektedir. Farklı bilimsel alanlar belirlenerek alanlar arasında tür açısından dilsel özelliklerine yönelik çalışma yapılabilir. Blog metinleri üst söylem belirleyicileri açısından da incelenebilir.

KAYNAKÇA

Ahumbayeva A. ve Taalaybek Kızı A. (2013). *Web-Günlük(Blog) ve Onun Oluşturulması*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Alikılıç Ö. ve Onat F. (2007), Bir Halkla İletişim Aracı Olarak Bloglar. *Journal of Yaşar University*. 8 (2): 899-927.

Balcı H.A. (2006). Metindilbilim Açısından Bir Çözümleme, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 21 (2):191-204 .

Barthes R. (1984). *Le bruissement de la langue*. Paris: Editions du Seuil

Bhatia V. K. (1997). Genre-Mixing in Academic Introductions. *English for Specific Purposes*. 16 (3): 181-195.

Bhatia V. K. (2012). *Critical Reflections on Genre Analysis*. Hong Kong: City University of Hong Kong.

Biber, D. (1986). Spoken and Written Textual Dimensions in English: Resolving the Contradictory Findings, *Language*. 62: 384-414.

Biber, D. (1988). *Variation across Speech and Writing*. New York, NY: Cambridge University Press.

Blood, R. (2002). *The Weblog Handbook*. Cambridge: Perseus Publishing.

Blood, R. (2002). *We've got blog: How weblogs are changing our culture*. (Ed: J. Rodzvilla). Cambridge: Perseus Publishing.

Çakır, H. (2005). Bir İletişim Dili Olarak İnternet, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Sayı: 19(2): 71-96.

Çevikel, T. (2010). *Web 2.0, Bloglar ve Gazetecilik: Türkçe Politik Blogların Profesyonel Medya ve Gazetecilikle İlişkisi*. (Yayınlanmış Doktora Tezi), İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Clyde, L.A. (2004). *Weblogs and Libraries*. Oxford: Chandos Publishing.

Cocciolo, A. (2015). *The rise and fall of text on the Web: a quantitative study of Web archives*. Information Research, 20 (3): 683, Pratt Institute School of Information & Library Science.

Desavoye, B. ve Ducamp, C. (2005). *Les Blogs: Nouveau Média Pour Tous*. Paris: M2 Editions.

Dijital Ajanslar, “İnternet Ve Sosyal Medya Kullanıcı İstatistikleri 2017”, 06.02.2017, <http://www.dijitalajanslar.com/internet-ve-sosyal-medya-kullanici-istatistikleri-2017/>, (09.06.2017).

Eldursi S. (2013). *Formality and contextuality in blogs, A Linguistic Analysis*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Göteborgs Universitet.

Ercan S. (2008). *Türkçe Tarih Ders Kitaplarında Nedenselliğin Kurgulanması*. (Yayınlanmış Doktora Tezi), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gernsbacher, M. A. (2014). *Internet-Based Communication*. Discourse Processes, 51(5-6): 359–373.

Gilchrist, A. (2007). Can Web 2.0 be Used Effectively Inside Organizations? *Bilgi Dünyası*, 8(1): 123-129.

Giltrow J. & Stein D. (2009). *Genres In The Internet: Issues in The Theory of Genre*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Co.

Herring S.C. ve L.A. Scheidt, S. Bonus, E. (2004). *Wright Bridging the gap: a genre analysis of Weblogs*. IEEE.

Herring, S. C. (2004). Slouching Toward The Ordinary: Current Trends in Computer Mediated Communication. *New Media & Society*, 6(1): 26–36.

Herring, S. C. ve Scheidt, L. A. Bonus, S. & Wright, E. (2004). *Bridging the Gap: A Genre Analysis of Weblogs*. Bloomington: Indiana University.

Hürriyet Gazetesi, “Türkiye’nin en Başarılı Blogger’ları”, 02.12.2012.
<http://www.hurriyet.com.tr/turkiye-nin-en-basarili-blogger-lari-22057143>
(19.03.2017).

Hyland K. (2008). *Genre and academic writing in the disciplines*: Cambride: Cambridge University Press.

Hyland, K. (2009). *Academic discourse*. London: Continuum.

Hyland, K. (2004). *Disciplinary discourses*. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.

Internet World Stats, “World Internet Users and 2017 Population Stats”,
<https://www.internetworldstats.com/>, 31.12.2016. (19.03.2017).

İşeri K. (2017). *Sözden Yazıya Dile Gelen Metin*, Ankara: Pegem Yayınları.

Kağıdın Liderliği Sona Eriyor; Okuyucu 'İnternet Gazeteciliği' Diyor.
<http://t24.com.tr/haber/kagit-gazete-liderligi-sona-eriyor-okuyucu-internette-haber-diior,262394>, 26.06.2014. (27.04.2017).

Kan M.O. (2017). Türkiye’de Akademik Yazma Alanında Yapılan Lisansüstü Tezler, *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6 (2): 1037-1

Kirkup G. (2010). *Academic blogging: academic practice and academic identity*, London: London Review of Education.

Mainguenu D. (1976). *L’analyse du Discours*. Paris: Hachette.

McNeill L. (2005). *Genre Under Construction: The Diary on the Internet*. Michigan: University of Michigan.

Novruzova N. (2012). Farklı Ekollerde Metin, Söylem Ve Hipermetin Kavramları, *İDİL*, 1(5): 350-359.

O’Reilly T. (2009), *What is Web 2.0*. O’Reilly Media, Inc. ss. 5-6.

Okur, M.R. (2013). *Web 2.0 ve sonrası. Yeni İletişim Teknolojileri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, ss. 128-149

Erben E.Ş. (2014). Blogalan Kullanıcılarının Blogalan Deneyimlerine ve Etkileşimlerine Yönelik Algısı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Tasarımı ve Yönetimi Anabilim Dalı, Eskişehir, 2014, s.57.

Özer S. (2007) *Söylem Çözümlemesi ve Rivayetlerin Anlaşılmasına Yönelik Katkıları*, İslami Araştırmalar Dergisi, 20(1): 39-57.

Özyıldırım I. (2001). Tür Çözümlemesi: Yönelimler, Yöntem ve Sınırlamalar, *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 18(2): 67-68.

Özyıldırım I. ve I. İnce. (2010). *Tür Çözümlemesi: Türkçe Metin İncelemeleri ve Karşılaştırmalar*, Ankara: Bilgesu.

Pingdom, ‘Internet 2008 in numbers’, <http://royal.pingdom.com/2009/01/22/internet-2008-in-numbers/> 22.01.2009, (19.03.2017).

Swales J. M. ve C.B. Feak. (1994). *Academic Writing for Graduate Students*. Michigan: University of Michigan Press.

Tiainen, K. (2012). A Genre Analysis of Academic Research Blogs (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi), Helsinki, University of Helsinki.

Torusdağ G. ve Aydın İ. (2017) *Metindilbilim ve Örnek Metin Çözümlemeleri*, Pegem Akademi, Ankara

Uzun L. (2001). Bilimsel Metne Özgü Önbicimlenişler ve Bilimsel Metin Yazma Edimi, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12 (2): 197-204.

Wikipedia, “Yerli Blog Platformları”, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Blog>, (Ziyaret Tarihi: 18.03.2017)

Worpress, “A live look at activity across WordPress.com”, <https://wordpress.com/activity/>, 18.03.2017 (18.03.2017).

Yıldırım A. (1999). Nitel Araştırma Yöntemlerinin Temel Özellikleri ve Eğitim Araştırmalarındaki Yeri ve Önemi, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 23 (112): 9-10.

Yıldırım, A. ve H. Şimşek. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları.

Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı “Tez Merkezi”, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> 18.03.2017, (18.03.2017)

Anderson, P. (2012). *Web 2.0 and Beyond: Principles and Technologies*. London: CRC Press.

Aksan, M , Aksan, Y . (1991). Metin Kavramı ve Tanımları. Dilbilim Araştırmaları Dergisi, 2, 90-104.

Ek 1: Veri Tabanı

No.	Blog	Alan	Yıl
1	ARM Programlama Öğrenmek Zor mu? https://coskuntasdemir.net/gomulu-yazilimler/arm/arm-programlama-ogrenmek-zor-mu.html	Bilişim	2017
2	Deep Web Hakkında Bilinmesi Gerekenler https://www.hknklc.com/deep-web-hakkinda-bilinmesi-gerekenler/		2018
3	Bu Kadar Çok Şeyi Öğrenmeli Mi Öğrenmemeli Mi? http://coskuntasdemir.net/gomulu-yazilimler/bu-kadar-cok-seyi-ogrenmeli-mi-ogrenmemeli-mi.html		2017
4	Çok Bantlı Derin Sinir Ağları İle Yaya Tespiti https://bozogullarindan.com/2018/08/derin-sinir-aglari-ile-yaya-tespiti/		2018
5	DNA Bilgisayarları https://www.fizikist.com/dna-bilgisayarları/		2016
6	SolidWorks Nedir? https://blog.bilisimegitim.com/solidworks-nedir/		2018
7	Dilbilim Ve Dinbilimin Bazı Temel Sorunları http://toplumvetarih.blogcu.com/dilbilim-ve-dinbilimin-bazi-temel-sorunlari/560015	Dilbilim	2015
8	Tercümenin Temel Taşları https://www.tibbiakademik.com/single-post/2017/01/30/terc%C3%BCmenin-temel-ta%C5%9Far%C4%B1		2017
9	Türkçenin Algoritmalarının Oluşturulması http://www.kerimsarigul.com/bilgisayarli-dilbilim/t%C3%Bcrk%C3%A7enin-algoritmalar%C4%B1n%C4%B1n-olu%C5%9Fturulmas%C4%B1		2017
10	Modern Japon Edebiyatı ve Yeni Türk Edebiyatı https://musaozsari.com/2015/09/28/modern-japon-edebiyati-ve-yeni-turk-edebiyati/	Edebiyat	2015
11	Akademik Kitap Eleştirisi Nedir, Nasıl Yapılır? https://www.sosyalbilimler.org/akademik-kitap-elestirisi-nedir-nasil-yapilir/		2017

12	Stefan Zweig’ın Eserlerinde Savaş İmgesi https://www.tarihakli.com/stefan-zweigin-eserlerinde-savas-imgesi/		2018
13	Flaneur – Kalabalıkların İçindeki Yabancı https://www.tarihlisanat.com/flaneur/		2018
14	Amerika’da STEM Eğitimi https://www.egitimia.com/stem-egitimi-amerika/	Eğitim	2018
15	Eğitim Ve Konsantrasyonda Zihin Haritaları http://akademiblog.net/egitim-ve-konsantrasyonda-zihin-haritalari/		2018
16	Bireyselleştirilmiş Öğrenme Yaklaşımı http://akademiblog.net/bireysellestirilmis-ogrenme-yaklasimi/		2018
17	"Reflection paper" nedir? Nasıl yazılır? https://luluferkorukmez.wixsite.com/sosyoloji/single-post/2016/03/27/reflection-paper-nedir-nas%c4%b1l-yaz%c4%b1l%c4%b1r		2016
18	Dünyayı değiştirecek projeniz nedir? https://bolbilim.com/2018/09/23/dunyayi-degistirecek-projeniz-nedir/	Mühendislik	2018
19	Harita Projeksiyonu Nedir? https://www.gokhanbaskan.com/single-post/2017/12/07/har%c4%b0ta-projeks%c4%b0yonu-ned%c4%b0r		2017
20	Transistör, Bell Laboratuvarları ve Daha Nicesi Üzerine https://www.fizikist.com/transistor-bell-laboratuvarlari-ve-daha-nicesi-uzerine/		2016
21	Her Şeyin Teorisi https://www.fizikist.com/her-seyin-teorisi/		2015
22	Psikoloji ve İnsan http://www.krmgelisim.com/psikoloji-kisisel-gelisim/psikoloji-ve-insan	Psikoloji	2016
23	Bertrand Russell’da İnsan Hayatını Etkileyen Arzular https://www.sosyalbilimler.org/bertrand-russellda-insan-hayatini-etkileyen-arzular/		2017

24	Duyguların Motivasyonu http://lavantablog.com/2018/10/24/duygularin-motivasyonu/		2018
25	Savaş Ve Terörün Psikolojimiz Üzerindeki Etkisi https://www.psikologofisi.com/blog/savas-ve-terorun-psikolojimiz-uzerindeki-etkisi		2014
26	Sinestezi: Müziği görmek, kelimeleri tatmak https://www.fizikist.com/sinestezi-muzigi-gormek-kelimeleri-tatmak/	Sanat	2017
27	Kubrick'i Anlamak: The Shining https://www.sosyalbilimler.org/kubrick-shining/		2018
28	John Cage: Tabuları Yıkan Mucit Muzisyen http://www.sanatablog.com/john-cage-tabulari-yikan-mucit-muzisyen/		2014
29	Feminist Sanat https://ranakelleci.wordpress.com/2015/04/24/feminist-sanat-12/		2015
30	Sanat Felsefesi ve Düşünürler – 2 https://www.tarihlisanat.com/sanat-felsefesi-ve-dusunurler-2/		2018
31	Mihri Müşfik Hanım – Sanatta Öncü Kadın https://www.tarihlisanat.com/mihri-musfik-hanim/		2018
32	Modernleşmenin Paradoksları http://blog.ilem.org.tr/modernlesmenin-paradokslari/		2016
33	Güneydoğu Anadolu'da Kırsal Toplumsal Yapıda Değişim http://blog.ilem.org.tr/guneydogu-anadoluda-kirsal-toplumsal-yapida-degisim/	Sosyoloji	2016
34	Tutarlı Davranmak Neden Çok Zor? https://www.temelaksoy.com/tutarli-davranmak-neden-zor/		2015
35	“Hakikat İyileştirir” http://abdusunceatolyesi.com/hakikat-iyilestirir/		2018
36	Sosyolojinin Tarihi https://www.kriyus.com/blog/sosyolojinin-tarihi/		2016
37	‘Baş Edilmesi En Zor Travma: İhanet Travması’ http://abdusunceatolyesi.com/bas-edilmesi-en-zor-travma-ihanet-travmasi/		2018

38	“Aydınlanmanın Diyalektiği/İletişim Yoluyla Tecrit” Üzerine https://denizhalman.wordpress.com/2018/03/16/aydinlanmanin-diyalektigi-iletisim-yoluyla-tecrit-uzerine/		2018
39	Herbert Gans ve Gazetecilik https://denizhalman.wordpress.com/2017/06/15/herbert-gans-ve-gazetecilik/		2017
40	Bir Sosyolojik Olgu Olarak Televizyon https://www.sosyalbilimler.org/bir-sosyolojik-olgu-olarak-televizyon/		2016
	Beş Adımda Yunan İrredantizmi https://www.tarihakli.com/bes-adimda-yunan-irredantizmi/	Tarih	2018
42	Türk İnkılabı’nın Yorumu https://www.tarihakli.com/turk-inkilabi/		2018
43	Erken Modern Avrupası’nda Sosyal Sınıflar https://www.tarihakli.com/erken-modern-avrupasinda-sosyal-siniflar/		2018
44	Yakın Tarihin Muhasebesi – II https://sosyonomiblog.wordpress.com/2017/08/29/yakin-tarihin-muhasebesi-ii/		2017
45	Ermeni Tarih Yazımının Gerçekleri https://avim.org.tr/blog/ermeni-tarih-yaziminin-gercekleri		2018
46	İskitler – Sanatı, Siyasi ve Sosyal Hayatı https://www.tarihlisanat.com/iskitler-sanat-siyasi-sosyal-hayat/		2018
47	İpek Yolu Ve Bizans https://www.tahtapod.com/blog/ipek-yolu-ve-bizans		2018
48	Enderûn-U Hümayûn http://tarihcirabiayurdakok.blogspot.com/2018/11/enderun-yuksek-lisans-seminer-dersi.html#more		2018
49	Tarihçilerin Kutbu Yada Şeyh’ül Müverrihin http://rifatgunday.blogspot.com/2016/12/biyografi-1-tarihçilerin-kutbu-yada.html		2016
50	Hayvan ile Züppe Arasında Çin Halkı https://www.sosyalbilimler.org/hayvan-ile-zuppe-arasinda-cin-		2018

	halki/		
51	Bilimin Bilmediği Basit Görünen Şeyler: Huntington hastalığı! https://bilimblogum.wordpress.com/2018/07/22/bilimin-bilmedigi-basitler-huntington-hastaligi/	Tıp	2018
52	Ortoreksiya nervoza, sağlıklı beslenmenin takıntısı http://www.psikolog.club/ortoreksiya-nervoza		2018
53	İlişkilerde İletişim Hataları http://www.psikolog.club/iliskilerde-iletisim-hatalari		2018
54	Beyninizi Güçlendirmenin Sekiz Yolu http://www.psikolojiakademisi.com/2018/08/30/beyninizi-guclendirmenin-sekiz-yolu/		2018
55	Küçük bir parça DNA tüm kız çocukları erkek yapıyor! https://bilimblogum.wordpress.com/2018/06/28/kucuk-bir-parca-dna-tum-kiz-cocuklari-erkek-yapiyor/		2018
56	Tıbbi Araştırma Planlamak https://www.tibbiakademik.com/single-post/2017/02/15/t%c4%b1bbi-ara%c5%9ft%c4%b1rma-planlamak		2017
57	Nepal'in Dünyadaki Gizli Sağlık Krizini Çözmek İçin Attığı Adımlar http://www.5harfliler.com/nepalin-dunyadaki-gizli-saglik-krizini-cozmek-icin-attigi-adimlar/		2018
58	Regüler Tip Down Sendromu Nedir? https://www.evdekibakicim.com/blog/makale/reguler-tip-down-sendromu-nedir-2/		2018
59	Kanseri Kesmek: Kemoterapi değil, Kronoterapi ile! https://bilimblogum.wordpress.com/2018/06/05/kanseri-kesmek-kemoterapi-degil-kronoterapi-ile/		2018
60	Ribofaji: Birer besin! Kaynağı olarak Ribozomlar https://bilimblogum.wordpress.com/2018/05/18/science-ve-natureda-bu-hafta-ribofaji-birer-besin-kaynagi-olarak-ribozomlar/		2018